

803: 11 Syn. 6.54.10
975

DE OCTO ORATIONIS PAR-

TIVM CONSTRVCTIO-

NE LIBELLVS; AE-

DITVS A GVIL. LILIO

emendatus ab E- *E. in*

ras. Roter. &

scholesiis nō *10.18*

solum

Henrici Primæi, uel um

etiam doctissimis

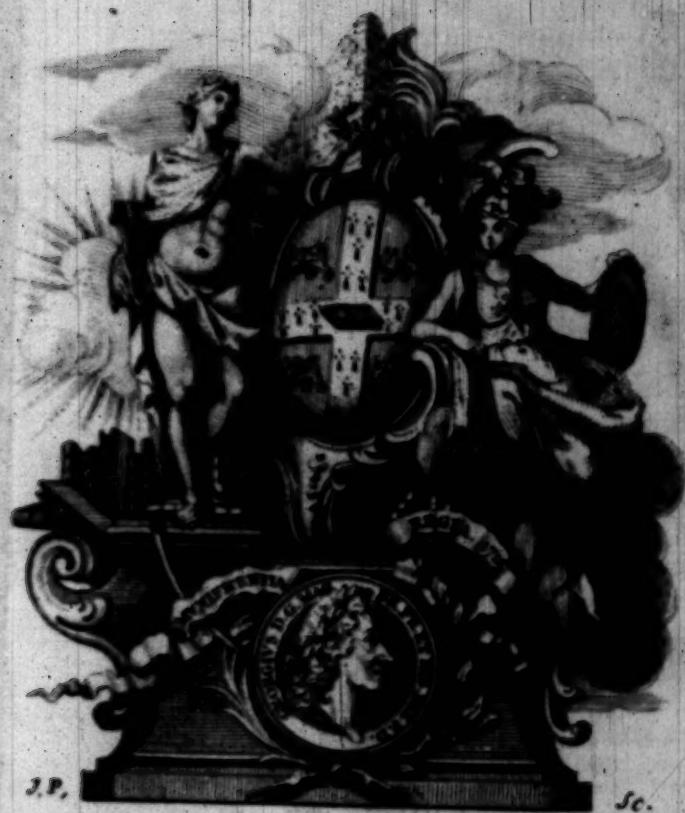
Leonar. Coxii

illustratus.

ANNO. M. D. XL.

J.P.

Sc.

MGLARISSIMO BARONI
DOMINO THOMAE CRVMVVELLO
SEBENISSIMO PRINCIPI NO-
stro Henrico octavo Anglie & Francie
regi. &c. à consilijs, atq; secreti si-
gilli eius custodi, Leonardus
Coxus. S. D.

LLATA MIHI fuit trien-
nio ab hinc Syntaxis à Gulielmo Lilio
olim Coleti iussu in puerorū usum col-
lecta, & ab illo sæculi nostri Phœnix
Erasmo Roterodamo pluribus in lo-
cis emendata, atq; non ita pridem scho-
ljs Primæ cuiusdam, apud inclytā Brabantiae Antuer-
piam impressa. Qui libellus tametsi misifice semper an-
rea doctissimo cuique, ob cōcinnam in eo breuitatem,
magnam emendati sermonis uim paucis complexam,
probatus fuit, quòd inerat tamen in illo multa non sa-
ris mediocriter quoque eruditis intellecta, paucis in
scholis pubi studiosæ prælegebatur. Gauisus igitur im-
pendio fueram accepto opusculo. Sperabam enim fo-
re, ut labyrinthis quibusdam posthabitatis, in breui qui-
dem hoc, sed utilissimo sanè compendio, ab ipsis Grā-
maticæ uelut incunabulis educta iuuentus, eo latinita-
tis uno aut altero anno facili labore perueniret, quo
prius egerrime post sex aut septem annos, multis mi-
serere deuoratis interea tædijs, aspirare tandem utcunq;
cœperat. Nihil enim impedire mihi persuaseram, quo
minus omnes omnium ludorum moderatores, sic illu-
stratum hoc felici sæculo nouis annotationibus tā uti-
le compendiū, quasi obujs manibus acciperent. Quip-
pe quo simul tyrunculis suis multum laboris adimeret

A ij

in

in ediscendis aliorū grammaticorū canonibus ad nau-
seam usq; molestis, simul sibi ipsis haud mediocrem cō-
pararent nominis ac famæ gloriam, dum id per exiguo
præstarent tempore quod antehac post plurimos an-
nos, ac ne tunc quidē plenè expectabatur, ut latine do-
ctos ē suis emitterent diatribis. Ast ubi paginas aliquot
transcurreram (percupidus enim etiam uidendi quot
cōmoditates didascalorum turbæ suis iste Primæus la-
boribus attulisset) sensi me non parum mea spe frustra-
tum, ac propemodum ἈΙΤΙΘΑΡΑΣ ἀνδρασ iuxta ad-
agium Εὐεκκέραι. Nam licet inessent in lucubratiunculis
illis, quaꝝ Primæi tum diligentiam, tum literarum peri-
tjam cōmendarent, non adeo tamen pubi studiosæ pro-
futuras ipsas videbam. Primum, quod obscuriores lo-
cos aut non explanant omnino, aut, si id ipsū tentant, ita
cursum & ea nonnunquam uerborum caligine, ut ueris-
sime dictum ab Horatio scias, Brevis esse labore, obscu-
rus ho. Atq; ita uereor ne quibusdam in regulis id de
Scholjs hisce querantur pædagogi, quod de aduocatis
apud Terentium Demipho, incertiores se esse quam du-
dum. Dein si quando Lilius noster, humano lapsu, ali-
ter atq; ratio grammatica aut autorum usus statuit, ali-
quid reliquit scriptum, nec ab Erasmo illud alio fortas-
sis intento fuit animaduersum, nihil admonet errati le-
ctorem. Sed, si citra Lilianorum manum iniuriam, ita
mihi loqui fas sit, ἀκολουθη κατοπιρ αρεσοπτευφλα
ut inquit seruus ille apud Aristophanem. Quod tamen
à me sic dictum accipi uelim, ut ne calumnietur ardelio
quispiam, me Liliu[m] uirum doctissimorum iudicio in-
signiter eruditū sigillare, perinde ac si uel homini
doctrinam uel diligentiam ullam deesse putem, sed sic ex-
istimet uelim. Me in hoc, Primæi sedulitatem deside-
rare, quod ubi per obliuionem(ut sumus homines)lap-
sus

sis sit vir doctissimus, nō emendat errorem. Quod tamen eius esse contendem, qui adit:is commentarijs, operi cuiusq; lucem se additum suscipit. Tum insunt in his ipsis scholjs nonnulla parum ab eorum autore perspecta, ne dicam interim non satis intellecta. adde præterea sic cum grammaticorum præscriptis uelut ex diametro pugnātia, ut nulla figura, nullo usu, nulla probati scriptoriq; autoritate nitantur. Huiusmodi autem quantum obsint pueritiae studijs, nemo est tam mucosat maris, ut nesciat Μῆλα γαρακοὶ φειγόσι τομῆσι, ut diuinus cecinit Homerus. Tilibus ergo ut pro mea uirili mederer incommodis, atque insuper aliqua nouitatis gratia opus studiosis commendarem, hæc pauca ex optimis quibusq; autoribus excerpti. Quibus id me asscutum esse confido, ut nulla sit in toto opere difficultas, uerum omnia sic explanata esse, ut lector, etiam si infra mediocritatem doctus, leui tamen opera singula intelligat. Porro quod ad Syntaxeos huius laudem attinet, mea opinione nulla maior laus accedere potest, quam quod à felicissimæ memoriæ Erasmo nostro honestetur. Nam operis castigatione nequaq; dissimulata, partem iuris in eo libellulo, neque id iniuria, uendicauit. Qui vir tam preclare, dū in uiuis agebat, de uniuersa lingua latina meritus erat, ut non immerito illud de Marone Ciceronis elogium, ita de eo, uno dumtaxat uerbulo mutato, prædicetur, Magnæ spes tertia Romæ.

Quare autem meos tibi labores, Illustrissime Baro, dicare uoluerim, in causa fuit, ut isto uelut testimonio docerem pristinam tuam erga me benevolentiam, minime mihi è memoria excidisse, uerum ita alte animo meo scriptā inhētere, ut nullo loco, nullo tempore, nullo modo, nisi sola morte inde queat euelli χρήστην γραπτῶν ἐπιγνωσκειρ καὶ τοῦτῳ χαριταστικόν.

A ij

Quīq;

Grammatica Latina

Quumq; non alia re quod maxime semper cupiui par-
tenuis homo fortunæ perficere potuerim, uidelicet ut
aliquo me argumento gratum esse restarer, hoc illustri
Dominationi tuae chartaccum munus ea qua pars est re-
uerentia, nempe maxima offero. Quod tametsi lôge sit
infra Excellentiae tuae merita, tenuia ac puerilia dum-
taxat tractas, bona me tamen spes habet te Pliniani il-
lius memorem, Dij's lacte rustici, multæque gentes sup-
plicant: & mola tantum salsa litant qui nō habent thura,
ad exemplum Artaxerxis cognomento Memoris,
non tam donum q̄ donantis animum intueri uelle. Atq;
ut ille uir maximus pomum & aquæ haustum hilariter
accepit, ita alacriter te quod dono suscepturum haud
diffido. Quanquam ornabit nō tenuiter nostrum apud
te munusculū, quod hinc Philosophi, Medici, Iurisper-
iti, Theologi, atq; magni illi rerūpublicarum ministri
Regum ac Principum oratores, omnes deinde nobilium
artium proceres, hinc omnes inquam prodeunt.
Hic prima iaciunt fūdamenta. Sine hac facultate frustra
nomen eruditionis ambient. Quis enim sine gramma-
ticæ rei peritia, diserti nomen sibi uendicare ausit? Quis
in literis pulchrū aliquid effecturum se cogitet? Quem
deniq; ostendas, cuius sermo non rudis & puerilis sit?
Tantum abest ut latinū fore speres. Non immerito igi-
tur, imò uerissime de Grāmatica scripsit Quintilianus,
plus habere eam in recessu quam in fronte promittit.
Et tu splēdidissime uir, postquam te inuictissimus Rex
noster Henricus octauus, omnibus uere regns dotibus
eximie cumulatus, ac Regum decus insigne, te inquam
ob insignem in te prudentiā, sobrietatem, moderatio-
nem, mentis incredibilem uim, nec nō perspicax in re-
bus quantiuis aut arduis aut inexplicabilibus iudiciū,
sibi in fidissimū Achatem delegerat, mandans tuę sag-
citati maximarū rerū curā ac administrationē, teq; cor-
datissi-

datissim⁹ Heros in regni moderatione nō sine faustissi-
mo Dei numine prēficerat, curasti semp diligētissime,
ut non solum optimis legibus incorruptisq; moribus,
sed honestissimis insuper studiis Anglia nostra in dies
magis locupletetur, exornetur, illustretur, sitq; regnā-
te Henrico octauo iustissimo titulo patriæ patre, secul-
lum uerè gemmeum, nedum aureum ut quondam fuisse
ueteres monumentis prodiderunt. Nec enim aliter be-
atas fore Res publicas scripsit Plato, nisi aut philoso-
phis cōmitteretur imperium, aut quibus imperiū con-
tigisset Philosophiam amplecterentur. Itaque tuo post
sapientissimum Principem benigno fauore, habet iam
Anglia quos in omni scientiarum genere cum prouin-
tię cuiuslibet clarissimis uiris, nō sine laude magna, cō-
ferat. Ut nihil dubitem, quin si nunc apud nos uiueret
Iepidissimus Martialis, ita uersum quendā suū uerteret,

Hic Mecenates, hic sunt & Flacce Marones.

Fretus igitur tam propenso tuę Magnificentię erga &
literas & literarum cultores animo, tum mira morum
tuorum facilitate omnibus exposita obuiaque, prēci-
pue uero solito in me mancipium tuum fauore, auden-
tius hoc munus tenue quidem ipsum, sed fide plenum,
& meę celsitudini tuę perpetuo debitę obseruantę pi-
gnus, atq; unā me ipsum, tanq; addictum penitus se ruū
dedico. Sperans, si mea tuę prēstantissimę Dominatio-
ni non displicuerit industria, alia breui, nec doctis

ingrata, mē sub cui nominis auspicio editu-

rum. Deus uere optimus maximus ma-
gnificantiam tuā & regi & reip. diu-
tissime seruet incolumem, om-

niaq; tua secundare perget.

Carleone in Vualia, Octa-
uo Idus Ianuarij. Anno

à nato Seruatore.

M.D.XXXIX.

117 23

SCIDE CONSTRVCTIO- NE VERBI.

NOMINATIVVS CVM VERBO.

MNE VERBVM AN-
tecedit nominatiuus agentis, seu pa-
tientis, eiusdē numeri & personē: ut,
Ego doleo, Tu gaudes.

Illi rident, Nos fallimur,

OMNE uerbum.) Oratio secundum Diomedem
est uerborum structura & compositio. Cuius structurę
& compositionis partes octo, de quibus hic ordine
agamus. Nominatiuus agentis.) Omnis nominatiuus
uel rei erit uel personæ. Et omne uerbum autoribus
Charycio & Palémone uel agendi uel patiendi signifi-
catiuum est. Nominatiuus ergo uel rei uel personæ si
antecesserit uerbum actiua significationis, dicitur agen-
tis, si passiuæ patientis.

PRIMASVS

coxxvii. Neutra.

mit

legit

dormit

coxxviii.

VERBA neutra, ut recte sentit in Grammatica sua Melanchthon, meus olim Tubingæ preceptor, prope-
modum passionem significant. Pauca formant passiuæ
quæ cum nominatiuis cognatæ significationis cōstru-
untur; atq; eatenus actiua censeri possunt. Sic a Viuo fit
uiuitur, Ouid. in. xii. Met. Nunc tertia uiuitur ætas.
A dego degitur. Cic. de fin. Et uita quæ ex summo bo-
no degitur. A dormio dormitur. Martial. in Xeniis.
Tota inihi dormitur hyems. Linacrus in. i. de emen.
Scribit, Omnia uerba quæ ad questiones factas per ago
uel facio redundunt, cuiuscunq; aliâs sunt generis, acti-
uorum naturæ esse. Quod sic uidelicet sola uerbi actio-
ne satisfactū questiōni uidetur: ut, Quid agis uel facis?
Amo, scribo, loquor, disco. Porro alia quibus passio
in ipso uerbo completa significatur passiuorū induere

B rationem

DE CONSTRUCT. VERBI

rationem ait. Tum in eodem libro, ubi de participiis
bus agit, ita scribit. Porro actiuē hoc loco latius acci-
pi postulo, ut se ad neutra & deponentia extendat. Ita
iam manifestum est, omnia uerba quantumuis neutra
int, uel agendi uel patiendi significatum habere. Nam
& uerbum substantiae passiuū naturam sapit: id quod uel
hoc saltem argumento probare licet, quod cum parti-
cipiis præteriti temporis passiuā præterita in uerbis
supplet. Quæ mihi propterea hic interserere uisum
est operæ precium, ut maior inde fides Palemonis &
Charysi uerbis habeatur. Tum ne curiosulus quispi
cauilletur, nominatiuum uerbo neutrō adiunctum nec
agentis nec patientis esse.

APPENDIX PRIMA.

PRIMA & secunda persona ferè nō explicantur,
nisi discretionis aut emphasis causa. Discretio, ut,
Nos accusauimus, Vos damnastis.

Exxv. Quid simile est in. Q. Fabii illud Domitii Afri. Ego accusa-
ui, Vos damnastis.

Emphasis, Ut,

Tu audes ista loqui?

Famatus. Quid PRIMA & secunda persona.) ut apud Martialem.
Insequeris, fugio, fugis, insequor, hæc mihi mens est.
Velle tuum nolo, Dindime nolle uole.

Et Angelus Politianus ad amicam.

Allicis, expellis, sequeris, fugis, es pia & es trux.

Me uis, me non uis, me crucias & amas.

Exxvi. Quid PERRARO etiam explicatur nominatiuum ho-
mines, ante aiunt, prædicant, & id genus alia. Quod ip-
sum notius est multo quam ut exemplis egeat. Ne quæ
tamen, quæ sit e re tua, diligentiam in me requiras, ecce
sibi e Terentii Andrix exemplum in sce. 3. quinti actus.
Cuius

Cluis Glycerium est. Ita prædicant. Et in adolph. act. 2. sce. 2. Præterea autem te aiunt proficiisci Cyprum. Tertiæ item personæ uerbi Sum tam singulares q̄ plu-tales reperiuntur sepe cum relatio. Qui a tergo, sine nominatiuo antecedente, posito. Horat. Ode prima.

Est qui nec ueteris pocula massici,
Nec partem solidu[m] demere de die spernit.

Idem Satyra prima libri secundi.

Sunt quibus in Satyra uidear nimis acer & ultra
Legem tendere opus.

Rodolphus Agricola li. 1. de inuent. dialectica. ca. 5. Et de rationali paucisq; admodum aliis, sunt nec ne uerae differentiae, sunt qui putent, sunt qui negent. Eras. in Colloquiis in percontandi form. Sunt qui tecti cuncta dominicali aut franciscana revaluerunt. Liuius hb. 10. ab urb. Sunt quibus ne hæc quidem certamina exponere satis fuerit. Ac paucis interiectis. Sunt qui Umbros fuisse non Gallos tradant. Plaut. in Aulular. Nam est quod uisam domum. Terent in And act. 2. sce. 6. Est quod succenseat. Idem usuuenit & cum his particulis, ubi, quando, cur, ut. Verum non citra figuram græcam, si Linacro auctori profecto neutiq; triuialis habenda. Atqui nihil in frequentiori usu apud optimos quosq; autores est quam ista figura, ne interim uereatur eam puer imitari. Budæus in annotationib. in Pandect. ex. li. 2. de Legibus. Est sane cur hoc norim. Plaut. in pseudolo prope finem. Erit ubi te ueliscar, si uiuo. Teren. in Phorm. act. 5. sce. 8. Sin est ut uelis manere illam apud te, dos hic maneat Demipho.

N I S I discretionis.) Discretio hic est, quando unus aut plurimi e multis sit exceptio, quos ut dicti uel facti res notamus.

Q V I D hoc loco per discretionem significetur, ex Prisciani uerbis in. 17. liquet. Absoluti, inquit, casus di-B ii cuntur,

est. sed

trivialis

est. cur,
est ubi,
est ut,

PRIMASV

coxae;

DE CONSTRUCT. VERBI

cuntur, quibus licet & sine discretione aliarum uti personarum, & cum discretione. Sine discretione, ut, Da mihi panem. En hoc nullam discretionem habet alterius personæ. Sin autem dicam, Da mihi panem, illi autem uinū, discretionem feci. In quo nominatius maxime ualeat, quum additur uerbo: ut, Ego facio hoc, tu facis illud. Quum enim per se facio primam personam ostendat, & habeat in se uim nominatiui absolutam, tamen additio pronominis discretionem aliquam desiderat alterius personæ: ut, Ego lego, tu scribis. Terē. in And. Vos istēc intro auferete, Sosha adesdum. Idem in Adelph. Ego eo intro, ut quę opus sunt parentur. Tu fac ut dixi. Hęc ille. Vnde constat discretionem, hic, separationem quandā esse personarum, & ut uulgo aiūt, differentiam: et tunc locum habere, quum uel uarii nominatiui casus, singuli suis annexi uerbis, in oratione concurrunt, uel idem uerbum diuersis nominatiuis apponitur. Erasmus in epistola prima. Hac igitur in re, te per amicitiam nostrā obtestor eruditiss. Beate, ut quod ego facturus erā, si licuisset, tu facias. Pr̄cipue autē fit, quum contrarię actiones passionesue exprimuntur, auctaltē diuersae. Atq; adeō contentionis, seu græce mauis artibētēs species est. Ut apud Vergiliū in Palēmone.

Si dum tu sc̄taris apros ego retia seruo.

Et Horat. ode. 20. lib. 3.

Interim dum tu celeres sagittas
Promis, hęc dentes acuit timendos.

Salust. in Iugur. Dominari illi uolunt, uos liberi esse: facere illi injuriam, uos prohibere. Teren. in An. act. 1. sce. 1. Ego illud sedulō negare factum, ille instat factū: Et in Phor. act. 2. sce. 3. Ego me nego, tu qui aīs redige ā memoriam. Liuius li. 6. ab urbe. Vos uincetis, illi fugient. Eras. in peregrinatione religionis ergo. Tu para, nos bona fide ueniemus. Aliquādo tamen in discre-
tione

tione hæ personæ, ut admonet in. & Linacer, omittuntur. sed planè (quod ille ait) durissime. Hor. ode. i.

Quod si me lyricis uatibus inseris.

Sublimi feriam uertice sydera.

¶ Illud etiam non prætereundum, in discretione non opus esse, ut exprimatur uterq; nominatiuus, sed satis esse aliquando si alter tantum ponitur. ut, Si uales, bene est, ego quidem ualeo.

¶ A V T emphasis.) Emphasis est, quando minus dicitur & plus intelligitur, quod in pronominibus accidit. Nā, ut Donatus ait, magna uis & significatio pnomini- bus inest. Ut in Vergilio. Cantando tu illū: inquo, Tu amplioris significatię & effectus latentis causa additur.

PRIMASVS

APPENDIX SECUNDA.

Aliquoties orationis pars nominatiui uice ponit- tur, ut, Dolet mihi quòd res nō cesserint tibi ex sen- tentia. Item uerbū infinitū, ut, Mētiri nō est meū.

¶ Terent. in Heautont.

Aliquoties orationis pars. &c.) Partem orationis hic uocat plures dictiones, quæ pars sunt latini sermo- nis. Et tractant alij hanc rem fusi. Aiunt enim. Primo infinitum cum obliquo à tergo. Secundo infinituum cum accusatiuo à fronte. Tertio orationem ex nomine & uerbo, quo d. uel, ut, præcedente, nominatiui locū ha- bere. Item uerbum infinitum.) Et iam aduerbiū, ut po- stea dicetur. Et dictio technice posita, id est quadam ar- te. Ut, Amo est uerbum.

PRIMASVS

ALIQUITIES orationis pars. &c. per ora-
tionis partē intelligitur hoc in loco pars integræ seu
perfectæ alicuius sententiae. Ut exempli causa, hæc sen-
tentia, Sæpius uocare ad conuiuium exhaustit substi-
tiā, in duas partes sc̄ari potest. Altera pars est sæpi-
us uocare ad conuiuium, altera exhaustit substantiam.

COXVS.

DE CONSTRUCTU VERBI

Quarum prior pars, nempe hæc sapientia vocare ad conuiuum, nominatiui uice fungitur, & habet sibi adiumentum uerbum exhaustum in singulari numero & tercia persona. Nam eiusmodi partes orationum ac uerba infinita quoties nominatiui uice ponuntur, nominum uim, autore Linacro obtinent, p indeq; habentur ac nomina singularia eaq; neutra. Quod tametsi in confessio est, satisq; perspicuum, tamen quo pueros reddam instructores, quibus nihil fiat nimis planum, pauca exempla in medium afferre nō piget. Ac primo exemplum infinitius uerbi habetur in prima Satyra Persij, Scire tuū nihil est. Et apud Eras. in conuiuio prophano. Nam & admirari plurimum dicendi ardorē administrat, & ut facundiss. poeta scripsit, Labor omnia vincit improbus. Partis uero orationis hæc exempla sunt. Teren. in An. act. i. scena tertia. Cui uerba dare difficile est. Item in Eunucho. Certe extrema linea amare haud nihil est. Præterea in Adel. act. 4. scena. 3. Te ipsum purgare ipsis corā placabilius est. Cic. li. i. officiorum, Negligere quid de se quisq; sentiat, non solum arrogantis est, sed etiam omnino dissoluti. Atq; in. 2. In primisq; ut habeas quibus cum possis familiares conferre sermones, quod est difficile.

APPENDIX TERTIA.

Quum plures nominatiui ad idem uerbum referuntur, ad hunc fere modum efferuntur.

Pater & preceptor accersunt te.

Ego & tu sumus in tuto.

Tu & pater estis in periculo.

Ego ceteriq; cognati periclitamur.

QUESTIONES QCM plures nominatiui.) Admonet nos conceptiois, quando unum attribuitur duobus coniunctu pluraliter

raliter, quod si singulariter erit hypozeugma.

QDVO nominatiui siue sunt singulares siue plurales ambo, seu singularis alter, et alter pluralis, uerbum plurale postulant. et per syllepsin. i. coceptionem præstabiliti nominatio uerbū in persona annexitur. Ex personis prima secundæ ac tertiarū præstat. Secunda uero ter-

cozve,

gia. Quam regulam autor exemplis tantum docet.

APPENDIX QVARTA.

Quæ per se multitudinem significant, aliquando numero discrepant. Ut pars abiere.

QVAE per se.) Huiusmodi sunt nomina collectiva positione singularia intellectu pluralia, quæ Græce Περιληπτικα uocantur, & modo singulare modo plurale uerbum postulant. ut apud Ver.

PRIMAEVS

Pars in gramineis exercent membra palestris.
Et Ouidius.

Pars laniat crines, pars sine mente sedet.
Etiā distributiua siue diuidua uerbum plurale asciscunt, ut apud Plautum, Vterq; deludūtur dolis. Et apud Li-

uium, Suo quisq; tempore aderunt.

IN omnibus eiusmodi modis loquendi, Linacrus noster, alter mediustidius ætatis nostræ Aristarchus, enallagen numerorum esse scribit. Sunt etiam qui syllepsin dici malunt. Certum est enim talia non citra figuram dici, nec temere nisi apud Poetas & Historiæ scriptores inueniri. Quod citar Primævs ex Tito Li- uiio, Suo quisq; tempore aderunt, haud satis opinor animaduersum, aut alijs rebus intento excidisse. Ita eni exponendū est Liuianum illud, Cæteri aderunt, quisq; suo tempore. De qua loquendi ratione habes apud Val- lam abunde multa. ca. 60. lib. 3. Hoc in loco monendum est mihi puer, uerbum substantiat inter duos nominatiuos diuersorum numerorum positum eleganter poste-

exco

7

SNT IT 205
notios.

rior

DE C O N S T R U C T I V E R B I

tiori cohaerere. Teren. in And. act. 3. sce. 3. Amantium
irē amoris redintegratio est. Eras. in colloquio de for.
inuitandi ad conuiuium. Stoici philosophorum quod-
dam genus est triste. Linacer in numerorum enallagen
tetulit.

E X C E P T I O P R I M A .

Excipies impersonalia quæ nullum ante se casum
habent, ut tardet, piget, pœnitet, uiuitur, statur.

coxvs. **S I C** Ouid. 1. Met. Viuitur ex rapto. Teren in Eun.
act. 2. scena. 2. Statur. Ti. Liuius. li. 3. ab urb. Quāquam
iam diu ita uiuitur. Ci. in. 3. de oratore. Cum placuisset
idem cæteris in syluam uenitur, et ibi magna cum audi-
endi expectatione cōsideratur. Vide quæ de id genus uer-
bis scribit Linacrus li. 4. de emenda structura. Ludo-
uicus Viues epistola. 1. de ratione studij puerilis, de uer-
bis eiusmodi ita disserit. Verba impersonalia passiuæ
uocis sunt similia tertijs personis singularibus uerbi pa-
ssiuī. Veniūt ab actiuis & neutrīs, nullum habent suppo-
situm, post se uero casum uerborū a quibus descendunt
ut, a nobis auditur, a uobis statur. In cubiculo sedetur,
in triclinio estur bibitur affatim. Si quis addat supposi-
tum, fit passiuum. ut, scribitur liber, aratur ager, iudic-
tur alea.

Item tanquā impersonalia, ut lucescit, diescit, no-
tescit, uesperascit, diluxit, pluit, ningit, grandinat,
Quæ exponuntur per uerbum fit & est.

coxvs. **A D D E** ex Linacro Cortuscatur, hyematur, differatur, ro-
rat, lapidatur, tum hæc gelascit, regelascit. Et quæ Badi-
us uersibus complexus est, fulminat, tonat, pruinat, uer-
nat. Sed hæc tunc tanquā impersonalia sūt, cū per fit, &
est, exponuntur, sicuti superiora illa. Nā sicut proprij
est impersonalium nullum a frōte casum admittere, nec
expressum,

G V M N O M I N A T I V O.

expressum, nec intellectum, ita hæc tanquam impersonalia uocantur quod ferè nullum ante se casum expressum habent, atq; ita habitum gerunt impersonaliū. Non sunt tamen impersonalia, quum nominatiuis subdantur tametsi non expressis, subauditis tamen. Ut, hyems, subauditur hyems. i. hyems est, uel hyems fit. Gelat subintelligitur gelu. i. gelu est, uel gelu fit. Alioqui enim. i. si non per fit & est exponātur, & cognatæ significatio-
nis nomē, manifesta psonalia sunt. & ut nominatiu^o ex-
primatur necesse est. Gel. in noct. c. 8. li. 17. Vina rare-
natur congelascāt. Et Plinius li. 2. c. 56. Effigies quæ plu-
uerat, spongiarum fere similis fuit. Eras. in cōuiuio reli-
gioso. Quū omnia nunc uernent ac rideant in agris, de-
miror esse, q; sumosis urbibus delectētur. Iuuenal. Sat. 6

Pauidoq; gelantur

Pectore, nec tremulis possunt infistere plantis.

Vocanturq; (ut prius admonui) tanquam impersonalia, quòd ferè impersonalium ritu, in tertia dumtaxat psona singulari sine nominatiuo præcedēte usurpātur. Reperitur & apud Liuum Vejs, de cœlo lapidauerat.

I T E M hæc fieri potest ut fallar. Fieri solet, ferè fit. Bene sit. Male sit. Nam in bene habet, subaudi-
tur res.

¶ Linacer huic numero annexit, bene fit. male fit. Satis-
fit. Huc etiam addatur, fit, cum his particulis, ut, & sic.
Teren. in An. a. c. 1. sc. 1. Qui tum illam amabant, forte
(ita ut fit) filium perduxere illuc se cum. Fabius Quin-
tilian. li. 1. ca. 2. Syllabis nullum compendiu^m est, perdis-
cendæ omnes, nec (ut fit) plerumq; difficilima quæq;
earum differenda. Idem li. 5. de testibus loquēs ita scri-
bit. Sic fit, ut aut constent sibi, aut si quid titubauerint,
oportuna rursus eius, a quo producti sunt, interrogati-
one, uelut in gradum reponātur. Habet quoq; Pli. li. 9.

coxv.

C

episto-

DE C O N S T R U C T . V E R B I

epistolarū. Benc est. Sed in bene habet, ut autor docet, subauditur res, quemadmodum & in Bene uertat, Male uertat, id quod in sexto Linacer docet. At iā audiamus Primæum de uerbis tanq; impersonalibus differentem.

PRIMAEVS

¶ ITEM tanquam impersonalia, luceſcit, diescit, merentur dici tanquam impersonalia, id est, similia impersonalibus quod efferantur dumtaxat in tertia persona (licet primam habent) nullo casu præcedente.

E X C E P T I O S E C U N D A .

Verba infiniti modi pro nominatiuo accusatiuū habent, ut, gaudeo patrem recte ualere, id est, gaudeo quod pater recte ualeat.

PRIMAEVS

¶ VERBA infiniti modi.) Quādo infinitiuus apud autores à fronte nominatiuum habet, secūdum Priscianū oratio est eclyptica. Deest enim uerbum cœpi. Vel pro præterito imperfecto ponitur, quod inceptionem rei significat. Et crebræ sunt huiusmodi orationes apud Salustum. Quia infinitiuus maioris assuerationis & citatoris motus est.

Vtrinq; nominatiuus.

Quædam utrinq; nominandi casum asciscunt, ut
Est, uidetur, habetur, uocatur.

Deus est summum bonum.

Hic nummus uidetur adulterinus.

Aristoteles habetur doctissimus.

Perpusilli uocantur nani.

PRIMAEVS

¶ Quædam utrinq;.) Verba reciproca fermè à tergo cū nominatiuo construuntur, qui erit eiusdem rei cum nominatiuo præcedente, ut Perottus ait, Et uerbum semper se proximo ac præcedenti nominatiuo conformabit, ut apud Ouidium. Omnia pontus erat. Et, Domus antra fuerunt. Perpusilli. Hoc A. Gellius. lib. 8. ca. 17.

Apol-

C V M N O M I N A T I V O.

Apollinaris sententiam adferens edidisset, Navova,
Græci uocant breui atq; humili corpore homines, pau
lum supra terram extantes.

Et nomina gestus.

Studes pronus.

Dormis supinus.

Incedis rectus.

¶ E T hæc uerba cum ita construūtur, Perotto sunt re-
ciproca. Quo circa miror regulam à Primæo diuulsam
esse. Quanquam neq; Perottus hic lectori adhuc non
satis perito satisfacit. Nam ille nec omnia recenset, quæ
reciproca sunt, neq; ista quæ cum eiusmodi nominibus
gestuum ponuntur, fiunt reciproca, si non id genus no-
mina ponè sequantur. Ut tamen longæ inquisitionis la-
bor studiosis adimatur, adiunximus quatuor illis, quæ
in textu nominātur, reliqua ipsis similia. Quod si plura
diligens lector inuenerit, is pro suo cādere ea huc ad-
dens, tantum abest ut me offendere, ut etiam hoc no-
mine gratiā illi sim habituras, uelut consulenti studiosæ
pubis commodo. Interea notet puer uerbo est, similia
esse, forem. Teren. in Hecyra act. 1. sce. 2. Fecit animi, ut
incertus foret fio. Iuuenal. Sat. 7.

coxvs.

Si fortuna uolet, fies de rhetore consul.

Si uolet hæc eadem, fies de consule rhetor.

Efficior. Eras. in adagijs, ubi de utilitate adagiorū dis-
serit. Et ut ait Paulus, Vnus spiritus & una caro cū deo
efficiamur. Reddor. Eras. in copia uerborum in Origi-
nis uerbis. Hinc manat omne quo beati reddimur. Exi-
sto pro sum. Cicero ad Atticum lib. 10. epist. 12. Et quo
ille me fortiorē uult esse, eò magis timeo, ne in eum
existam crudelior. Habet etiam eandem uim pro appa-
rereuel eminere. Creor. Sueton. in Caligula. Consul
deinde iterum creatus. Videor autem hæc assimilātur.

C ii.

Appa-

DE C O N S T R V C T . V E R B I

Appareo. Verg.in.1.Aeneid.

Apparent rarinantes in gurgite uasto.

Pateo.i.manifestus fio.Idem eodem lib.

Et uera incessu patuit dea.

Spector.Ouid.3.Metamor.

Quid Agenore nate peremptum.

Serpentem spectas; & tu spectabere serpens.

Inuenior quoq;. Horat.ep.1.li.2.

Ipse ego qui nullos me affirmo scribereuersus,

Inuenior Parthis mendacior.

¶ At habeor æqualia sunt, Existimor. Suet.in Julio. Existimatur etiam equestres census pollicitus singulis. Et Cælius in epist. familiarib. Cicer.li.8. Et præuaricatores causæ publicæ existimaretur. Putor. Cic.de amicitia. Ex eo fieri ut mulierculæ magis amicitiarum præsidia querant q̄ uiri, & inopes quam opulenti, & calamitosi quam hi qui putantur beati. Iudicor. Baptista Guarinus in.1. li.epist.Politian. Vterq; nostrum alteri preceptor pariter, & discipulus iudicetur. Credor. Eras.in dialogo Menippi, Ampliologi, & Trophonij. Vos nimis Trophoni atq; Amphiloche cum litis mortui, tamen haud scio quoniam modo fanis estis donati, uatesque credimini. Porro uocor hæc paria censa sunt. Nominor, Nuncupor. Priscian.in.17. Ego Priscianus nominor, tu Apollonius uocaris, ille Vergilius nuncupatur. Apellor. Valla ca. 98. lib. 4. Et sanitas uires pulchritudo bona corporalia appellantur non corporea. Dicor. Suet.in Julio. Ipse ab eodem magister equitum diceretur. Feror pro dicor. Ouid.

Tutelæq; feror munus opusq; tuæ.

Salutor.Horatius in arte.

Cur ego si nequo ignoroq; poeta salutor?

Declaror. Sallust.in Catilin. Consules declarantur. M. Tullius, & C. Antonius. Designor. Idem in Iugur. Metellus

C V M N O M I N A T I V O.

tellus & Syllanus consules designati. Destinor. Suet. in Julio. Annum agens Cæsar. XVI. patrem amisit, sequentibusque Cosi. Nam dialis destinatus. Inscrivor. Idem in eodem Julio. Poema quod inscribitur iter. Gel lius li. 4. c. 7. Ex eo libro q Scipio inscribitur. Citor. Cic. in. 1. offi. Citeturq; Salamis clarissimæ testis victoriæ. Traducor. Eras. li. 1. epistolarum ad Petrum Barbrium. Apud nostros falsissimo titulo traducor Lutheranus. De nominibus autem gestus (ut hic uocantur) hæc tibi exempla habeto. Vergil. in. 1. æneid.

Ast ego, quæ diuūm incedo regina Iouisq;
Et soror & coniux. Et in. 10.

Desiluit Turnus biiugis, pedes apparat ire.

Eras. in colloquis, in percontatione de rebus domesticis. Ut magister nobis redeat stultior q exierat. Et de captiædis sacerdotiis. Felicius redeunt, qui asini redeunt sacerdotiorum sarcina graues. Horat. epist. 2. lib. 2.

Discedo Alcaeus puncto illius, ille meo quis?
Quis nisi Callimachus?

Idem in. 1. Ser. Satyra. 6. Incedo solus. Pers. in plogo.

Vt repente sic poeta prodirem.

Plaut. in Pseudolo. It incœnatus cubitum. Quid. in epistola Penelopes.

Non ego deserto iacuissem frigida lecto.

Infinitum uarians.

Infinitum quoq; utrinq; nominatiuum habet accedentibus uerbis optandi.

Vt sunt opto, cupio, desidero, uolo, malo, studeo. &c. PRIMAEVS Petrus studet uideri diues.

Malim esse diues quam haberri.

(Accedentibus uerbis optandi.) Imò quibuslibet uerbis personalibus, quando nominatiuus antecedens per accusatiuum ante infinitum repeti non opus habet. Nā

C iii si repeti

coxxv.

DE CONSTR VCT. VERBI

Si repeti per accusatiū oporteret, eum loquendi modū
nisi poetis, qui oratoribus uerborū licentia libiores
sunt, haud concedam. Valla. c. 23. li. 3. Incipe mihi esse
familiaris, noli esse illi intimus. Horat. ode. 2. li. 1.

Hic ames dici pater atq; princeps.

¶ Teren. in Adelph. act. 1. sce. 2. Pater esse disce ab alijs
qui uere sciunt. Cic. in. 1. offic. Promptiores igitur de-
bemus esse ad nostra pericula. Idem pro A. Cluentio.
Potest idem postea & miles esse melior, & uir bonus,
& ciuiis utilis. Et lib. 9. epistolarū famil. Non quo cessa-
tor esse solerem. Tum in. 1. de oratore. In oratoribus
irridendis ipse esse orator summus uidebatur. Et in. 1.
Tus. quēst. Eadem fame celebritate Tyndaridæ fratres,
qui non modo adiutores in prælījs uictoriæ pop. Ro-
mani, sed etiam nuncij fuisse perhibentur. Eras. in Ichthi-
ophagia. Tu recusas patronus esse medicis. Budæus in
epistola quadā ad Eras. Imo sic philosophiæ fert ratio,
ut qui eius studiosi & cupidi esse cœperint, rem simul ac
fidem ignororum opinione amittant. Eras. in. 3. ep. in e-
pistola ad Budæum. Ne patri quidem aut fratri tantum
tribuendum esse censebis, ut in illius gratiam Christi ad
uersarius haberi sustineam. In quibus exemplis haud est
cur nominatiuum per accusatiuum repeatas. Quis enim
id genus orationes ferat. Incipe te mihi esse familiarē.
Noli te esse illi intimum. Aut disce te esse patrem. Nam
quamuis interdum reperiantur, ut apud Ciceronem in
Catone maiore. Vult se charum credo suis esse. Et De-
loinum uirum sanc doctū in li. 1. ep. Erasmi. Qui se ma-
gnos uideri uolunt. Quia id tamen parcus sit, tum hæc
omnia sine accusatio per nominatiuum commode di-
cātur, nihil meis dictis repugnant. Imo eiusmodi locu-
tiones priscas esse testatur Erasmus in annotatione. 47
ex. 2. li. Cic. de offic. Nam quum ita scripserat Cicero.
Gratum se uideri studet. Vetus, inquit Erasmus, more
dixit

C V M N O M I N A T I V O.

dixit, quum usitatius sit, gratus uideri studeat. Illud uero
Ouidij ex. 13. Metamor.

Sed enim quia retulit Ajax.

Esse Louis pronepos.

Ita potius extra carmē dici deberet. Quia retulit Ajax
se esse Louis pronepotem. Est ergo poeticum, atq; ut
ait Linacer, inter Hellenismos numerandum. Quale il-
lud Catulli, Phaselus iste quem uidetis hospites, ait fu-
isse nauium celerrimus. Et item Vergilianum illud in. 2.
æneid. Sensit medios illapsus in hostes. Dent mihi hic
Vallæ manes ueniam, si exemplum ab eo ca. supra alle-
gato positum reñciam. Credo (inquit) tibi esse fidelis.
Quod quū ita mutari debet, credo me tibi esse fidelem,
non caret in oratione soluta uitio. Nisi forsan legen-
dum sit pro credo, credor.

hellenism⁹

At quoties accusatiuus antecessit, et sequatur ne-
cessitatem est. ut malim me diuitem esse quam haberi.
Quædam uariis modis effreruntur, ut,

Non licet Athenis esse probos.

Et, non licet Athenis esse probis.

Non uacat esse ægrotum.

Non uacat esse ægroto.

Non uacat esse ægrotus.

Quamquam postremum hoc rarius est.

Sic apud Lucanum nono libro.

Tutumq; putauit

Iam bonus esse sacer.

¶ De hoc Valerius li. 5. ca. 1. Caput abscissum Pompeij PRIMABVS
à corpore ubi aspexit Cæsar, saceri uultum induit. &c.
Quædam uarijs modis.) latine dicitur, licet mihi bono
esse uiro, & bonum uiirū. Sed prior est magis oratoria,
ut apud

DE CONSTR VCT. VERBI

ut apud Augustinum Datum c. 153. At apud Laurentium lib. 3. c. 25. Inuenies ubi proprius iungimus nominatiuum cum infinituo quam accusatiuum, et quibusdā uerbis nominatiuuus iungi non potest.

coxys.

¶ Quædam uariis.) Hæc in regulam sic cogere licet. Si nominatiuuus tantum, infinitum eiusmodi præcesserit, nominatiuuus etiam sequatur. Sin accusatiuuus anteponitur, tunc necesse est, ut à tergo quoq; nectatur accusatiuuus. Verum quum obliqui alij ante infinitum ueniant, liberum erit, uel eundem casum post infinitum ponere, uel accusatiuum aut nominatiuum. At ego de nominatiuo sic à tergo sequente, quando antecessit obliquus, nihil quod firmæ sit autoritatis in oratione soluta legi, nisi apud Vallā c. 23. li. 3. sic habētem. Nā ut recte dico, Incipe mihi esse familiaris, &, noli esse illi intimus, ita inuisitate dicam, præcipe illi esse familiaris mihi. Ne libeat tibi esse illi intimus. Hoc tamen genus loquendi nonnūquam reperimus. Hæc Valla. quomodo & autor hic dicit, Non uacat esse ægrotus. Quanq; hoc postremum rarius est. Meminit de hac regula, magnus ille & decus nuper sæculi nostri Erasmus in annotationibus ex li. 2. Cic. de officijs, ita scribens: Docent illud grammatici, hoc genus sermonis trifariam effterri. Non licet esse ingratis, non licet esse ingratos, non licet esse ingrati. Primum elegantissimum est, postremum durissimum. Et apud Linactum eximium ipsum Angliæ nostræ (dum uixit) ornamentū, huiusmodi phrases inter Helenismos collocantur. Hoc loco est obiter aduertendū haud facile inueniri aliorum obliquorum quam datiuī exempla. Quin & ipsi datiuī (Linacro teste) non citra figuram, Quæ tamen neutiū ingrata est, ita nectantur. Budæus ad Erasmum. Iam nobis esse obscuris ac uideri necesse sit. Cæsar. li. 6. belli gallici, Atq; unus ex captiuis, quid nos inquit, hanc miseram ac tenuem sectamini prædam;

VERBVM GENITIVO.

prædam? quibus iam licet esse fortunatissimis. Plau. in
Epidico. Per hanc curam quieto tibi licet esse. Ci. in. 2.
offic. Ut his ingratis esse non liceat. Et in oratione pro
M. Cælio. Quibus ociosis ne in communi quidem ocio
liceat esse. Sed in. 20. ad Atticum à tergo posuit accu-
satuum. Ita enim epistola. 6. scribit. Nam medios esse
iam non licebit. Quod exemplum huic loco inferui, ut
utrumq; emendate dici scias, licet esse docto, & licet es-
se doctum. Et pro L. Cornelio Balbo eadem utitur cō-
structione his uerbis. Quod si cui Romano licet esse
Gaditanum. Idem tamen ep. 12. 1. li. ita scribit. Quo in
genere mihi negligenti esse nō licet. Et in. 1. Tus. quæst.
licuit esse ocioso Themistocli. Vnde cuius manifeste
liquet, figuratum hunc loquendi modū summis Roma-
næ linguae proceribus in maximo semper fuisse precio.

GENITIVVS POST VERBVM.

ORDO. I.

SV M genituum postulat quoties significat pos-
sessionem, ut, hæc uestis est patris. Aut ad aliquid
pertinere, ut, Regum est tueri leges. Prudentis est
multa dissimulare.

¶ Ferè infinitiva sequuntur genitios qui personam si-
gnificant.

PRIMAEVS

Non est nostræ factionis. Non est mearum ui-
riūm. Non est huius loci atque temporis.

¶ Aut ad aliquid pertinere.) Sum etiam significat inesse PRIMAEVS
uel attinere ratione officij, dignitatis, causæ, studij, per-
sonæ, loci, temporis. Ut apud Ciceronem. Iudicis est in
causis uerum sequi. Et apud A. Gellij l. 14. c. 2. Nequaq;
est uel loci huius, uel temporis.

¶ Posseſſor aut dominus cuiusuis seu rei seu personæ, coxvs,

D sequitur

DE C O N S T R U C T . V E R B I

sequitur uerbū Sum in genituo. Res autem seu persona quæ possidetur, antecedit in nominatio. Exemplū sc̄i est apud Ouidium in principio Elegiarum.

Qui modo Nasonis fueramus quinq; libelli.

Exemplū personæ habetur in Plauti Amphitruone. Sosia Amphitruonis sum. Item is, ad quem aliquid pertinere dicim⁹, uerbo eidem in genituo quoq; adh̄ceret. Cic. iii. 1. de oratore. Si oratoris nihil uis esse nisi cōposita, ornata, copiose, eloqui. &c. Habet etiam genituum rei. Verg. in. 1. æneid.

Grates persoluere dignas
Non opis est nostræ Dido.

A P P E N D I X .

Item hæc duo impersonalia, interest & refert.

PRIMAEVS COXVS.
Interest
Refert.
¶ Primo genituum nominū substantiuorū postulant. ¶ Animaduertāt studiosi, Interest & refert niterdū nominatiuos ante se præter impersonaliū naturā habere, sed eos dumtaxat tertiae personæ & singularis numeri. Atq; adeò his ferè pnominibus adh̄arent, hoc, id, istud, & illud. tū his nominibus quod & quid. Ci. pro Sylla. Vesta enim qui summa elegātia & integritate uixistis, hoc maxime interest. Ter. in Hecyr. act. 4. sce. 3. Verum id tua refert nihil. Cic. pro lege Manilia. Illud primum parui refert. Idem li. 5. ep. famil. in epistola ad Rufum. Non adscripti id quod tua nihil referebat. Trapezuntius li. 1. Rheticorum, ubi de exordio scribit. Item si reip. causa, aut nec mediocris alicuius rei quæ nostri officij interfit. Ci. pro Plancio. Si quid mea minus interest. Eras. in expositione in psalm. 85. Si conuerti uis, & hoc tua refert, cur recrastinas? Idem in conuiuio religioso. Istuc mea non magni refert.

Non tam interest regis, quam totius reipublicæ.
Refert omnium animaduerti in malos.

Sic

C Y M G E N I T I V O.

¶ Sic Cicero. Ostendam alio loco quantum salutis cō-
munis intersit. Dicimus & interesse ad cum accusatiuo.
Erasmus in laude matrimonij. Ut id quod ad tuam tuo-
rumq; salutem ac dignitatem plurimum interesse iudi-
casse, te libenter ac libere admonerem. Ci.li.16.epi.
familiarium epistol.3. Et quāquam magni ad honorem
nostrum interest quām primum ad urbem me uenire. Et
li.5. Evidem ad nostram laudem non multum video in
teresse, sed ad properationem meam quiddam interest.
Erasmus in catalogo lucubrationum suarum. Et tamen
non eramus respōsuri, nisi graues amici iudicassent hoc
ad meam estimatiōem interesse. Et in Moriae encomio.
Quandoquidem id hodie uel in primis ad nobilitatem
interesse putant.

E X C E P T I O.

Hos tamen ablatiuos postulant, mea, tua, sua,
nostra, uestra.

¶ Usus est & Cicero cuia in oratione pro Murena. Ea coxvs,
cædes criminis potissimum datur ei cuia interfuit. Idem
tum non reñcit in hac Syntaxi, cuius, Sic enim pro Mu-
rena ait. Neq; cuius intersit. Illud uero Plautinum in
Amph. Quid est mea: pro Quid mea interest: aut Quid
mea refert: in Archaïsmo ab̄n̄t & exoleuit penitus.
Minus interest mea quam tua.

Nostra nihil refert.

¶ De his ablatiis quibus additur cuia, Laurentius ha-
bet li.3.ca.2. Secundo genituum pronominum.

PRIMAEVS

Quibus interdum adiunguntur & hi genitiui, u-
nius, ipsius, solius. Non tua unius refert, sed nostra
omnium. Tua ipsius refert, Tua solius interest.

Tertio genituum participiorum.

PRIMASVS

Et genitiui participiorum. Mea refert de uita pe-
D ii ricitantis

DE C O N S T R U C T . V E R B I

riclitantis. Tua nihil interest in portu nauigantis.

coxxv.

¶ Adiace omniū plurium paucorum, cuiusque et numeri genitiuos, de quibus scribit Valla li. 2. in fine. i. c. Et Linacrus noster in li. 3. in constructione pnominiis, ubi multa scitu dignissima cū exemplis ex optimis quibusq; autoribus citatis leges. Alia uero adiectiuæ aut substantiuæ his ablatiuis nō in gignendi casu, sed in nominatiuo cum relatiuo, qui & uerbo substantiuo appontuntur, præter genitiuos participiorū, de quibus autor etiam meminit, Exemplū habetur li. 3. Fabij ca. 6. Nec interest dissentium, quibus quicq; nominibus appellatur. Et participia nonnunq; in uerba cum relatiuo mutantur. Cicero pro Sylla. Vestra enim qui eum summa elegantia & integritate uixistis, hoc maxime interest. Pli. ep. li. 4. epistola. 13. Vehementer intererat uestra, qui patres estis. Idem li. 6. ep. 3. Non illius magis interest quæ accepit, quam mea qui dedi. ·

A P P E N D I X .

PRIMAEVS

Quarto genitiuum nominum adiectiuorū quātitatis.

Adduntur & hi genitiui, tanti, quanti, quāticunq; tantidem. Nam cætera huiusmodi adduntur per ad verbum, ut, Magni tua refert. Minus mea refert quam tua. Maximopere refert. Nihil interest. Plurimum refert.

coxxv.

¶ Miror autorem nō addidisse, Magni & parui, præser-
tium cum inter exempla, atq; adeo in primis potuit ex-
emplum de magni, uidelicet magni refert. De genitiuo
parui. Eras. li. 1. epist. in epistola quadam ad Budæum.
Neq; parui refert utrum fabulam mireris, ait apparatu.
Cic. pro lege Manilia. Etenim illud primum parui re-
fert. Teren. in Phor. act. 4. sce. 3. Parui retulit non su-
scipisse. De genitiuo magni, Idem Cicero in. 2. epist. fa-
mil. epistola ultima. Magis enim uidebatur interesse ad
eam

C V M G E N I T I V O.

eam necessitudinem quam nobis tribuisset, consuetus
dinem quoq; accedere. Varro li. i. de re rust. c. 4. Hac
uitia emendari solent domini scientia ac sumptu, quod
permagni interest. Cic. pro Milone dixit. Et quantum
intereser P. Clodij. fortasse neutrum genus pro aduer
bio ponens per Eterofin.

Aestimandi. ORDO. II.

Verba aestimandi genitiis gaudent, ut Parui du
citur probitas, Plurimi sit pecunia, Tanti eris alii
quanti tibi fueris, Maximi penditur nobilitas, Ni
hili uel pro nihilo penditur, Nihili uel pro nihilo
habentur literæ.

Sic Cic. pro Milone. Imò uero, ut contempsit & pro
nihilo putauit. Et Persius Sat. i. Ten cirratorum centū
dictata fuisse pro nihilo pendas. Valla in. i. Iliad. Horū
nullam rationem habebis, eosq; pro nihilo putabis. Et
in. 2. Qui nos omnes pro nihilo habet.

COXVII

Nauci, flocci, pili, huius non facio. Assis non fa
cio, Teruntii non facio. Singulare est illud, Acqui
boni consulo, id est in bonam accipio partem.

Aestimandi formulam in Erasmi colloquij s uide.

PRIMAEVS

Verba aestimandi.) Pili, flocci, huius te non facio, cō
temptum significant. Teruntii nomen aliquoties est a
pud Ciceronem, & apparet esse genus minutissimum
numismatis. Varro a tribus uncis dictum putat. De
hoc apud Budæum in li. de asse plura habes. Singularis
est hæc constructio. Acqui boniq; consulas, id est æquū *Æqui boniq;*
& bonum iudices. ut Hadrianus Cardinalis in li. de la
tino sermone exponit, & non construitur consulo cum
alij genitiis, licet hi cum uerbo facio etiam constru
antur. Ut æqui boniq; facio quod polliceris, quo uti
consuimus quando benignitate uerborum prosequi
luc.

D iii

mug

xxv

DE CONSTRUCT. VERBI
mūr pollicitatores apud Apuleiū de asino, etiam apud
Teren. in Heautont. Aequi boniq; facio Chreme, quo
loco significat, non magni pendo.

Vendendi.

ORDO. III.

Vendo, reuendo, addico, distraho, diuendo, ue-
nundo, uenco, prosto, æstimo, indico, inscribo, li-
ceor, licitor, licere, loco, conduco, emo, coemo,
redimo, mercor, commercor, constat, ualet. Hæc
uerba hos dum taxat genitiuos exigunt. Tanti, quā-
ti, tantidem, quantiuis, quantilibet, quanticunq; plu-
ris & minoris. Si non addantur substantiua, Nam
catera precii uocabula uel in ablatiuo, uel per ad-
uerbiū apponuntur, ut, Minoris reuendes quām
emeris. Pluris conducis quām emi poterat. Quan-
ticunq; locabis præstiterat uendidisse. Hodie boues
pluris licebant quām homines. Miror tantas ædes
tam paruo inscriptas. Paulo, magno, nimio, mini-
mo, plurimo, uili, duplo, dimidio reuendes.

Affe emi, tantidem tibi sum traditurus.

Teruncio seu uiciosa nuce non emerim.

Nihilo constat.

Percare locauit equum.

Carius emitur oleum quām uinum.

Carissime constat, quod precibus emptum est.

Gratis locat ædes, at magno pascit.

PRIMASVS ¶ Horum uerborū significaciones habes in Erasmi col-
loquiis, ubi hanc orationem docet uariari, magno mihi
constat. Si non addantur.) Reperiuntur tamen addito
uerbo substantiuo esse cum substantiuis in genituio, a-
pud

C V M G E N I T I V O.

puud Teren. in And. Videtur esse quantius precij. Item in Hecyra. Meam herus operam deputat esse parui pre-
cij. Plaut. in Epidi. Fateor me esse minimi precij. Idem. Mortuus est pluris precij quam ego.

¶ Nescio quid homini contigerit alioqui docto satis ac
diligenti, quod ita sit hallucinatus, ut non aduerterit ex-
empla, quae huc ab ipso congregata sunt, aestimandi exem-
pla esse, ac ad nullum minus quam ad hunc locum pertinere.
¶ Teruntio seu uitiosa nuce non emerim uel emam, si-
gnificat ne minimo mihi uelim parare. Sic Plau. Vitio-
sa nuce uitam tuam non emam. Equos carius quam coquos
emebant, Pli.li.9. in Romanorum perditam luxuriam.
Coquos carius hodie emunt quam equos. Et in huiusmodi
locutionibus ait curiosus ille Curius Lancilotus, Ca-
rius esse positum pro carioris. In his uero orationibus,
Minoris reuendes, pluris conduces, non expones mi-
noris uel pluris precij, sed pluris. i. pluri precio, & mi-
noris. i. minori summa. Laurentius li.3. cap.1. De liccor
& licitor habet Laurentius li.5. cap.29.

A P P E N D I X.

Quin & quibuslibet uerbis precii nomen aut ad-
uerbiū apponitur ad hanc formam, magno prāsi-
sumus, pluris cœnaturi. Non minoris docet quam
talento, Hic magno etiam tacet. Nimio, magno,
minimo, paulo uiuitur Londini. Care babit, sed ca-
rius cacat Bassus. Nec salutat gratis.

¶ In colloquijs ubi agit de formula aestimandi uide. Et
apud Pliniū de Paphilo pictore, & apud Gelliū de So-
crate, et apud Pliniū de Eupopo Macedonicō pictore.

¶ Quin & quibuslibet.) Quælibet uerba uocat, quæ sua
natura non significant emptionem aut aliquid simile.
Illud exemplum, hic magno tacet, ad Demosthenem re-
ferri potest. Qui (ut Plutarchus ait) sex millibus num-
mum

coxva

PRIMASVS

PRIMASVS

DE CONSTRVCT. VERBI

enum unius diei reticentiam uendidit. Vel secundū Aul.
Gel. aureo accepto calice ab Harpalō cū uiginti talen-
tis. De Bassō habemus apud Martialem.

Ventrī onus misero, nec te pudet excipis auro.

Basse bibis uitro, carius ergo cacas.

¶ Nec salutat gratis.) Moris erat apud Romanos, ut
qui uenissent mane ad diuites salutatum, mercedem ac-
ciperent. Sicut de sportula habemus apud Iuuenalēm.

¶ De Sportula sic Iuuenalis in Saty. i.

Nunc sportula primo

Limine parua sedet turbæ rapienda togatae.

Ille tamen faciem prius inspicit. &c.

¶ Ego tamen credo non hic tam de sportula dici, quām
de auariss. diuitum Romanorum more, qui pauperiores
sine muneribus non admiserant. Vnde idem Iuuenalis
Satyra tertia.

Omnia Romæ

Cū precio. Quid das ut Cossū aliquando salutes?

Vt te respiciat clausa Veiento labello?

¶ Nam salutat gratis uterq; & qui nihil accipit pro sa-
lutatione, & qui nihil ut salutet dat.

ACCVSANDI. ORDO. IIII.

Verba accusandi, damnandi, absoluendi, & con-
similia, genituum asciscunt qui crimen significet.

¶ Exempla habes in colloquiis, ubi docet accusandi
formulam.

¶ Quæ autor consimilia uocat, uerba sunt admonendi,
excusandi, & in iudicio superandi, & si quæ cognatam
habent significantiam. Admonendi, ut Eras. li. 9. epist.
Quin insuper habeo gratiam mi patronē, q; me mihi in
memoriam redegeris, fortunæq; admonueris. Quintil.
li. i. c. 10. Grammaticos officij sui commonemus. Excu-
sandi, ut, Budæus ad Erasmū. Excusari letheæ obliuiois

non

PRIMASVS

coxvs,

C V M · G E N I T I V O .

non potes. Superandi in iudicio. Cuiusmodi est illud
in textu. Reuicit periurij. Et apud Ciceronem in Lælio
seu de amicitia. Hæc duo leuitatis & infirmitatis ple-
rosq; conuincunt.

Accersitus est capit is.

Id est accusatus de re que mereatur supplicium capit is.

PRIMAEVS

Detulit fratrem laſx maiestatis.

¶ De his criminibus lege Iustiniani. ff. nouum de pri- PRIMAEVS
uatis delictis, & publicis iudicij s.

Postulatus est repetundarum siue de repetundis.

¶ Repetundarum in genitiuo usus est Erasmus in col- COXVS.
loquijs in accusandi formulis. Lepidus postulatus est
repetundarum. Et Sueton. in Iulio. Cornelium Dolobellam
consularem & triumphalem repetundarum postulauit. Sal. in Catil. adiecit substantiuum. Paulo post
(infit) Catilina pecuniarum repetundarum reus. In ab-
latiuo sine præpositione usus est Suet. in Othonē. Ac
tantum potentia ualuit, ut damnatum repetundis con-
sularem uirum, ingens præmium pactus, priusq; plane
restitutionem ei impetrasset, non dubitaret in senatum
ad agendas gratias introducere. Cum præpositione u-
titur Cælius apud Ciceronem li. 8. epist. famil. Quod
Pylius necessarius Attici nostri de repetundis eum po-
stulauit, magna illico fama surrexit. Cicero in fine quin-
tae actionis in Verrem substantiuum apposuit ita. Nihil
est quod putetis quemq; posthac commissurum, ut de
pecunij repetundis condemnari possit. Atq; etiam pro
A. Cluentio. Cui primum illi ipsi debuerint potius ac-
cusari de pecunij repetundis q; ambitus. Hæc actio (ut
ait Valla) proprie cadit in eos, qui cum forent magi-
stratus, prouincialibus, aut ui, aut dolo eripuerunt pe-
cunias, aut uasi preciosas, uestem, frumentum, nauigia,
nummos. Sed hæc excerptis Valla ex li. 48. Pandectarū

DE C O N S T R U C T . V E R B I

titulo Ad legem iuliam repetundarum, ubi latius actionem patere Marcellus his uerbis scribit. Lex iulia repetundarum pertinet ad eas pecunias, quas quis in magistratu, potestate, curatione, legatione, uel quo alio officio, munere, ministerio uero publico acceperit. &c. Pe-
cuniae autem appellatione (ut in eisdē pandectis titulo De uerborum & rerum significatiōe docet Hermogenes) non solum numerata pecunia, sed omnes res tam soli q̄ mobiles, & tā corpora q̄ iura continentur. Porro qui totam huius actionis uim perfectius discere cupit, is totum illum repetundarum titulū perlegat. Nam quę illuc cōtinētur, hic oīa percensere nimis operosū eslet.
Egit cum nouerca iniuriarum.

coxvs.

¶ Sic in primo ad Herennium. Cum eo Actius iniuriarū agit. Qui uero iniuriarum agere possunt, & quibus modis iniuria fit, docent iurisperiti in pandectis, titulo de iniuriis & famosis libellis. Vbi hanc quoq; plorasim crebro repetitam inuenies. Iniuriarum tenetur, & iniuriarum teneri.

PRIMAEVS

Condemnatus est peculatus.

¶ Peculatus est furtum rerū ad ipsam rem p. uel ad prouentus principum spectantium.

coxvs.

¶ Lege titulum Ad legem Iuliam peculatus lib. 48. Pandectarum.

coxvs.

Reum egit parricidii.

¶ Dicimus & reum agere, & reum facere, pro accusare, Author thesauri linguae latine, Reus inquit agitur, qui accusatur, reus peragitur qui damnatur. Eras. li. 3. ep. ad Budæum. Sed obsecro te uir æquiss. quid me facere uoluisses, postea quam ille libris per orbem terrarum diuulgatis me tot atrocissimis dictis impetisset, blasphemiasq; & impietatis publicitus reum ageret. Et li. 22. ad Germanum Brixium. An non licebit in quenq; Gallum aliquid

Gentius post Verbum

C V M G E N I T I V O.

aliquid sub quacunq; persona uel ioco dicere, nisi tota
Gallia me reum agat laesæ maiestatis? Et li. 1. Antibarba-
roru. Niſſrum enccres, in ius uocares, damni datt reū
ageres. Et in Morias encomio. Verū illud interim ue-
reor, ne quis me furti ream agat. Pomponius in li. 48.
Pandectarum ti. de Accusationibus & inscriptionibus.
Non est permisum mulieri, publico iudicio quenquam
reum facere. &c. Reum fieri ait Asconius, est apud præ-
torem legibus interrogari.

Damnauit incestus.

¶ Ita Plin. li. 9. c. 36. Nos indiligentiaꝝ damnnet. Et Fa-
bius li. 2. c. 5. Nec enim nos tarditatis natura damnauit. coxvs.
Nonius. Incestum dicitur flagitium in Affines admis-
sum. Festus. Incestus a græco trahitur. Nam illi facinus
dicunt Aniceſton. Dicimus enim incestus & incestum.
Hic furti ſe alligat.

¶ Terent. in Eunicho. Hic furti ſe alligat. hoc eſt uer- PRIMAEVS
bis ſuis ostendit ſe furem eſſe. prouerbialiter ſi ſumatur
in alium ſenſum trahi potest. Vide Vergiliū Polidorū.

¶ Inuenitur apud Plautum furto alligare. Sed id priscū coxvs,
eſt et a noſtri ſæculi conſuetudine alienum.

Criminatus eſt adulterii, cum plagii teneretur.

¶ Plagium dicitur crimen illius qui alterius mancipium PRIMAEVS
furto, subducit.

Arguit te mendacii, Reuicit periurii. Incusat negli-
gentiaꝝ. Appellatus eſt ueneficii.

¶ Veneficii tenetur (autore in Pandectis Marcello in coxvs.
tit. ad Legem Corneliam de ſicarijs & ueneficiis) qui
malum uenenū necandi hominis cauſa fecerit, uel uen-
diderit, uel habuerit. Legis autem uerbis (ut ſcribit in
eum locum Budæus) non tenebantur qui philt̄a dabāt
.i. amatoria pocula. Nam (quod ibi idem Marcellus ait)
hoc ſolum uocatur in ea lege, quod hominijs necandi

E ii causam

DE C O N S T R U C T . V E R B I

causam habet. Grammatici dicunt etiam ad incantamenta pertinere. Quorum opinioni subscribit in odj potionē Quintilianus ad hunc modum. Quædam formæ medicamina possunt aliud uocari quam uenenū. Dare quod non licet non est aliud quam ueneficium.

Insimulas herum auaritiae.

PRIMASVS
COXVS.

¶ Terent. in Phormione.

¶ Donatus explicans illud Ter. in Phorm. act. 2. sce. 3.

Si herum insimulas auaritiae, male audies.

¶ Insimulare (inquit) est crimen ingerere. Insimulatio est & falsi & ueri criminis incusatio. sic Cicero. Nihil eorum quæ Galli insimulabant, negarunt.

Sugillas parsimoniae.

COXVS.

Sugillare

¶ Id est parsimoniae nota inuris. Budæus in annotationib. in Pandect. Ex le. Sed si hac lege §. pri. Sugillare autem proprie de facie dicitur quum contusa facies liuidis maculis de honestata est. Sic enim sugillata in facie dicuntur, ut uibices in corpore. Pli. l. 13. de sale loquens, utilis ex ictu suffusis cruore oculis sugillatisq; cū myrræ pari pondere. Inde metaphoricos pro iniusta infamiae nota ponitur. ut Plin. lib. 7. de Augusto loquens, Iuxta hæc Variana clades, & maiestatis eius fœda sugillatio. Utuntur Liuius & Valerius sæpe. Hæc & plura ibidem Budæus.

Notas libidinis seu de libidine.

COXVS.

impoliticæ

¶ Cum genitio usus est Gellius li. 4. c. 12. Item si quis eques Romanus equum habere gracilem, aut parum nitidum uisus erat, impoliticæ notabatur. Id uerbū significat quasi tu dicas incuria. Ablatiū nullum occurrit in præsentiarū exemplū. Nam illud Ciceronis, Boni ciues nulla ignominia notati, ad generale nomen spectare uidetur, de quo postea scribam.

Infamas inficitæ.

Tradu-

CVM GENITIVO;

Traducis luxuriæ.

Suspectum habes perfidiam, seu de perfidia.

Taxas ambitionis.

Pylades grammaticus.

PRIMAEVS

Ambitus actu

Ambitioq; animi studium dicetur honoris.

Calumniaris maleficii.

Admonuit me errati.

Commonuit te promissi.

Commone fecit te debiti.

QVIA nos diximus ab

digi classem oportere. De uerbis absoluendi hoc extat exemplum apud Pli.li.14.c.13. Inuenimus inter exempla, Egnatii Mecennii uxorem, quod uinum bibisset è dolio, imperfectam fuste a marito, cumq; cædis a Romulo absolutum. Et in.2.ad Herennium. Caius Cælius iudex absoluit iniuriarum cum qui Lucilium poetam in scena nominatim læserat. Præterea apud Ci. p A. Cluentio. Itaq; & maiestatis absoluti sunt permulti.

Singulare est.

Expostulauit mecum de non missis ad se literis.

Singularia sunt quæ eandem constructionem in aliis
uocibus non admittunt. Nam ut rectum est expostula-
uit mecum de non missis ad se literis, ita auctori nostro
non sine uitio dici uidetur, expostulauit in eum de in-
iuria. Aut cur nō expostulas cum homine de negligen-
tia. Verum ita fortasse loqui nos uult. Cur non expo-
stulas cum homine ob negligentiam. Sic Budæus ad E-
ras. Multa fert amicitia, quā tu fabro inuitus renuncias,
ut potius cum eo expostulare ob uiolatam consulto a-
amicitiā, quam cum postulare criminose uidearis. Vel si-
ne prepositione, ut apud Teren. in An. act. 4. sce. 1. Atq;

E iii cum

DE CONSTRVCT. VERBI

cum eo iniuriam hāc expostulem. Quem loquendi modum Valla c.158.li.5. probare uidetur, quum ait, Expostulo quod est cum querela apud amicos requiro, & quasi officium amicitiae in alio desidero. Ut, Terent. in Adelph.act.4. sce.3.

Nisi si me in illo credidisti esse hominū numero qui ita putant.

Sibi fieri iniuriā, ultro, si quām fecere ipsi expostulāt. Sed frequentissime post se habet ablatiuū seruiente præpositione cū. ut, qd habes quod meū expostules? Eras. tamen li.1.epist.sic ad Budæū scripsit. De tuis epistolis mēdiosius excusis, nō iniuria expostulas. Et li.10.ad Coletū. Sed ut de silētio nec debeo, nec uelim expostulare tecum.&c. Tum Cicero li.5.epist.famil.epistola.2.Lenis a te & facilis existimari debeo, qui nihil tecū de his ipsis rebus expostulem. Non est igitur quod hos duos utrung; sui saceruli in latino sermone principem quisquā imitari formidet. horum enim & talium autoritas omnibus omniū grāmaticorum quantumuis etiam clarorū regulis merito iure anteponatur. Modo quod æmulandum sumpseris nō semel tantum, aut parcè admodum, atq; apud unum dumtaxat probati nominis scriptorem inueneris. Utitur eadem phraſi in argumento in Adelphos Philippus Melancthon. Demea, inquit, aspero & incommodo ingenio pater de eo peccato cū Mitione cui Aeschinum dederat adoptandum, expostulat.

APPENDIX.

Si non fuerit proprium criminis nomen, apponitur ablatiuus, addita ferè præpositione. Vtrum anibitus accusas, an sacrilegii, an utroque, siue de utroque? De plurimis simul accusaris.

PRIMAEVS ¶ Si non fuerit proprium criminis nomen.) Istud Laurentius edocet libro tertio ca.35. Vbi etiam rationem reddit

C V M G E N I T I V O.

reddit eur eidem uerbo demus uarios casus, præsertim
sub cōunctionibus, quæ eosdē cōiungere casus debent.
¶ Valla, Linacrus, atque item alii primæ notæ grammatici dicūt omnia id genus uerba præter accusatiūm, in
genitiūm quoque uel ablatiūm ferri. Esse tamen quædam nomina quæ post huiusmodi uerba non nisi in ablatiō poni soleant. Qualia sunt, inquit Linacer, partiūa, uterque, neuter, nullus, alter, aliis, & ambo. Quibus fortasse (ait) accedant & superlatiūa. ut, Accusas ne hunc furti an sacrilegii, an incesti, an omnibus, uel, an nullo, uel, an maximo ex iis? Ex quo apparet non inepta coniectura eorum, qui genitiūos post eiusmodi uerba per eclipsin ablatiū alterius appellationis crīmine, uel similis cuiusquā pronunciatoꝝ putant. Hactenus Linaci uerba recensuimus. In quibꝫ id ualde mihi, me hercule, probatur, quod de genitiūis per eclipsin ablatiū pronūciatis uir ille doctissimus nō narrat modo sed penè etiā approbat. In ea etenim (ut ingenue quod sentio fatear) in ea inq̄ opinione sum, ut omnia hæc uerba ablatiū à tergo habere autumem, quod generale uicīi, pœnæ iudiciiue, aut similis appellationis uocabulū significet, cui speciale postea nomen in genitiūo apponatur. Atq; ita uel generalem appellationem subaudire tibi liceat, ut in exemplis iā in textu positis, uel liberū sit etiā exprimere generale uocabulum, ubi uisum fuerit, idque siue cum præpositione, siue absque præpositione, id quod etiam multo crebrius est. ut apud Horatium in arte.

Aut opera celeris nimium curāque carentis,

Aut ignoratae premit artis crīmine turpi.

¶ Et Trapezuntiū in Dialectica, ubi de simplici agit cōclusione. Quod in dicendo qui non obseruat, non ignorantie solum, sed tarditatis quoq; crīmine accusandus. Cicero in secundo officiorum. Ne quem unquam innocentem

coxvs.

DE CONSTRVCT. VERBI

gentem iudicio capit is arcessas. Et in libro secundo epistolam familiarium epist. 1. Quāquam me nomine negligenter tibi suspectum esse doleo. Item libro septimo epist. 31. Bis enim à me iudicio capit is rebus saluis defensus. Tum apud Tacitum. Qui repetundarum criminibus sub Claudio & Nerone ceciderat. Atq; etiam Litium li. 2. ab urbe. Latæ deinde leges, non solū quæ regni suspitione Consulem absoluuerent, sed quæ adeo in contrarium uerterent, ut populariem etiam facerent. Erasmus in decimo tertio epistolarū ad Iacobū Villingerū. Quod si me ab impudentiae crimine non absoluis. Cæterum nefas haud erit, si generale nomen nonnunquam exprimatur, tacito interim speciali. Sic Ouidius in epistola Hypsipyles.

Credula res amor est, utinam temeraria dicar,

Criminibus falsis insimulasse uirum.

¶ Cicero lib. 2. epist. familiarium. epist. 1. Condemnabo eodem ego te criminis. Aliquando etiā criminis proprij nomen in ablativo locatur. Verū id nō temere ad imitationis exemplū si me puer audiet, trahi uelim. Nec in alijs quam quæ apud probatissimos autores in frequenti usu esse comperiet.

¶ Ex his liquido patere arbitror, recte nostrū scripsisse Liliū propriū criminis nomen in genitivo ponendū esse. Deinde si non fuerit proprium criminis nomen, ipsam generalem appellationem uerbo annexandam esse in ablativo. Ut hic per propriū criminis nomen speciale eiusdem nomen intelligas, per non propriū, generale.

Miseret. &c.

ORDO .v.

Miseret, miserescit me tui.

PRIMASVS

¶ Miseret miserescit me tui. Hac impersonalia à fratre habent accusatiuum personæ patientis, à tergo infinitū vel genitiuum rei, aut personæ agentis,

Imo

IAC V M · G E N I T I V O.

Q[uod] imò impersonalia à fronte nullū casū habent, nisi forte rem ita intelligi uelit, à fronte, id est loco nominatiui casus, si uerbum nominatiuo se iungi pateretur. Ut, Misereſcit me tui, id est, Ego tui misereor. Nā in impersonalibus, constructionem numeros ac personas addere, Melanchthon noster in græcis institutionibus docet.

coxvs.

Idem in latina Syntaxi rem apertius tradens ita scribit. Quāquam autem persona uideatur incerta, quia desunt nominatiui, tamen obliqui personam definiunt. Quare impersonalia sic ordiuntur sententiam ut personalia. ut si dicas, principem oportet potius consulere publicæ saluti, quām priuatis affectibus morem gerere. Hic accusatiuus cum uerbo perinde inchoat sententiam, & certam personam designat, ut nominatiuus cum uerbo, si dicas, Princeps debet potius consulere publicæ saluti quām priuatis affectibus morem gerere. Atque in hoc sensu Primæus à fronte si dicat impersonalia casum aliquem habere, feremus equo animo quod scribit. Sin accusatiuū (ut uerba hominis sonant) antecedere omnino huiusmodi uerba impersonalia & cōstructione & sensu aut ullū alium obliquū credat, deceptus est planissimè.

7

Piget te laboris.

Multos uitæ tædet.

Non te uanitatis pudet.

¶ Id est mendacij deum fallere. Teren. in Phor.

PRIMAEVS

Nostri nosmet pœnitet.

Id est omnia nostra nobis parua uidentur. Idē in Phor.

PRIMAEVS

Hæc genitiuum habent cum accusatiuo, nisi dicamus, Puditum est consilii. Misertum est uirginis.

Pertatum est coniugii.

¶ Hæc genitiuum habent cum accusatiuo.) Genitiuum nunquam habent sine accusatiuo, nisi per præterita ue-

PRIMAEVS

F

terum

DE CONSTRVCT. VERBI

terum more loquamur.

coxys.

¶ Inuenies has phrases aliquando apud autores. Pertarsum est, Misertum est, Puditū est, sine accusatiuo. Vergilius in quarto æneidos.

Si non pertarsum thalami tædæq; fuisset.

¶ Terent. in Phor. act. i. sce. 2.

Neq; notus, neq; cognatus, extra unam aniculam

Quisquā aderat, qui adiutaret funus, misertum est.

¶ Cic. pro Luc. Flacco. Nonne esset puditū, si hanc causā agerent seuere. Et cū accusatiuo. Plau. in Bacch. act. 3. Neq; mei, neq; te tui intus puditum est. Cornelius Nepos in vita Attici. Nusquā suscepiti operis eum pertarsū est. Hæ tamen phrases certe admodum raræ sunt, neq; ad imitationem tenere meo iudicio rapiendæ. Nō herculè magis quam illud Ciceronis in. 2. de finibus citatū ab Aul. Gellio li. 15. Lucidissimarū illarū noctiū cap. 3. Primū Aristippi Cyrenaicorūq; omnium, quos non est ueritum in ea uoluptate quæ maxima dulcedine sensum moueret, summum bonū ponere. Quòd si inter legendū inuenies, ut inuenies haud dubie. Nōne hæc te pudent, et Nemini misereri certū est, quia mei miseret nemo, & non nulla id genus similia, cuiusmodi est illud Terentij in Andr. act. 3. sce. 2.

Adhuc Archillis quæ adsolent quæq; oportent

Signa ad salutem esse. &c.

¶ Nam ita multi illos uersus legunt. licet melius opinione mea legat Erasmus pro oportent oportet : talia a nostri temporis usu penitus ab alienata esse scito. uolui igitur studiosos pueros meo fungens officio de his & similibus loquendi modis ubi ubi sese offert occasio commoda monere, ne redarguantur à curiosioribus, ut artis in qua uersantur rudes & ignari, si quando talia obiecti cōtingat : simul ne quicquid in autoribus usq; inuenient, citra omnem iudicij aut discriminis rationem ineptis-

Impersonalia

Impersonalibus CVM GENITIVO.

Ineptissimè emulandum sibi assumant.

APPENDIX.

Sed impersonalibus loco genitiui potest addi uerbum infinitum.

Tædet me uitæ.

Tædet me uiuere.

Piget militiæ.

Piget militare.

¶ Sed impersonalibus.) Prædictis uerbis supponitur infinitiuus pro nomine actionem verbi significante. Vt apud Vergilium in Bucolicis.

PRIMÆVÆ

Nec te pœnitæat calamo triuisse labellum

Id est tritionis labelli fistula.

¶ Lilius in Rudimentis grāmatices, quæ uulgi sermone scripsit, cū Primæo sentiēs ita propemodū loquitur. Impersonalia uerba, personalia fieri possunt, si uel infinitum illis adhæreat, uel simile quippiam. Vt, Delectat me studere. ubi uerbum infinitiuum nominatiui uim obtinet. In hac quoq; oratione, Expedit ut uenias, illud, ut uenias, nominatiui uice ponitur. Nec dissentit Linacer in. 4. de emendata structura in hunc differens modum. Quinq; numero defectiua notantur, quæ impersonalia uulgo grāmaticorū dicuntur, Pœnitet, Tædet, Miseret, Piget, Pudet. Hæc quoties infinita uerborū adiuncta nō habent, in genitium & accusatiū feruntur. Vt Miseret me fratri, Piget me laboris, Pœnitet illum impendij. Cum uero infinitum adnexum habent, si quid post se recipiunt in accusatio ponetur, infinito ipso nominatiui locū supplenti. ut, Pœnitet nos te nō adfuisse, nisi quis infinitum hoc genitiū esse contendat. sic Pœnitet nos huius rei, cuius? nempe te non adfuisse. Hæc Linacer, Quæ iā huc adscribere uolui simul ut à me sedul⁹ lector admoneretur eorum quæ grāmatici curiosus interdum

F 11 tractant,

DE C O N S T R U C T . V E R B I

tractant, simul ne me quisq; uel mei oblitum esse calum-
nietur, quod prius impersonalia casum ullū antecedere
negaueram, nunc autem, dū hic prorsus silo rursum af-
sentire Primaō iudicer, uel palinodiam quasi recātare,
quando quod respondeam dēest. Neq; enim hæc nunc
impersonalia esse desierunt, sed uelut transfuge ad per-
sonalia, h̄sdem utuntur armorum insignibus. Adeò ut
imperiti (quod Maro ait) socia agmina credant. Tu ta-
men studiose lector,

Hic una mecum clypeos mentitaq; tela
Agnoscas, atq; ora sono discordia signes.

¶ Nam nihilo magis ob sequentem aut modum infinitū
aut partem orationis induunt impersonalia illa naturā
personalium, nihilo magis inquam, quā in hoc Petri & A-
postolorū responso act. 5. Obedire oportet deo magis
q; hominibus, hoc impersonale oportet fit personale.
Aliud enim est personalis fingere naturam, aliud peni-
tus induere.

Variantia quædam. O R D O . VI.

Hæc uariam habent constructionem. Misereor
tui uel tibi.

PRIMAEVS

(Hæc uariam habent.) Huc conuerte omnia uerba que
uel genitiuum, uel alium illius loco regunt casum, quo-
rum magnū desumes aceruum unā cū exemplis clarissi-
morum autorum ex Antonij Mancinelli thesauro.
Misereor tibi dicimus autore Diomede, cui refragatur
Antonius Mancinellus, qui ait se apud egregios auto-
res non inuenisse.

cooxys.

Misereor tui frequenti in usu est. Misereor tibi semel
(ut quidam opinantur) usus est Cic. in. 2. Tuscul. Patris
pestibus miserere. Nisi potius legamus cum Erasmo.

Perge, aude nate, illachryma patris pestibus,
Miserere gentes nostras silebunt miseras.

Et

Gemini post Verbu

C V M G E N I T I V O.

Et Seneca de uita beata. Huic misereor. Val. in. 6. Ili.
Quare miserere quæso huic miseræ. Atq; in. 21. Ut quid
nemo deorū mihi miseretur? Sequere ergo si me audies
quod frequentior usus commendat. At sacrificatores
sæpiissime Misereor cum datiuo utuntur. Ego tamen il-
lis diuinarum rerum scientiam & uitæ sanctitatem non
negans, si alij eloquentiæ palmā do, neminem me of-
fensurū, qui sano iudicio est, spero. Paucos semper ex-
cipio, qui uel cū Marco Tullio dubia etiā uictoria cer-
tent. Sed eos nō aliter atq; facundissimos uiros decuit,
& loqui semper & scribere facile comperies. Apud E-
rasmus semel tantum, Misereor cum datiuo coniunctū
legi. Idq; in. 9. ad Ro. his uerbis. Itaq; cui uult misere-
tur, quem autem uult indurat. Nec ego misereor cū da-
tiuo construi posse nego, quamuis Seruius super illud
in. 4. æneid.

Extremam hanc oro ueniam, miserere sororis,
Misereor genitium rātum regere affimet, uerum cā
loquendi rationem haud perinde receptam esse latinis
hominibus dicere non uerebor.

Meminit tui uel de te, id est mentionem fecit.
Memini pro recordor plerūq; accusatiuo iungitur.

¶ Memini pro mentionem facere genitiū asciscit apud coxvs.
Gelliū li. 2. c. 24. Huius legis Lælius poeta meminit in
Crotopegnjs. habet & ablatiū, ut docet Valla c. 58.
li. 3. citans illud Quintilianī. De quibus multi memine-
runt Eraf. in Mil. Christ. Nonne cū de scorto corde &
anima meminit. Memini etiam pro recordor non raro
genitiuo iungitur. Era. li. 1. ep. ad Petru Barbiriū. Quod
si diversa pars parū meminit modestiæ, nostrum tamen
erat meminisse. Teren. in Eunu. act. 4. sce. 7. Faciam ut
huius loci dieiq; meiq; semper memineris. Ci. li. 13. ep.
Quare uelim mihi ignoscas, si illius uoluntati obtempe-

F iii raus,

DE C O N S T R U C T . V E R B I

trans, minus videbor meminisse cōstantiæ tuæ. Idem act.
4. in Verrem, Minutius qui Syracusis sic negociatur, ut
sui ieris dignitatisq; meminisset. Eidem tamen Cicero-
ni non minori in usu est per accusatum quām genituū
ita loqui, ut utraq; phrasim iuxta probandā intelligas.
Obliuiscor, recordor, reminiscor, recolo tui uel te.

PRIMAEVS

¶ Dicimus indifferenter, obliuiscor, amoris uel amorē.
Nō tamen teste Capro, ne sis oblitus nos, sed ne sis ob-
litus nostri. De uerbo memini uide Laurētiū li. 3. c. 64.
Venit in mentem eius dici. i. recordor, uel uenit in
mentem ille dies.

PRIMAEVS

¶ Venit in mētem per circūlocutionem dictum est pro
recordor, & genitiuus eius diei, positus pro nominati-
uo per antiptosin, nisi maiis ut subintelligas hęc nomi-
na scilicet memoria uel recordatio. &c.

COXVS.

¶ Venit in mentem eius diei. Ci. act. 7. in Verrem. Quū
mihi Tyndaritani illius uenit in mētem, quū Segestani.
Et pro Sylla. Sed quum mihi patriæ, quum uestrorū pe-
riculorum, quum huius urbis, quū illorum delubrorum
atq; templorum, quum puerorum infantium, quū ma-
tronarum ac uirginum uechiebat in mentem. In quibus
Linacer subaudiri dicit Recordatio uel similia uominas.
Venit in mentem ille dies. Liuius lib. 5. ab urbe. Quo-
tiescunq; patria in mentem uenerat.

Potitus est rerum. i uicit. Et potitus est amica, id
est assequutus est.

¶ De uerbo potior uide Laurent. li. 3. c. 38.

Potitus est rerum a Suetonio dictum uidetur pro eo
quod est cum imperio esse, aut in potestatem omnia re-
digere. Sic ille in Vespasiano ca. 4. Percrebuerat ori-
ente toto uetus & cōstans opinio, esse in fatis ut eo tē-
pore. Iudæa profecti rerum potirentur. Tacitus li. 21.
Profectiq; Iudæa rerum potirentur. Ci. pro Roscio A-
merino

PRIMAEVS

COXVS.

C V M · G E N I T I V O .

merino. Prudentissima ciuitas Atheniensium, dum ea rerum potita est, fuisse traditur. Vbi potita est rerū dicit Cicero pro imperabat. Sal. in Iugurtha. Atherbalis potiretur dixit, pro Atherbalem in potestatem suam redigeret. Sic in Catilina ait. Se tertium esse cui fatum foret urbis potiri. Cæsar cōment. li. i. Totius Galliæ sese potiri posse sperant. Pro fruor habet ablatiuum. Vergilius in. i. æneid.

Egressi optata potiuntur Troes arena.

¶ Inuenitur & cum accusatio sed antique. Plau. in Asi. fortiter malum qui patitur, idem post potitur bonum. Teren. in Adel. act. 5. sce. 4. Ille alter sine labore patria potitur cōmoda. Usus est item Cicero in Philipp. 13. Itaq; si receptis illis possimus esse liberi, vincamus odiū pacemq; potiamur. Priscianus inde motus sentit omnia hæc tria recte dici, potior illius rei, & illam rem, & illa re. Tibi tamen hic Priscianum sequi non suadebo.

Eget tui uel te. Indiget auxilii uel auxilio.

¶ De indigeo multa Gellius habet lib. 13. Sed uetus as quædam orationis est.

PRIMAEVS

cooxvs.

¶ De genitiuo. Cæs. li. 6. de bello gallico. Ne quis ex plebe contra potentiores auxiliij egeret. Ci. epist. 6. li. 10. ad Atticū. Tibi sunt omnia cōmenda quæ cōmendationis meæ pro tuo in nos amore non indigent. De ablatiuo Cic. li. 4. ad Atticum. cp. 15. Rem enim (quod te non fugit) magnā complexus sum, & grauem, & plurimi oīj, quo ego maxime cgeo. Idem pro Roscio. Comedo magis mea adolescentia indiget illorum bona existimatione, quā illorum seuerissima senectus desiderat meam laudem.

Significantia aliquid fieri in loco.

ORDO. VII.

¶ Significantia.) Etiam hæc appellativa pro proprijs usur-

PRIMAEVS

D E C O N S T R U C T . V E R B I

usurpantur foci, togæ, terræ. Sic apud Teren. in Eunuc.
domi fociq; fac uicissim ut memineris. Et apud Silium,
Prauus erat togæ, sic debilis arte Belligera. Et condo
corpus terre pro in terra. Dicimus sine differentia, sunt
domi & in domo. Sic Quintilian⁹ li. 5. In domo furtum
factum est ab eo qui fuit domi. Rus cū significatur actio
in loco magis in datiuo q̄ ablatiuo ponitur. Ut Aldus
ait & Augustin⁹ Datus c. 206. Poetæ tamen sæpe rure
dicunt propter metrum.

coxv.

¶ Quod Primæus ait, Hæc appellatiua foci togæ terræ
pro proprijs usurpari, obrepit homini somnus aut po-
tius somnium. Apud quē enim autorem licet talia usq;
legere; foci manebimus aut togæ sumul uiximus. Nam
in exemplo ex Eunucho Ter. de prompto, Domiq; fo-
ciq; fac uicissim ut memineris, genitiuos illos a uerbo
memineris rectos, nemo nisi omnis grāmaticar expers
nescit. Et quid uerat quo minus illud Sili⁹ sic expona-
tur: Prauus erat arte togæ, &c. Etiālī aliter sc̄iat Petr⁹
Marsus. Deniq; condo corpus terræ poeticus est dati-
uus pro in terram, Quem datiuū (ut recte meminit Li-
nacrus) octauū appellabat casum. Tale est illud, It cœ-
lo clamor pro in cœlum, uel ad cœlum. Nam ita loqui-
tur Plaut. in Capt. In lapidinas compeditum cōdidi.
Cum ablatiuo ita usus est in. 12, Vergilius.

Opta ardua pennis

Astra sequi, clausumq; caua te condere terra,

¶ Vbi uero Primæus addit, Dicimus sine differentia, Sū
domi & in domo. Non me latet, q̄ Cicero pro domo
sua ad pontifices dixit, Ego uero neq; ueni, & domo
me tenui. Et Ter. in Adel. act. 4. sc̄. 7. Meretrix & ma-
terfamilias erit una in domo. Haud promiscue dixero
tamen, Sum domi & in domo. Cœnabo domi & cœna-
bo in domo. Tametsi Plau. Si cœnasset domo scriptum
reliquit, Eras. in Puerpera recte dixit. Sic igitur est ani-
mus

I N V M G E N I T I V O .

mus in corpore quemadmodū ego in domo. Et in Ichthiophagia. Nū idē ius patrifamilias in sua domo, quod episcopo i diocesi. At idem in domestica cōfabulatiōe, Sed Iodocus (infīt) est ne domi. Atq; iterum, Roga ipſū an uelit nunc esse domi. Item heus Iodoce, Nū es domi? Tum paulo infra, Nuper ancillæ tuæ credidi te non esse domi. Ac rursum ita non omnibus sum domi. Haud dubie uariaturus erat hæc Erasmus, si sine differentia li-
ceret dicere, Sum domi, & sum in domo. Sed reclamat opinioni meæ Valla. c.15.li.3. hæc scribens. Quod au-
tem idem sit domi & in domo notū est. At is ipse paulo
post tamen nō plane approbās idem esse. Sum (inquit)
in domo uel domi. Hoc grammaticæ est, illud uero la-
tinitatis & elegantiar. Perinde ac si diceret, Sum domi
latinitatis est & elegantiar. Sum in domo grammaticæ.
Ac ne quis protinus latine dici arbitretur quicquid grā-
matica ratione constat, is, quicunq; fuerit, legat Quin-
tilianū c.10.li.1. aliud esse latine, aliud grāmatice loqui
scribentem. Porro rem ita se habere, ut Valla dicit, te-
stimonij latinissimorū autorū facilime probabo. Ter.
in Eui.act.3.sce.2. Abi præcurre, ut fint domi parata.
Atq; in fine eiusdem scena, Domi adsitis facite. Dein
act.5.sce.4. Quam inhonestē sole sunt domi. Ad hæc in
Heauton.act.1.sce.1. Ut uisam si domi est. Præterea act.
3.sce.1. Vbiuā quæso est, apud me domi. Tum in Adel.
act.3.sce.3. Domi habuit unde disceret. Act.itē 4.sce.5.
An sedere domi oportuit uirginem tam grandem? Cic.
li.2.acad.quæst. Desine quæso communibus locis. Domi
nobis ista nascuntur. In act.3.in Verrem. Ignem ex lig-
nis uiridibus atq; humidis in loco angusto fieri iussit,
Ibi hominem ingeniu, domi nobilem, populi Ro.sociū
atq; anicū, fumo excruciatū, semiuiuum reliquit. Rur-
sus act.5. Homo disertus et prudens & domi nobilis.
Et ad Quin.fratrem epist.li.2. Hominem domi splēdi-

G dum

D E C O N S T R U C T . V E R B I

dum, gratosum extra domū. Plau. in Mer. Si domi sum,
foris est animus. Si foris, animus domi est. In amph. Au-
des mihi predicare id, domi te esse nūc qui hic ades? Et
mox. Domi ego sum inquam. Atq; iterū. Nunc ut tu hic
sis & domi, id dici uolo. Rursum, Quia domi daturus est
nemo. Cæs. li. i. de bello gallico. Neq; solum domi, sed
etiam apud finitimas ciuitates largiter posse. Sal. in Ca.
Domi nobiles erant. Ac infra. Cōstituēre ea nocte pau-
lo post cum armatis hominibus, sicuti salutatū introire
ad Ciceronem, ac de improviso domi suæ imparatum
confodere. Sed quid ego in hjs diutius immoror? cum
nusq; non extet hic loquendi modus in omnibus auto-
ribus. Caue ergo temere fidas aut Mancinello aut alijs,
quorū bene magna turba est, sentientiū, idem esse siue di-
cas, domi sum, siue domo, seu in domo. Quin potius in
totū abstine ab inuisitatis hisce, nisi iudiciū adhibueris, si
modo (utar enim Linacri mei uerbis, quis enim eo uel
doctius aut fidelius, seu magis in rem studiosorū admo-
neat) si modo inq; ueteribus, quos tibi imitandos pro-
ponis, similis in dicēdo esse studies. Quomodo enim id
speres q; quod illi quavis necessitate, iterū uero huma-
no lapsu, dū alio fortasse fuere intenti, uel etiā incuria,
semel aut iterū, in summa rarissime admiserūt pmiscue, &
familiariter ueris? imo uero sis dissimilim⁹ necesse est.

Omne uerbum admittit genitium proprii no-
minis significantem locum in quo fit actio.

PRIMAEVS

¶ Donatus. Proprium est quod unius est.

coxvs.

Vixit Romæ, Studuit Oxoniæ, Natus est Londini.

¶ Propria nomina oppidorū quæ reddi possunt ad que-
stionem ubi, hoc est, quæ subiectūt uerbis, quæ osten-
dunt aliquid in illis oppidis aut esse aut fieri, ponuntur
in genitivo, si nomina illa uel primæ fuerint declinatio-
nis aut secundæ, & numeri singularis. ut Craconia apud

Polonus

C V M G E N I T I V O.

Polonus dum ibi publice bonas literas docuit, Meccenates habuit Coxus, Petrum Thomiciū Episcopū Cracoviensem, Andream Critium Episcopū Plocensem, & Iustyn Ludouicum Decium Polonorū Regi à secretis. In Vngaria ludum aperuit Coxus Lentschomæ primū, dein Cassoniz, ubi Ioānem Hencellū Reginæ Vngariæ à concionibus studiorū suorum fautorem habuit, & inter amicos Ioannem Antonium, Georgium Vernerum, Ioannem Thomasium, & Valentini Eccchium viros crudelissimos. Seuerus in Anglia mortuus est Eboraci. Londini natus fuit Coletus. De alijs oppidorum nonminibus mox audies.

Pro propriis usurpantur hæc appellatiua.

¶ Donatus. Appellatiuum quod multorum est.

PRIMAEVS

Humi, domi, militiae, belli. Iacet humi. Domi belliq; simul uiximus. Domi meæ, nostræ, tux, suæ, uestræ, alienæ. Nec alia admittit adiectiva. Nam domi paternæ non recte dicitur, sed in domo paterna. Ruri in datiuo, siue rure in ablatiuo uerbis iisdem adiungitur. Ruri educatus est.

¶ Horum exemplorū testimonia ista habeo. Horatius coxvs, in arte, Serpit humi tutus nimium timidusq; procelle. Columel. Ut latius se frutex humi diffundat. Ci. in Bru. Aut belli aut domi, multo magis orator præstat n. utris imperatoribus. Liuius li. 3. ab urb. Nihilo militiae q; domi melius resp. administrata est. Ci. pro domo sua ad pontifices. Eā tu igitur domi meæ collocasti. Idem act. 3. in Verrem. Non putasti me tuis familiarissimis in hæc rem testimonia denunciaturum, qui tuę domi sæpe fuissent. Et paulo ante. Videat qd de illis respondeat, quos in eorum locum subditos domi suę reseruauit. Plinius lib. 7. c. 53. Sanfeius scriba cum domi suæ pranderet,

G ii Eras.

DE . C O N S T R U C T . V E R B I

Eras. in conuiuio prophano. Ad sunt mora præcoqui, domi nostræ nata. Idem in conuiuio religioso. Imò libe-
rius q̄ si domi uestræ sitis. Cic. in oratione. i. in Catilin.
Atq; domi meæ asseruari rogasti. Idē in eadem oratiōe.
Cui domi tuæ sacrarium scelerum tuorum constitutum
fuit. Et haud procul a fine. Desinat insidiari domi suæ
Consuli. Fab. in. i. instit. c. 2. Cur improbetur, si quis ea
quæ domi suæ recte faceret, in publicū promittit. Et Cic.
pro domo sua ad pontifices. Quod alienæ domi fieret.
In. 4. ad Heren. in fine ferè. Qui cum ista ætate & forma
nuper alienę domi, nolo plura dicere. Nam domi legit
Valla. Nec alia (ut dicit autor) admittit adiectiva cum
alijs tamen genitiuis, uti memorat Valla, non incōcine
ne construitur. Ci. pro Sylla. Ea domi eius pleraq; con
flata esse cōstabat. Philip. quoq; 2. Redige in memoriā
nostram te domi P. Lentuli esse educatum. Et infra. Cu
ius etiā domi. Quiddā iā tum molitus est. Idem Philip.
3. At uero huius domi inter ciues illius appendebatur
aurum, numerabatur pecunia. Atq; act. 6. in Verr. Multi
domi Cn. Calidij cum imperio ac potestate fuerunt. Li
bro item. i. ad Attic. ep. 7. P. Clodium Appij filiū te cre
do audiuisse cum ueste muliebri depr̄hensum domi C.
Cæsar. Agricola li. i. de inuent. dialect. c. 22. Quoniā
res sit inuenta domi ipsius. Illud uero Liuij in. 3. ab urb.
Non esse iā Appij libidini locum in domo sua de familia
intelligendum est non de ædibus. Dicimus tamen domi
Cæsar. ut exemplis iam docui, & in domo Cæsar. Va
lierius Max. li. 3. c. 1. Nam cum in domo M. Drusi auuili
culi sui educaretur. Liuius li. i. ab urbe. Partum Romę
ç didisse in Prisci Tarquinij domo. Ci. responsioe in Sa
lustium. Neq; pudet cum a me querere, quis in P. Crassi
domo habitet, cum ipse respondere non queat, quis in
ipsius habitet paterna domo. Era. in cōui. relig. Quum
cuim cōuiuiū agitaret in domo Lewi, Et hic sane loquē
di mo-

C V M G E N I T I V O.

di modus nunc creberrimus est, prior desuetudine in obliuionem iam fere deuenit. De Rure idem plane sentio quod Primus. Quippe qui uideo Seruum, Festum, Linacrum, pedibus in eandem ire sententiā. Probat & idem usus autorum. Cicer.lib.1.de oratore. Quem non longe ruri apud se esse audio. Pro Roscio Amerino. Ruri semper habitarit. Teren,in Adelph.act.1. sce.1. Ruri agere uitam. In phor.act.2.sce.1. Opus ruri faciūdum. Liuius li.7,ab urb. Ruri agere uitā procul ambitione ac foro constituit. Idem tamen supra in codē lib. ita scripsit. Ut qui rure & pcul cōetu hominū inuentā egisset. ut scias utrūq; dici, sed alterū usitatius esse apud oratores.

E X C E P T I O.

Sit tamen fuerint pluralis dumtaxat numeri, aut tertiae declinationis, in ablativo ponuntur, ut, Nupsit Athenis, Militauit Carthagine.

Si tamen fuerint,) Ego magis credo ea nomina ponī in datiuo autoritate Plauti adductus, qui ait. Ego scio hēc fieri in Græcia & Carthagini. Idem. Si neq; hic sum, neque Acheronti, ubi sum?

Melanchthon in Syntaxi multum à Primæo dissentiens ita habet. In declinatione tertia ablativo utimur, quibusdā etiā datiuus placet. Vbi eiusmodi nomina potius in ablativo q̄ datiuo ponenda esse opinatur. Et confirmari potest summorū autorū exemplis. Ci.iii.13.ep. fa. Quem si arbitrari esset Sicyone. Est autē Sicyon (auctore Mela) oppidū Græciæ in pmotorio nomie Rhio. Liuius li.3.ab urb. Horatius, cū iā Aequi Corbione, imperfecto præsidio, Hortanam etiā cæpissent, in Algido pugnat. Idem in fine li.1.de secund.bello punico. Præsidio Tarracone modico relicto, Emporias cū classe rediit. Et li.7. Nūciatum Frusinone infatē natum esse quadrimo parem. Ci.li.16.ep.fa,ep.3. Si statim nauigas

PRIMAEVS

coxys;

DE CONSTRUCT. VERBI

nos Leucade consequere. Idem in. 2. de oratore. Cum
cœnaret Grænone in Thessalia Simonides apud Scopā
fortunatum hominem. Pli. c. 76. li. 2. Primiūq; horolo-
gium quod appellant Sciotericon Lacēdemone ostendit.
Verg. æn. 4. Tyria Carthagine qui nunc. Suet. in
Sergio. Carthagine noua conuentum agens tumultuari
Gallias comperit. Eras. li. 2. epist. in epistola ad Eckii.
Hieronymus Stridone natus, quod oppidum sic Italiz
uicinū est, ut Itali sibi vindicent. Neq; Linacrus noster,
quāuis Seruio subscribens putet, prosa scribentibus, id
genus nomina in datiuo poni debere, negat frequētem
eorum usum in ablatiuo etiam apud oratores esse. Atq;
adeo hæc citat exempla. Cic. in Philipp. Cum tu Nar-
bone mensas hospitum conuomeres. Idē de natura de-
orum, Sepultus esse dicitur Lacedæmone. Idem ad Ser-
uium Sulpitiū. Cōmendo tibi domū eius, quæ est Sicyo-
ne. Pli. nat. hist. Effectū Sycione primum, deinde in tota
Græcia. Quare ut finiam tandem, mihi Prisciano magis
accedere lubet. qui in. 18. nomina propria locorum in
huiusmodi locutionibus in genitiuo utenda censem, si
primæ declinationis sint aut secundæ & numeri singula-
ris, sin tertia fuerint declinationis aut pluralis numeri,
in ablatiuo. Talem nempe cōstructionem in crebriore
usu apud autores esse uideo. Neutrū igitur loquēdi mo-
dū damnans, quem imitari potius uelim aperui. Idq; an
recte an perperam lectoris cruditi iudicium est.

Infrequens est his addere præpositionem. Cum es-
sem in Mediolano.

PRIMAEVS ¶ Frequens usus gaudet breuitate, & eo demit præpo-
sitionem Aldus.

COXVS. ¶ Satis est ab autore monitum fuisse te hanc locutionē
infrequentem esse, ut ita scias inusitatā haberi & euitan-
dā. Nec te perturbet, quod sepe legitur, ad Alexiam, ad
Auari-

C V M G E N I T I V O.

Auaricum, ad Geroniam hęc geruntur, ad Vesontionā paucos dies moratur. Qualia apud Cęfarem & historicos multa repetire licet. Ad, enim in illis omnibus exemplis non (In) sed (luxta) significare facilime intinges. Et ex Linacro in. i. de emenda structura, ubi significata præpositionis Ad, recenset, facile tibi discere licet. Haud abnuero quoq; iueniri apud autores, ubi Ad præponitur accusatiuo, quādo poni deberet genitiuus: sed eiusmodi locutiones quoniam in Raro ususint, nihil grammatico presribent. Apud aliquando præponitur nominibus oppidorum, sed raro, nisi exprimantur duabus dictiōnibus, ut, apud Friburgum Brisgoꝝ, aut proprio nomini annexatur adiectiuum. ut, apud Liberam Argentinam, apud inclytam Basilięam. Iam quę apud autores inter legendū comperies, In Laurentino, In Oculano, In Pompeiano, In Formiano, In Tusculano, & si quę sunt his similia, nihil huic regulę obstat. Sunt enim adiectua tacitis annexa substantiuis, nempe uel, prædio uel, fundo, atq; ita appellatiuorum (uti par est) naturam sequuntur. Admonuit istud antea Perottus in dictione Suburbanum, ne quem sua defraudemus laude, Idem docet in. 6. Linacer.

Apud

Quæ semper additur nominibus locorum maiorum & appellatiuis.

Cum essem in Italia.

Cum agerem in Suburbano.

¶ Nomina maiorum locorum sunt quæ regna, ducatus, comitatus, diœceses, prouincias, nationes, populos significant. Nomina minorum locorum, quæ oppida, arces, pagos, uel uicos paganos significant.

¶ Mar. Tullius act. 3. in Verrem ita locutus est. Sicilię quidem quum essem. Caeu tamen imiteris, raro etenim ea phrasis usurpatur. Melius idem in act. 1. in eundem

PRIMAEVS

coxva.

Verrem

DE CONSTR VCT. VERBI

Verrem. Putasne te posse quæ C. Verres in Quæstura, quæ in legatiōe, quæ in prætura, quæ Romæ, quæ in Italia, quæ in Achaia, Asia, Pamphiliaq; patrariat? Et mox. Si literas græcas Athenis non Lilybæi, latinas Romæ, nō in Sicilia didicisses, Sic latine dices. Leonardus Coxus hæc i Syntaxim scholiam Carleone ad fluminis uscæ ripā in Vualia scripsit, at non Vualia. Et in Germania præceptores habuit Coxus, Georgiū Siinlerum, Philippū Melanchthonem, Ioannem Stoeficerum, & Iacobū Lempum. In Polonia amicis fruebatur Antonio Medico cui prius in Vngaria innotuerat, Ioanne Rullo, Hosio, Tricesio, & Georgio Rapa Boemo. In Vngaria Georgio Vernero, Valentino Ecchio, Valētino Carbone, & Ioanne Thomasio. Non autem dices Germaniæ, Poloniæ, Vngariæ. Quippe quæ prouinciæ maxima sunt & loca maiora. Sic dices Viennæ in Austria familiariss. usus est Coxus Ioanne Alexandro Brassicano. Nā Vienna urbis nomen est, Austria prouincia.

DATIVVS POST VERBVM.

ORDO. I.

Q uodvis uerbum acquisitiue positum exigit datiuum.

Coxus. Verba acquisitiua uocat quæ datiuo construuntur illius quod ex uerbi actione quidpiam aut acquirit, aut nō acquirit. ut quū dico, Prudentis est seruire temporis, hoc tempus ab homine prudente uelut acquirit, ut illi prudēs ipse seruiat. Rursus quum dico, Mihi istic nec seritur nec metitur, significo me ex ea re quæ sit nec emolumētum aliquod, nec incōmodū ullum acquirere. Est igitur utrūq; uerbum tam seritur q̄ metitur datiuo, mihi acquisitiuum, quū inde nihil acquiram, sicut in priori exemplo seruire uerbum acquisitiuum est tempori, quod

C V M D A T I V O.

quod à prudente tempus quasi obsequium quoddam
acquirat.

Non omnibus dormio.

¶ Ci.li.ep̄larum.7.Et est datius hic casus communis. PRIMAEVS

Huic habeo non tibi.

PRIMAEVS

¶ Teren. in Andria.

Mihi istic nec scribitur nec metitur,

PRIMAEVS

¶ Plautus in Epidico.

Mihi peccat, si quid peccat.

PRIMAEVS

¶ Terentius in Adelphis.

Omnibus sapit, sibi uni non sapit.

PRIMAEVS

¶ Quod quis uerbum acqui.) Verbum acquisitiue positū PRIMAEVS
dicitur quod ex constructione, nō natura significatiōis,
commodū aut incōmodū importat. Non omnibus dor-
mio, significat non omnibus inseruio, aut morem gero.
Merula translatum uult a maritis, qui uxores suas quæ-
stus gratia prostituunt, somnum assimulantes, ut adul-
tero concedant. De quo Iuuenal is.

Doctus & ad calicem uigilanti stirzere naso.

Mihi istic. &c. Significat ex ea re nec commodi quicquā
nec incōmodi esse potest. Vel, Ista res nihil ad me per-
tinet. Ut quę neq; meo fiat periculo, neq; emolumento.
Si quid peccat. &c. Simile apud Ciceronem in episto-
lis, Si quid offenderit, sibi totum, nihil tibi offenderit.

¶ De adagio. Nō omnibus dormio, uide chiliades Eras- coxvs.
mi. cent. 6. adag. 4. chiliadis prime. De mihi istic nec se-
ritur nec metitur. in eadem centuria adag. 82.

Acquisitiua. O R D O . I I .

Præcipue tamen huius ordinis sunt, quę commo-
dum aut incommodum significant.

¶ Priscianus in. 18. Omnia quę bonum aut malū aliquod coxvs.
acquirunt, datiuo adiunguntur.

H Do

DE CONSTRVCT. VERBI

Do mutuo seu munūm, do commodato mutuo.

coxvs.

Commodatur cuius usus modo præstatur, ut æquus, uestis, patella. Mutuum datur, quod usu absimitur, ut oleum, triticum, aut quod non idem redditur. Erasmus in annot. in Lucā ex ca. 11. lege instit. Iustin. li. 3. tit. Qui bus modis recontrahitur obligatio.

Fœnero, Largior. Confero tibi & confero in te. Præstare pro dare & pro exhibere, ut præstare fidē, præstare pacta. Dono tibi hoc munus, & dono te hoc munere.

PRIMAEVS

¶ De dono uide Laurent. lib. 3. c. 49.

Impertiam tibi fortunas meas, & impertiam te fortunis meis.

PRIMAEVS

¶ Hic fortunas prq bonis posuit fortuitis. De imperti- or Lauren. li. 5. c. 36.

coxvs.

Aspersit tibi labem & aspersit te labe. Instrauit e- quo penulam, & instrauit equum penula.

¶ Sic dicimus bifariam in eodem sensu (ut inquit Erasmus in cōmentario in Hymnū prudentij de natali Iesu) Induit illi tunicam, & induit illum tunica. Obduxit herbam cotibus, & obduxit cotes herba.

Debet tibi uitam.

PRIMAEVS

¶ Debet animā uel uitā qui oēs suas facultates debet, & deniq; seipsum. hoc est qui non modo res sed seipsum in potestatem creditoris tradere cogitur.

Suam eruditionem tibi acceptam fert.

PRIMAEVS
coxvs.

¶ Fero siue infero acceptum habet Lauren. li. 5. c. 103.

Acceptum ferre & acceptum referre teste Budéo in annot. in Pande. ex. l. Si prior, in principio, admodū ue- nuste dicitur, pro eo quod est scribere se accepisse. Et Metaphorice pro attribuere seu imputare quippiā ali- cui

C V M D A T I V O.

cui, ita ut eo nomine nos parem uicem reddendā ei arbitremur. Ut Coxus bonam magnamq; eruditionis suæ partē academię Tubingensi apud Sucuos acceptā fert. Id est Coxus attribuit maximā partem doctrinā quam habet, doctiss. pr̄ceptoribus, quibus olim in Germania Tubingae usus est, uelut ab illis acceptam. Exempla huius formae loquendi reperies in egregio illo Hadriani Cardinalis libro de modis latine loquendi. Vide etiam quę scripsit Valla li. 5. ca. 100.

Satisfacio, Soluo, Resoluo, Rescribo, Renumero, Numero pro soluo.

¶ Exempla horum inuenies apud Era. in copia, ubi agit PRIMAEVS de for. referendi beneficium.

Remetior, pendo, rependo, ref ero, repono pro reddo, respondeo pro satisfacio. Nunquā tuis merititis est responsurus. Commodo pro pros sum. In commodo pro noceo. Non potest mihi nec commodare nec incōmodare. Opitulor pros sum. Auxili or. Suppedito pro subministro. Suggero, Suc cūrro, Subuenio, Adminiculor, Patrocinor, Suffragor, Adsum fauco, Bene uolo, Bene cupio, Mede or tibi & medebor tuo dolori. Medicor te, uel tibi.

¶ Teren. in And. act. 5. sce. 4. Quum ego possim in hac coxvs. re medicari mihi. Verg. in. 2. Georg.

Senibus medicantur auhelis.

Plaut. in Mostel. Ego istum lepide medicabor metum.

Vergil. Aeneid. 7.

Sed non dardanię medicari cuspidis ictum
Eualuit.

Conducit, Confert tibi. i. utile est. Conducit huic
rei, siue conductit ad hanc rem. Consulo tibi, do cō-

H ii cilium

DE C O N S T R U C T . V E R B I

siliū. Consule rebus tuis, id est, prospice. Consu-
lis me, id est consilium à me petis. Sibi canit.

PRIMAEVS ¶ Apud Teren. in Eunicho. Ipse sibi canit loco.

Metuo, timeo, formido tibi. i. sum solicitus pro te.

PRIMAEVS ¶ De timeo, metuo, formido Vide Laurent. li. 3. c. 45.

Metuo te. i. timeo ne mihi noccas. Coniungitur
uterque casus. Omnia tibi timeo, quæ solent pufil-
lis accidere.

Imperandi & nunciandi.

O R D O . III.

Ad hæc quæ imperandi & nuntiandi significatio-
nem habent.

PRIMAEVS ¶ De his uerbis lege Laurentium li. 3. c. 31.

Iubeo te abire, iubeo tibi ut abeas.

COXVS. ¶ Iubeo te bene ualere (ait Hadrianus Cardinalis) iu-
beo te habere bonum animum, iubeo te saluere, modus
est loquendi elegantissimus. Et saepè profecto utuntur
docti homines iubere cum accusatiō & uerbo infini-
to. Plau. in prologo Amphit.

Nunc hoc me orare a uobis iussit Jupiter.

¶ Teren. in Eu. act. 3. sce. 2. Iubeto istos foras exire. Po-
litianus li. 12. epistolarū epist. 2. Eum pater iusserat ibi-
dem cibum capere stantem. Liuius li. 1. ab urb. Legatum
præmissum nunciare Tullo iubet. Sal. in Cati. Reliquos
cum custodibus in ædem Concordię uenire iubet. Cæs.
Jib. 6. de bello gallico. T. Labienum cū legionibus tri-
bus ad Oceanū uersus in eas partes quæ Menapios at-
tingunt, proficiisci iubet. Cic. actione. 6. in Verrē. Iubet
illos discedere, & candelabrum relinquere. Au. Gel. li. 2.
c. 29. Mater iubet eos a metu ociosos esse. Nōnunq̄ in-
finitus modus subauditur. Plau. in Aulul.

Aut si respexis donec ego te iussero.

Sub-

C V M D A T I V O .

¶ Subauditur enim, respicere. Quintilian. Pater me ius-
fit, subauditur facere. Teren. in Andr. act. 3. sce. 3. Iubeo
Chremetem, subauditur saluere. Vbi tamen uidetur in-
terruptus sermo. Iubeo cum datiuo usus est Macrobius
li. 1. Saturn. c. 12. de Hercule ita loquens. Potitio ac pi-
nario sacrorum custodibus iussit, ne mulierem interesse
mitteret. Et Lact. in. 1. Iusserat enī Cadmo filio Age-
nor, ut nō nisi inuenta sorore rediret ad patrē. Cæs. in. 3
de bello ciuili, Militibusq; suis iussit, ne q; eorū uiolarē-
tur. Val. Iliad. 19. Hoc ego tibi & iubeo & impero. Idē
in. 1. eiusdē operis, iussit populis se purgare. Sed cū ac-
cusatio & uerbo infinito uisitatius esse, autores a me iā
nominati docent, & testantur plures alij. Ouid. de arte
amandi li. 3. Sed me Cytherea docere iussit. Iustin. li. 1.
Iubet omnes præsto cum securibus esse. Ouid. in pri-
mo Metamorph.

Illic & nebulas, illic consistere nubes

Iussit & humanas motura tonitrua mentes.

¶ Plin. li. 4. epistolarū epist. 10. Scribis mihi Sabinā, quę
nos reliquit hæredes, Modestū seruū suū nusquam libe-
rū esse iussisse. Horat. li. 1. carminum. Ode. 19.

Mater sæua Cupidinum

Thebanæq; iubet me Semeles puer

Et lasciuia licentia

Finitis animum reddere amoribus.

¶ Placet quoq; magni uominis uiris, ut Iubeo cū con-
iunctiuo uerbo, sine datiuo tamen, societur. Eras. in col-
loqujs. De uotis temere suscep̄tis. Iussitq; ut suo no-
mine salutaremus uxorem & liberos. Idem in cōmen-
dandi formula. Iube ut me sibi cōmendatissimū habeat.
Virg. in Daphnide. Tu dcinde iubeto, certet Amyntas.
Teren. in Eunuc. act. 4. sce. 4. Iube mihi denuo respon-
deat. Idem in Adel. act. 5. sce. 7. Iube nunc iam dinume-
ret Babylo illi uiginti minas. Ex ijs iam manifeste pater

DE CONSTRVCT. VERBI

lectoris non omnino naris obesæ, utrumq; horū recte dic.
Iubeo te abire, & Iubeo abeas. Verum in maiori usu
esse, ut per accusatiū & uerbū infiniti modi talia pro-
ferantur. At illud, Iubeo tibi ut abeas licet grammatica
ratio nō respuat, nō cōmendat certe nisi rarius docto-
rum usus. Quem penes arbitrium est (ut in arte Horati-
tus ait) et uis & norma loquendi.

preire.
Impero, Præcipio, Præco, Ut, Iudicibus præire
conatur.

PRIMAEVS
coxvs.

¶ Præire est uiam & uelut formā iudicandi dictare. Gel.
li. 14. c. 2. De omni officio iudicis præire me tibi uis.
¶ Apposite hoc loco significatiā uerbi præire explicuit
Primæus: id enim in exēplo ab autore posito, quod ipse
interpretatur, significat. Sic Cic. in orat. p Milone, Ut
uobis uoce præirent quid iudicaretis. Verūtamen mul-
to latius patet ea uox, quā ut tam angustis limitibus cir-
cumscribatur. Nam ut scribit Budæus in annot. in Pan-
dect. ex lege iusiurandū de iureiurando Is qui iurisiu-
randi uerba cōcipit & iuraturo dictat, præire uerba iu-
risiurandi dicitur. Pli. in Paneg. ad Traianum de iureiu-
rando consulari loquens. Nescio iā nescio, pulchriusne
sit istud quod præente nullo, an hoc quod alio præente
iurasti. Sic Priscian⁹ in. 18. docet, præire esse alij dictare
quod iuraret, & quod in uerba illius qui præibat, iurabat
alter cui iuramentum dictabatur. Astipulatur Acron ex-
poneus illud in Epod. Horat. Ode, 5. In uerba iura-
bas mea. Sicut (inquit) ego ostendebam tibi iurare, ita
iurabas, & secundum uerba quę proponebam iurabas.
Est & præire pronūciare falijs, quę ipsi suis sequātur uer-
bis etiamsi non iurant. Pli. in epist. ad Traianum de qui
busdam pseudochristianis loquens. Cū præente me(ait)
deos appellaret, & imagini tuę, quam propter hoc ius-
seram cū simulachris numinū adferri, thure ac uino sup-
plica-

C V M D A T I V O.

plicarent. Liuius.li.8.de Decio deuouente se loquens
ita scribit. Agedū pontifex po. Romani prae uerba qui-
bus me pro legionibus deuoueā. Sic & de scripto pre-
ire solent preconi aut aliū cuiquam quid populo dicat.
Hadrianus de modis latine loquendi. Preire uerba di-
cebāt illi uerē latinitatis principes, quū carmē aliquod
canendum ante quam uel fœdus feriretur, aut execratio
piaculi gratia per pontificem, uel sacrificulum, aut aliū
magistratum fieret, magistratus primo pronunciabat.
Vnde preire uerba, hoc est inire uerba, uel preuenire di-
cebatur. Preire uerbis & preire uoce simplices erat
uerbis aut uoce prefari.

Præscribere leges uictis.

Dicta mihi iusurandum.

¶ Dictare iusurandum est uerbis conceptis iuramenti PRIMASVS
formam præscribere.

Edico tibi miles.

¶ Terent.in Eunicho.

PRIMASVS

Impero, mando, committo. Delegauit mihi suā
uicem. Indixit mihi bellū. Designa, constitue, præ-
stitue, Condicio, præfige mihi diem ac locum.

¶ Horum exempla habes apud Erasmus in colloquijs
ubi agit de formula inuitandi ad conuiuum.

PRIMASVS

Moderatur animo iræ, & moderatur principem.

¶ Ci, p Cetlio. Quod & pudor tuus moderator oratio-
ni meę. Eras. in conuiuio religi. At quotusquisq; Chri-
stianorum sic moderatur uitam suam, ut huius senis uo-
cem sibi possit usurpare?

moderor

Tempero tibi & te. i rego.

¶ Eleganter dicimus. Temperare uinum adhibita aqua,
temperare iram animo tranquillo, temperare ferrū iicti-
bus & flammis, temperare uero calatum, est tenere mo-
dum

DE CONSTRVCT. VERBI

dum in scribendo.

coxxv.

¶ IN hanc classem referendū est, Dominor, regit enim datuum. ut apud Maronem in. i. ænei. Et uictis dominabitur Argis. Habet etiam accusatiū cū præpositione in Ouid. in. i. Meta. Et quod dominari in cetera possit. Sed hoc poeticū est. Item ablatuum. Sal, in Catil. Sed profecto fortuna in omni re dominatur. Verū hoc tertium dumtaxat in inanimatis nisi forte dicamus, Dominatur in animalibus Leo, id est inter animalia leo cæteris dominatur.

Nunciandi.

Dico tibi, scribo tibi & ad te, loquor, recenso, narrō, expono, explano, explicō, aperio, indico, demōstro, commōstro, ref ero, id est narro. Retulit ad senatum. i. proposuit in senatu.

coxxv,

¶ Ita Gellius li. 2. c. 7. Dolobella retulit ad consilium. Vsus est Liuius cū accusatiuo & præpositiōe, p ascribe-re. Sic ille in præfatione. Et si cui populo licere oportet consecrare origines suas, & ad deos referre autores.

PRIMASVS

¶ De retulit ad senatum Laur. li. 5. c. 103. Describo tibi & ad te, idem in Raudensem columnā. 48.

Obsequii & repugnantia.

Quæ ad obsequium siue repugnantiam pertinēt. Morigeror, morem gero. Obsequor, obsecundo, obseruio, seruire tempori, Inseruit suis commodis.

PRIMASVS

¶ Seruire tempori est se accōmodare rebus præsentibus, quod Cicero dixit seruire scenæ. De quo Phocylides.

Temporibus semper cautus seruire memento.

Subseruio, Supparasitor, Ancillor, Assentor, Adulor, Palpor, Obædio, milito, pareo.

PRIMASVS

¶ De adulor & assentor Laurent. li. 5. c. 69.

Auf-

C V M D A T I V O.

Ausculto tibi i. obzdio. Ausculto te, id est au-
dio. Audiens dicto.

¶ Apud Cesarem li. 5. & Quintilianū in lege. 12. tab. Pr̄c
terea de Ausculto & audiens dicto lege. Lau. li. 3. c. 48. PRIMAEVS

Obtempero, Cedo, Concedo. Concentio
tibi siue tecum. Assentio tibi siue assentior.

¶ Assentior magis est frequēs ait Gellius. Est apud Gel-
lum li. 11. c. 25. & li. 18. c. 12. PRIMAEVS

¶ Erasmus in annot. in. 1. li. offi. Ciceronis. Assentimus
inquit homini, cui credimus, & assentimur rebus, quas
credimus. Verum illa differentia non obseruatur. Nam
& rebus assentimur. Ci. in. 1. officiorum. Ne incognita
pro cognitis habeamus, hisq; temere assentiamur. Et e-
tiam personis. Cic. in. 1. de oratore. Cætera inquit, As-
sentior Crasso, ubi nota habere assentior datiuū annexū
accusatiuo. Idem in. 2. de ora. Quare tibi Antoni utrūq;
assentior. Politianus epist. 1. l. 9. Quod ego illi facilimē
assentiebar. Illud tamen non esse perpetuū, habere uide
licet accusatiuum cum datiuo, exemplum ex officijs ip-
sius Ciceronis, de promptum iam, edocuit. Cic. in. 1. de
Oratore. Sed ego neq; illis assentiebar. Idem li. 1. ad At-
tic. epist. 9. Curioni nullum senatus consultum facienti
assenserūt. De cōsentio Eras. in paraph. super c. 1. Matt.
Comperiet & hic prophetarū præfagia, cū euentu rei
consentire. Quintil. li. 3. c. 5. Cū quibus ipse consentio.

Dissentio tibi, siue abs te.

¶ Cic. pro lege Manilia. At enim uir clarissimus reip. coxvs,
& uestris beneficj amplissimis affectus Q. Catulus, i-
remq; summis ornamentis honoris, fortunæ, uirtutis,
ingennj præditus Q. Hortensius ab hac ratione dissen-
tiunt. Sal. in proemio in historiam Catilinæ. Ac me quū
ab reliquis malis moribus dissentirem, nihilominus ho-
noris, cupido eadē qua ceteros fama atq; inuidia uexa-
bat.

DE CONSTRVCT. VERBI

bat. Ci. ad Brutū ep. 2. Vehementer à te Brute dissentio.
Cor. Celsus in proemio. Ab illis eo nomine dissentiat.

Subscribo tuo iudicio. Suffragor, astipulor, accedo tibi siue tua sententia, id est approbo.

COXVS. ¶ Fab. li. 2. c. 16. Quorum nos sententiae accedimus
PRIMAEVS ¶ De accedo Laurentius differit lib. 4. c. 2. & Manci-
nellus in thesauro.

Hoc accessit meis malis siue ad mea mala, id est additum est. Accedit huc, accedit his, accedit ad hęc.
¶ Agricola. li. 1. de inuenti. c. 7. Accedit istis q̄ quū unā fortasse differentiam aliquo modo eloquamur. &c. Pli. li. 4. epistolarū epi. 17. Accedit huc dignitas hominis, atq; hic ipse cui destinatus est honor. Valla. li. 3. c. 45. Accedit huic rei & ad hanc rem, uel accedit huc uel eō uel eodem. Quint. Atq; ut accedat dolori meo cumulus, quæ hoc facit, uxor mea est. Ci. Ut ad illam optimā prēclarām q; prēdam damnatio Sexti Rosci; uelut cumulus accedat.

Conuenit mihi tecum.

COXVS. ¶ Et conuenit inter nos. Sic Valla Conuenit hoc inter nos, id est constat & controuersia caret.

PRIMAEVS ¶ De Conuenit Laurent. lib. 5. c. 109.

Constat hoc nobis siue inter nos.

COXVS. ¶ Hactenus omnia mihi tecum constant, apud Eras. in copia uerborum in Assentandi formulis. Et Heren. li. 1. de Narratione. Adhuc quę dicta sunt, arbitror mihi cōstatere cum ceteris artis scriptoribus. Constat hoc inter nos. Sic Cornelius Celsus in proemio. Et hęc quidem inter eos parum cōstant. Eras. in Moria encomio. Quo pacto uel horam cōstabit inter argos istos amicitiae iucunditas. Fab. li. 4. c. de exordio. Id fieri tribus maxime rebus inter autores plurimos constat.

Repug-

Repugnantia.

Refragor, obfisto, obfto, obſtrepo, refiſto, re-pugno, reluſtor, reclamo, officio, occurro.

De his uerbis uide formulas officiēdi in uerborū copiā PRIMAEVS

Obuiam eo, obuiam factus est mihi.

Aduersor. Dissideo tibi ſiue tecum.

Dissideo cū datiuo, nescio an uſquā in oratione pro-
ſa inuenias. Cum ablatiuo in usu eſt, idq; bifariam. Dis-
ſideo abſ te uel tecū. Cic. in Lælio ſeu de amicitia. Quū
is tribunus plebis capitali odio a Q. Pompeio, qui tū
erat consul, diſſideret. Pli.li.37.c. 4. Adamas diſſidet
cum magnate lapide in tantum, ut iuxta poſitus, ferrum
non patiatur abſtrahi. Et cum accusatiuo cum inter. Po-
litianus epi.ii.li.ii. Non uideo quid impedit quo mi-
nus diſſidere inter nos de literis, ſaluo tamen amicitia
iure, potuerimus.

coxv,

Contendo tibi ſiue tecum. Hoc abſtē contendō
.i. uchementer peto.

Contendo tecum rectū eſt. Budæus in annot. in Pand.
ex lege posteriore de origine iuris. Cum Pythagoreis
& Democriticis de Phylologia & reliquis philoſo-
phiæ inuentis contendere oratori nō licere dixit Scę-
uola, propter prætantiam ingenij eorum hominū, qui
fundatores auctoresq; fuerunt magni nominis ſectarū,
quibus cum ſacramento & uindicatione contendendo
de physicæ ſpeculationis explicationiſq; professione
nullus fane orator litem uincere poſſet. Vale. Maxi.li.
7.c.7. Nam L. quidem Sextilius, & P. Pompilius, quos
M. Ancus ſanguine ſibi coniunctos eadem ex parte qua
Tullianum hæredes fecerit ſacramento cum adoleſcen-
tulo contendere auſi non ſunt. Verg. ænei. 4.

coxv.

Quis talia demens

I ii

Abiuuat,

DE CONSTRVCT. VERBI

Abnuat, aut tecum malit contendere bello?

¶ Contendere tibi, atq; dissideo tibi poetica sunt, & gr̄cam sequuntur cōstructionem. Non enim illi casui iunguntur, quem latina proprietas exigit, sed gr̄ca. Sicut apud Virg. Cui nec certauerit ulla. Et Ouid. Dū nouus est etiam cōcepto pugnemus amori. Vide Linacru in. 6, de emendata structura, ubi de Hellenismo agit.

PRIMAEVS

¶ Contendo certo pugno apud poetas cum datiuo in carmine nuptiali est cuius initii Vesper adest iuuenes. De puella quæ patri & matri uolentibus eam tradere repugnabat.

Certat illi siue cum illo. Noli pugnare duobus, gr̄ce magis quam latine dixit Catullus, pro cum duobus.

PRIMAEVS
CCXV.

¶ Quia Gr̄ci casu sexto carent.

¶ Noli pugnare duobus.) Sic Verg. in. 4. æneid.

Placido ne etiam pugnabis amori?

¶ Atqui poetarum est hoc. Et meminisse te oportet Horatianum illud. Pictoribus atq; poetis.

Quidlibet audendi semper fuit æqua potestas: Non in fabulis tātum habere locum, sed poetas uerborum licentia (quod in oratore scribit Tullius) liberiores quandoq; iusto esse. Verum de hoc satis. Addenda erant his ordinibus, Studeo, & respōdeo. Quorum alterum habet datiuum interdum & interdum accusatiū. Ci. in oratore, Huic generi studet uni. Cæs. li. 6. de bello gallico. Ab paruulis duriæ ac labori student. Cic. post redditum in senatu. Cū uero literas studere incipit. Idem in respon. in Sall. Itaq; nihil aliud studet, nisi ut luttulentus sus cū quouis uoluntari. Alterū datiuo gaudet & accusatiuo, sequente ad. Ci. li. 4. ad Att. epistola. 16. Paccianæ epistolæ respondi. Idem ad eundem Atticum epist. 9, li, 2. Quæ ad ea responderis prescribe, Hęc duo uerba

uerba ideo præterita uolui, quod multus sit eorum in quotidiani colloquijs, & etiam in scribendo usus. Locum autem certum non illis dedi, ut liberum tibi sit ubi uolueris ea ponere.

Relativa.

ORDO. V.

Verba quæ relationem & respectum habent ad aliquid. Quæ huic est coniuncti tibi nurus est.

¶ Verba relationē siue respectum habent quæ duo inter se nomina sic conferunt, ut alterū alterius significacionem expletat, neq; potest alterū sine altero plene intelligi. Ut quum de uxore fit sermo, statim mens concipit, uxorem esse non posse, nisi matritū habeat, atq; ideo confessum cō tendit, ut inquirat cuius sit uxor. Ponetur itaq; nomen quod respectum ad aliud significat, in nominatio cum uerbo substantiæ, cui annexetur in datiuo illud, ad quod prius nomen refertur. Ut quum dico, Quæ est uxor, non omnino satisfit intellectui, nisi maritus ostendatur cuius illa sit uxor. Addetur ergo datiuus Huic, Eritq; sensus, Quæ huic est uxor, i.e. Quæ huius respectu uxor est, tibi nur^o est, id est ad te collata, uel si uirationē habere uelimus, nurus est. Sic dicimus Stoicis corpus vox est, perīde ac si dicam^o, nō omnino vox est corpus, sed si Stoicorum rationem habuerimus, eorum sane placitis innitentes, uocem esse corpus affirmabimus. Atq; (ut Crassius loquar) vox (dicemus) respectu Stoicorum corpus est. Et Platonis vox est incorporea. hoc est, vox Platonis iudicio comparata, non corporeā dicetur, sed incorporeā. Et licet sint qui Spongias sentire non putant, Aristotelem tamen si lubet audire, profecto eas sensu carere negabimus. Respectuq; (ut ita dicam) Aristotelis spongeas sentire fatendū est. Sed ista uel mediocriter in Dialectice eruditis plana sūt, & nos præceptorem nolumus talē esse, ut cæcūs cæcos ducat.

I in Stoicis

coxys,

DE CONSTRVCT. VERBI

Stoicis corpus est uox.i.secundum Stoicos. Platonis uox non est corpus , id est iuxta Platonis sententiam. Aristoteli Spongiæ sentiunt.

PRIMAEVS

Stoici dicūt uocem esse aerā iectūm.i. aerem percussū, cum non sit aer percussus, sed ipsa plaga, uel percussio aeris siue aeris fractio ut uult Plato, De quo uide Gelliū li.5.c.15.Spongiae sentiunt, quia cū auulsorem sentiūt contrahuntur. Vide Aristot.in lib.animaliū,& Pli.li.9.ca.45.Ita Lauren.Vallen.Spongiam facit loquentem. Incrementa mihi & sensum natura creauit Spōgia,& urtica marina à Nycephoro Zophyta uocantur, quod ex stirpe & animali constent ad Saxa nascuntur, aut iuxta littus,& Luto aluntur.Similia sunt exempla . Cor Aristoteli est fons uitæ. Gallus deplumat⁹ est Platoni homo, quia definiebat hominem esse animal mortale , bipes implume.

coxvs

Quū Plato definiisset hominem esse animal implume, Diogenes Cynicus gallinaceū, cui dempserat plumas, in auditorium illius proīciens,hic est, dixit, homo Platonis. Verū ridebat Platonem Cynicus,magis(ut scribit Matthæus Phrissemius in scholjs in Rodolphū Agricolam)ipse ridendus.Neq; enim à Platone implume animal dicitur,quod utcunq; plumis nudatū est, sed cui natura plumas non dedit. Aristoteli Spongiae sentiunt, Quippe qui libro.i.de historia animaliū c.1.ita scribat. Quin etiam Spongia sensum habere aliquem creditur, argumento,quod multo difficilius abstrahūtur, nisi clāculū agatur,ut referunt auulsores. Et c.16.li.5.Sensum etiā Spongijs esse aiunt, argumento,quod ad euulforis accessum cōtrahūtur, ita ut euelli difficile sit. Quod idē etiam faciunt, quories flatus tempestasq; urget, ne sua de sede pellantur.Sed sunt qui de hoc dubitent,ut qui Toronam incolunt, Narrant tamen procul dubio bestias

C V M D A T I V O.

ftiolas quasdam, uelut tineas lumbricosue & eiusmodi
alias consistere intra spongias, atq; aliquas & euulsis
spōgijs pisciculi saxatiles deuorent, qui uel radices ab-
sumunt totas, quæ inhærentes saxis remanserint. Et in
fine eiusdem capitil de spōgijs aplysiis ita loquitur, sen-
sum id genus habere, diuq; uiuere inter omnes præci-
pue conuenit.

Relatiua per compositionem.

Huiusmodi ferme sunt cōposita cū his prēpositio-
nibus, præ, ad, con, sub, ante, post, ob, in, & inter.

P R A E,

Ego meis præluxi maioribus.

¶ Cic. contra Sallustium.

PRIMAEVS

Præpollet omnibus, prænitet, præminet, præ-
stat omnibus siue omnes.

¶ Præstat omnibus, ut apud Terent. in Eunicho. coxv.
act. 2. sce. 2. homini homo quid præstat. Præstat omnes
ut apud Quintilianum cap. 1. lib. 1. Præstat tamen inge-
nio aliis alium.

Præcellit omnibus uel omnes, præbabit mihi, præ-
ripuit illi, præco pro uinco, præcedo, præcurro, præ-
uerto, prauenio, accusatiuum exigunt.

¶ Boetius in. 3. de conso. Præire cæteros honore cupis coxv,
.i. cupis cæteros in honore uincere seu excellere. At-
qui in hac significatione rarior eius usus est. Præcedo.
Plaut in Asinar.

Vt uostræ fortunæ meis præcedunt Litane longe.

¶ Cum accusatio Cæs. in. 1. de bello gall. Qua de causa
Helvetij reliquos Gallos uirtute præcedunt, quod ferè
quotidianis prælijs cū Germanis contendunt. Et Lucan.
in. 3. letum præcedere nati. Præcurro cum utroq; casu
usus est Cicero. Cum datiuo in oratione in Catil. Atq;
hæc

DE CONSTRUCTI VERBI

hæc non ut uos qui mihi studio penè præcurrisse, excusarem locutus sum. Cū accusatio, in secundo de Ora-
tore, Quæ studio & diligentia præcurrat etatē, Præuer-
tor apud Vergil. in. i. æneid.

Volueremq; fuga præuertitur Hebrum.

¶ Plaut. in Capt. Ei rei primum præuorti uolo. Cū ac-
cusatio frequentius est. Est etiam præuerto. Cic. pro
Sylla, Nemo unq; me tenuissima suspitione præstrinxit,
quem non præuerterim. Præuenio accusatum tantum
habere docet in Thesauro Mancinellus. Suet. in Cæs.
Talia agentem atq; meditatem mors præuenit. Luca. in
3. Ad montes tendentem præuenit hostem,

A D

Admolitus est illi marum.

PRIMÆVS

COXVS.

¶ Albo gallo nē manum admoliaris.

¶ Hoc exemplum a Primō hic positum numeratur in-
ter Symbola Pythagoræ ab Era. chiliad. primæ cent. i.
Quod ideo uetus Pythagoras, quia Mensi sacer est gal-
lus, utpote nuncius horarum.

Admoueo, accubuit, Assedit mihi, Adiacet Ae-
gypto, Aduolutus est genibus.

COXVS.

¶ Tacitus li. i. Septimius quum perfugisset ad tribunal,
pedibusq; Cæcinnæ aduolueretur.

PRIMÆVS

Affulsit mihi spes. Arrisit matri. Acclamabāt di-
centi. Appressit pectori codicem. Adegit gladium
pectoris. Affigo, Adhæreo, Adhærefcit. Adlubefcit.

¶ Apud Plautū est in Milite. Et apud Apuleiū de asino
li. 7. Basiare uolenti pro malis suauiolis adlubescet.

C O N

Conuixit nobis, Commigravit huic uiciniæ.

PRIMÆVS

¶ Teren. in Andria, & Donatus dicit datiuum ponи ad-
uersbialiter. Alij datiuum pro accusatio esse possum.

Vt

Vt sic huic viciniz pro in hanc viciniam.

Commonitibi cupio, siue tecum. Colludo ti-
bi, uel tecum.

S V B,

Subiacent fortunæ, succedo, subiicio, subest.
Subolet patri.

¶ Terent.in Phormione.

ANTE,

Antestat, antepono, antefero te omnibus.

¶ Dicimus Antestare omnibus & omnes. Gellius li.7.
c.5. Histrio in terra Græcia fuit fama celebri, qui gestus
& uocis claritudine & uenustate cæteris antestabat. Idē
li.12.c.9. Quia in re quanto uniuersi me unum antestatis,
tanto uobis, quam mihi, maiorem iniuriā atq; cōtume-
liā facit Quirites. Antepono. Cic.pro Murena. Omni-
bus regibus quibus cū pop. Romanus bellū gessit, hūc
regem nimirū antepones. Antefero. Fab. in procœmio
6.li. Vt ille mihi blandissimus me, suis nutricibus, me
auizæ educanti, me omnibus, qui sollicitare solent illas
artates, anteferret.

Antecedit, anteuerterit, antecellit omnibus uel oēs.

¶ De antecedo. Cic.in.1.offic. Quantum natura homi-
nis pecudibus reliquisq; bestijs antecedat. Suet.in Aug.
Et magnificentia omnes antecessit. De anteuento. Te-
rent.in Eunu.act.4.sce.5. Miror ubi ego huic antevor-
terim. Cū accusatio in rariore usu loquendi est. Inue-
nies tamen apud Eras.in adagio præuertit ancoræ iactū
deus, Græcū hoc Αλλά πρέπει τὴν εὐσέγκυρον Δεόσι,
ita latine redditū. Sed anteuentur ancoræ iacturā Deus.
De Antecello, Cic.li.1.de oratore. In hoc hominibus
ipsis antecellat. Et p lege Manilia: Facile omnibus ter-
ris antecellat. Cū accusatio nō perinde cito invenies.

K Ante

PRIMÆVS

CCXVII.

COXVII.

DE CONSTRUCT. VERBI

Ante o te nontibi.

PRIMAEVS

¶ Est tamen apud Plautū in Amphitrione . Virtus omnibus rebus anteit profecto . Et Cic. 9. de natura deorū : Homines bestijs antecunt .

COXVS,

¶ Ante o cū datiuo coustruitur apud Ciceronem Philipp. 9 . Sed quum Seruius Sulpitius ætate illis anteiret sapientia omnibus . Et Gell. li. i. c. i . Quanto olympicū stadiū cæteris pari numero factis anteiret . Atq; etiā c. 22 . Pro eo quod copia quidem & facultate cæteris anteiret . Cū accusatiuo apud Teren. in Phor. act. 2. sce. 1 . O Phædria incredibile est quāto herū ante o sapiētia . ¶ Sal. in Iugur . Et quū omnes gloria anteiret , omnibus tamen charus esse . Eras. in prefat. in epistolā ad Romanos ad Grimanū Venetū . Maiestatem ante eat bonitate .

P O S T,

Posthabeo , postpono famam pecunia .

COXVS.

¶ Vergil. in Melibœo seu Ecloga. 7 .

Posthabui tamen illorum mea seria ludo .

¶ Eras. in copia uerborū c. 25 . Posthabet pecuniā fama .

O B,

Obgannit nobis , Occinit , Obturbat , Oppono , obiicio , oppedo , obmurmuro .

COXVS.

¶ Ter. in Phor. sce. ulti .

Habet hæc , ei quod , dum uiuat , ad aurem obganniat .

¶ Erasmus in Moris eneomio . At hic rursus obganniūt mihi δια τὸ στῶασ βατράχοι . Obturbat sine casu à tergo usus est . Teren. act. 5. sce. 4 . Itane uero & obturbat . Et Erasmus in encomio Moris . Ad conuiuium adhibe sapientem , aut tristi silentio , aut molestis questiunculis obturbabit . Et in milite christiano . Caput esse sapientia . &c . Tamen non desinunt obturbare , ridere .

Cū datiuo nescio an legerim . Eras. in Dialogo puellar̄ & proci . Hę uidelicet aues , mea lux , mihi promittūt fo-

C V M D A T I V O.

re inter nos felix, perpetuum, ac lctum iucundum; coher-
bis, modo ne tuus animus mali ominis cautionem no-
bis occinat. Ioannes Cesarinus noster quondam Colo-
nię in gręcis & philosophia morali pręceptor, secundo
dialectices suę tractatu. c. 22. Opponi autem alterū al-
teri quadrupliciter dicitur. Era. in encomio Morię. De
inde duos quasi tyrannos uiolentiss. uni opposuit. Et
ineodem opere. Ut id passim alijs magni probri uice
obn̄ciant. Horat. in sermonibus. Vin tu curtis Iudeis
oppedere? Eras. in Mil. christ. c. de tribus hominis par-
tibus. Tu interim preculis tuis Deo obmurmuras.

Indormis saccis.

¶ Apud Horat. est Sat. 1. ad Auarum. Et apud Cicer. in PRIMAEVS
Philipp. est indormire causæ.

Inuigilas chartis, Immoraris, immoreris, Insu-
das studiis, insides saxo, Illudo tibi uel te. Insul-
to. Inniteris arundini.

¶ Lactan. lib. 4. Vel custodiendis domibus inuigilar. COXVS.
Eras. in pręfat. ante paraphr. in Matt. ad lectorem. Sed
qui nihil habet in hoc mundo, cui innixus animus acqui-
escat, sed totus inuigilat studio rerum cœlestium, is nō
habet ubi caput reclinet. Pli. li. 1. epist. 8. Per hoc enim
assequebamur, primum ut honestis cogitationibus im-
moraremur. Era. in colloquüs de rebus domesticis. Mi-
hi uero uel immori chartis dulce est. Horat. epi. 7. li. 1.
Immoritur studijs & amore senescit habendi.

¶ De Insudo nō uenit in mentem exemplū ullum. Per-
gamus igitur ad alia. Eras. in paraphr. in Matt. Hoc ma-
gis insidet illorum mentibus. Asciscit etiam ablatium
cū prępositione In. Idem in Milit. Christ. c. de homine
exteriore & interiore. In cuius fastigio aquilam inside-
re scripsit Homerus. Verg. ēneid. 2. Certantq; illudere
capro. Cic. pro Sex. Roscio. Finge aliquid saltem com-

K n mode,

DE C O N S T R U C T . V B R B I

modo, ut ne plane videaris id facere, quod aperte facis,
huius miseri fortunis, & horum virorum talium digni-
tati illudere. Verg. Aeneid. 9.

Verbis virtutem illude superbis.

¶ Teren. in And. act. 5. sce. 1.

Dum stu deo obsequi tibi, penè illus viam filiç.

¶ Inuenitur & apud eūdem. Adeon videamus uobis idonei, in quibus sic illudatis: Verum id obsoletum est. In-
sulto. i. frequenter insilio, & datiuum exigit & accula-
tiuum. Verg. Georg. 3.

Atq; equitem docuere sub armis.

Insultare solo, & gressus glomerare superbos.

¶ Teren. in Eunuch. act. 2. sce. 2.

Qui mihi nunc uno digitulo fores aperis fortunatus,
Ne tu istas faxo calcibus s̄epe insultabis frustra;
¶ Metaphorice capit pro irrido, & contumeliosius
in aliquem aliquid uel dico uel facio, & utrumq; admit-
tit casum. Suet. in Ces. Ex eo insultaturū oīm capiti-
bꝫ. Sal. Multos tamen ab adolescētia bonos insultauit.
Eras. in paraph. super cap. 3. epist. 2. ad Timot. Non in-
nituntur solidē pietati.

PRIMAEVS
COXVS,

¶ Inniteris arundini. prouerbium in eum qui spem figit
in aliquo, qui non solum non potest esse prēsidio, ue-
rum etiam nocet destituto.

Nitor quoq; simplex. Nititur suis viribus.

¶ Hoc loco bonus dormitauerat Lilius. Quoniam da-
tiuū sibi nequaquā asciscit Nitor simplex, sed ablatiuū,
Budęs ad Cuthbertum Tonstallū. Quo uno ferme in-
terprete iuris diuini prudentia nititur. Eral. epistolarū
li. 2. in ep. quadā ad Henricū Bonillum. Neq; negari po-
test Hieronymū, Ambrosum, Augustinum, quorum au-
toritate potissimū res theologica nititus, ex hoc gram-
maticorum ordine fuisse. Et in. 3. c. paraph. in Matt. His
sanctiss. viri uocib, adeo cōmoti sunt populares animi,
ut com-

C V M D A T I V O .

ut complures, qui hactenus legis obseruatione nixi fuerant, metu & repidi uenerint ad eum. Quod autem legitur apud cundem in dialogo de pronūciatione, cui ueluti fundamento nituntur omnes typographi, negligētia depravatum opinor & nituntur pro inuituntur positum fuisse. Vergil. Aeneid. 6.

Ille, uides, pura iuuensis qui nititur hasta.

Fabius li. 2. c. 3. Sed ne hi quidem, qui hoc fortissime affirmant, ullo satis idoneo autore nituntur. Ci. li. 1. offi. Est igitur adolescentis, maiores natu uereri, ex hisque eligere optimos & probatissimos, quorum cōsilio atq; autoritate nitatur. Atq; in. 1. de Oratore. Tum etiā exemplorum copia nitebatur. Idem in Somnio Scipionis ablatiuo prēpositionem anteposuit, his uerbis, Tu eris unus, in quo nitatur ciuitatis salus. Et pro Deiotaro. In qua oratorum studia nitī solent. Politianus cent. 1. c. 1. Ut iure in uno isto potissimum totius ueritatis nitī patrocinium uideatur. Gell. li. 2. c. 29. Sed quid aliud sanctiores libri philosophorum monent, quam ut in nobis tantum ipsis nitamur? Vnde facile adducor, ut credam relatiū, qui, aut aduerbiū, quā, non temere uerbo nitor sine hac prēpositione, in, adiūgi debere. Cic. ad Attic. ep. 1. Sane sum perturbatus cū ipsis Satrī familiaritate, tum Domitij, in quo uno maxime ambitio nostra nititur. Regit & accusatiuum cum prēpositionibus in & ad. Plin. Nam lātissima uitis per omne tectum iuculmen nititur & assendit. Quintilianus in proce-
mio libri primi. Altius tamen ibunt qui ad summa nitentur. Inuenitur & cum ablatiuo & prēpositione pro, apud Plinium in epistolis, ut Non pro se, sed pro causa niteretur.

Imminet capiti. Impendet omnibus periculum.
Incessit mihi cupiditas.

Küj

De

DE C O N S T R U C T I O N E V E R B I

PRIMAEVS

¶ De uerbo inest & incessit lege Laurentiū li.3.c.45.

Inest illi uel in illo.

COXVS.

¶ Quid.in Fast.li.1.

Fastus inest pulchris sequiturq; superbia formam.

¶ Liuius li.1.ab urb. Quin si uigor iuuente inest cōscen-
dimus equos. Idem li.8.secundi belli punici. Tanta au-
tem inerat comitas Scipioni. Pli.li.2.c.37.Scorpionis
caudæ inesse eum & plerosq; ternos. Sal.in Catil. huic
homini non minor uanitas quād audacia inerat. Plin.
iunior li.3.epistolarū epistola. 3. à fine. Inest huic com-
putationi sumptus. Rodolphus Agricola li.1.de inueni-
dialectica.c.4.Hæc omnia planum est inesse Ciceroni.
Trapezuntius in dialectica. Nos uideamus quæ uis, quæ
ratio in nationes huic insint orationi. De usu autem eius
cum ablativo & prepositioni hi testes erunt. Ci.in La-
lio seu de amicitia. Sic amicitiam non spe mercedis ad-
ducti, sed quod omnis eius fructus in ipso amore inest.
Idem in.2.de oratore. In quo nulli aculei cōtumeliarū
inerat. Rursus in.3.in Oratore: Profecto inest illorum
omnis scientia, in philosophorū autem cognitione, nō
continuo inest eloquentia. Tū in Bruto. In Scauri ora-
tione, sapientis hominis & recti grauitas summa, & na-
turalis quædam inerat autoritas. Sed quid ego rā ope-
rofē Ciceronis testimoniu adduco, cū nusquam non ita
loquatur: Verum istud lubens ago, ut cū sit uterq; mo-
odus latinus & elegans, discant tamen pueri uter magis
placuerit. Caeu enim uni Tullio phrasim, hanc in deli-
ctis fuisse putas. Locuti sunt ita latine lingue principes
ferè omnes. Plin in nat.hist.c.41.li.2. Quin in partibus
quoq; signorū quorundā sua uis inest. Teren.in An.act.
5.sce.2. Tristis seueritas inest in uultu atq; in uerbis fi-
des. Item in Eu.act.1. sce.1. In amore hæc omnia insunt
uitia. Quintilianus li.1.c.10. In gestu etiā nonnulli pu-
tant illud idem uitium inesse, quū aliud uoce, aliud nūtu
uel

uel manu demonstratur. Gell.li.3.c.10. Sed eos in sphæra quæ Kρικωτη uocatur, propter breuitatem nō inesse. Et c.12.li.5. In antiquis spectacionibus nomina hæc deorū inesse animaduertimus, Diiouis & Veiouis. Era. in Adagijs c.ad persuadendū conducere prouerbia. Inest nimirū, inest in his parcerijs nativa quedam & genuina uis ueritatis. Atq; in Copia uerborum, De uerbis nouatis. In quibus ipsis inerit non nihil uarietatis. Rodolphus Agricola de inuentione dialectica ca.4.lib.1. Tametsi enī sapientia nō insit in substātia sapientis quā tenus homo est, quū tamen de sapiente disseritur. quare nū sapiens est, certū est esse in substātia ipsius sapiētiā. Gaza in li.2. Aristo.de historia anim.c. 15. Pulchro etiā in iecore inest, pportione corporis maxime omniū copiosum. Et c.17. Gula paucis in piscibus inest. Idem in 1.li .Aristotelis de partibus animaliū c.1. Nā & in equis & in canibus & in hominibus, ea quę modo dixi omnia insunt. Atq; etiam in li.2.de generat.animal.c.3. Vtrum in semine & conceptu inest an nō. Petrus Alcyonius in libello Aristotelis de cōmuni animaliū gressu. Quod in partibus, quas cōmemorauimus inest. et De cōmuni animalium motu. Quocirca opus non est in quoq; membro animam inesse. Politianus in prologo in Plauti Menæchmos.

Inerunt in ea nonnulla, ne nobis quidem

Satis intellecta. Sed hæc erunt pauca admodum.

¶ Agricola li.1.de inuentione dialectica c.3. Insit ne animal in homine. Budæus in annot.in Pandect. ex lege ultima de Senatoribus. In ea igitur curia, in qua summa iurisdictionis gallicæ atq; etiam iuridicialis imperij sita est, omnia inesse mihi uidentur, quæ & in senatu & in cōtūuiratu, & in Areopago erant. Sall.in Catil. profus in facie uultuq; uercordia inerat. Non tamen inficias eo, auatores hos aliter fuisse sāpenuero locutos, et pro ablativo

DE CONSTRVCTO VERBI

Iatino datiuum posuisse. Atq; cū altera phrasis (id quod Valla monet) frequentior est apud Ciceronem, altera frequentior apud Quintilianū & Plinium iuniorem atq; alios recentiores utram mihi magis arrideat edocui. liberum interim lectoris reliquias, an hanc an illam sequi maluerit.

Incidit mihi lis cum nebulone.

coxxv. ¶ Dicimus etiā incidit in latrones, ut apud Lucā in. x. c. Incidit in foueā quam fecit. Psal. 7. et apud Eras. chī. 1. cent. 1. ada. 52. Ne in Melampygū incidas. chil. 2. cen. 1. adag. 43. Teren. in And. act. 4. lce. 5. Ioculariū in malum insciens penē incidi. Fab. in proœmio li. 1. Ut uix illa possit causa reperiri, in quam non aliqua questio ex his incidat. Adiçce his uerbis incumbō, de quo ita scribit Valla c. 44, li. 3. Incubō studijs, & incumbō remis. Ver. Validis incumbite remis. Incumbo in studia, & ad studia, sed non incumbō in remos & ad remos. nō enim incumbere remis est pér translationem dictum. Significat incumbō proprie idem quod innitor uel inhæreo, ac tū semper cum datiuo construitur. Vergil. ænei. 10.

Nunc ô lecta manus ualidis incumbite remis.

¶ Pli. li. 2. c. 64. Namq; in illo cana in se cōnexitas uerit & cardini suo, hoc est terræ undiq; incubit. Per metaphorā significat operā dare seu intentū esse, & habet tam datiuum quā accusatiuum, eūq; aliquando cū ad, aliquando cum in. Ac datiuum habere tum Valla tum alij grāmatici dicunt Eras. in colloquijs, Cōtinenter incumbis literis. Cum in & ad utuntur magni nominis autores. Cic. li. 1. de Oratore. In id studium in quo estis, incumbite. Et li. 2. ad Atticū epis. 16. Quare incumbamus ô noster Tite ad illa præclara studia. Sed cū in frequenter eius usus est. Eras. li. 1. epistolarum Ad Longolium. Bene uale Lōgoli doctissime, & in hęc studia ut cōpisti constanter ac feliciter incumbē. Budæus ad Era. Nec in

partes

C V M D A T I V O.

partes bonorum meo arbitratu incumbere. Eras. in co-pia uerborum c. 8. Nunc q[uod]uo studiosa iuuentus propen-soribus animis in hoc studium incumbat. Sic dicim⁹ In-cubet e in curam, in remp. in studia, in caulam cōmu-nem, in pernicie m, de quibus loquendi modis lege the-saurū latinæ linguae. Huc cōgere & Inhio, quod accusa-tuum regit & datiuum. Cæcilius apud Gell. li. 2. c. 23.

Dum eius mortem inhio, egomet uiuo mortuus.

¶ Plaut. in Aulul. Inhiat aurum ut deuoret. Eras. in Ca-tunculo. Legendū est hoc hæredipetis & qui testamen-tisinhiant. Cor. Tacitus lib. Pariter hortis inhians. Sunt & alia plura huc spectantia, sed assidua bonorum auctorum lectio illa studiosis abunde suggeret.

I N T E R,

Intermisceret uera falsis, interserit, interiicit, Inter-fuit conuiuio, Interuenit colloquio.

¶ Vergilius in Gallo seu Ecloga ultima.

Sic tibi cum fluctus subter labere Sicanos

Doris amara suam non intermisceat undam.

coxv.

¶ De interserit & interiicit exempla mihi iā in proimp-tu non sunt. Interfuit. Era. in p̄fatione ad lectorem in paraphrasim in Matthæum, Nisi Christus intersit consi-
ljs nostris. Dicimus etiam interesse inter. Cæsar li. 3. de bello ciuili. Inter bina castra Pompej atq; Cæsaris, unū flumen tantum intereat. Cic. pro Murena. Nihilne exi-stimas inter tuām & istius sortem interfuisse. Interuenit. Eras. Chil. 4. cent. 5. adag. 50. Qui fratribus de ipso con-fabulantibus de repente interuenit.

Contingentia.

Contigit mihi, accidit, euénit, usuuénit, obtigit, cessit, successit, obuenit, uertit, cecidit.

¶ Eras. in Moriae encomio. Porro cui contigerit è bel-lua non nihil gustare, is uero existimat sibi non parū no-

coxv.

L bilitatis

DE C O N S T R U C T . V E R B I

bilitatis accedere. Teren. in Hecyra. act. 3. sce. 3.

Vnde exordiar narrare, quæ nec opinanti, accidunt.

¶ Pli. li. 1. ep. 4. Idem fortasse eueniuit tibi. Gel. c. 12. II. 16. Qui hallucinantibus plerumq; usuuenit. Eras. in encomio Moriç. Nō ita multis obtigerūt opes. Ver. in. 12.

Cesserit ausonio si fors uictoria Turno.

¶ Sal. in Cat. Et Catilinæ neq; petitio, neq; insidiæ quas consuli fecerat, prospere cessere. Ci. epi. li. 16. epist.

Nā quum omnia mea causa uelles mihi successa. Eras. in copia uerborum c. 154. Ingens huic uenit siue obuenit hæreditas. Plaut. in Aul. Nunc quæ res tibi & gnatae tuæ bene feliciterq; uortat. Teren. in Adelph. act. 2. sce. 1. Quæ res tibi uertat male. Eras. li. 3. in epist. ad Thomam Cardinalem Eboracensem. Multis male cesserit numina parum rite compellasse.

Confidendi.

Fido, confido, credo, fidem habeo, fidem facio, fidem do, polliceor, spondeo, nubo.

coxvs,

¶ Fido Mancinellus & Despauterius non cum datiuo tantum, sed etiam cum ablatiuo cōnecti uolunt. Sed unū adferunt exemplum dumtaxat ex. 7. æneid.

Moliri iam recta uidet iam fidere terra.

¶ At alij non terra sed terræ legunt. Posse tamen cū ablatiuo construi Melanchthonis testimonio certum est. Quid enim uerat, hunc hominem germanum inter latiniſſimos nostræ ètatis uiros cōnumerari. Sic igitur ille in dialectica sua, cum deus inuitit animis terrorē, & cum exuscitat nos & erigit ut fidam⁹ sua misericordia. Probat idem in. 18. Pris. his uerbis. Fido huic rei & hac re. Præposuit Erasmus ablatiuo præpositionem in cōuiuio religioso. Sic ille. Quidā fidunt in his rebus qui bus non est fidendum. Confido utrumq; casum regit dātiuum atq; etiam ablatiuum. Ci. li. 3. de legibus. Vir excellens

C V M D A T I V O.

cellens & fortis confidere sibi debet, & suę uitę & actę consequenti. Idem de amicitia. Ego uero non grauerer, si mihi ipsi confiderem. Cæsar li.3.de bello gallico. Multum natura loci cōfidebant. Et li.7. Hostes loco numero, nostri uirtute confiderent. Et li.3.de bello ciuili. Scipio affinitate Pompeij confideret. Rursus in eodem li. Cæsar confisus fama rerū gestarum infirmis auxilijs proficisci non dubitauerat. Hoc tamen in loco illud annotare decet, quod sæpius confido leges cū datiuo in syn taxi uinctum quam cum ablatiuo. Cic.pro A.Cluentio. Primū igitur illud ex quo intelligi possit debuisse Cluentium magnopere causę confidere. Cæsar li.iam allegato (Nam hoc uerbo lubenter utitur Plinius iunior.) Sed neq; n̄ sibi cōfisi ex portu prodire sunt ausi. Atq; ite ruin. Dū sibi uterq; confideret. Et erat eo tempore Brū dusii Antonius, qui uirtuti militum cōfisus. Sed hæc ex multis sufficiāt. Credo. Te.in Eu.act.4.sce.4.Age nūc bellua, credis huic quod dicat? Fidem habeo. Idē in An. act.3.sce.4.Scies, nam propemodū habeo iā tibi fidem. Fidem facio. Cic.in Catil. ut quī auribus uestris proper incredibilem magnitudinē sceleris minorem fidem faceret oratio mea. Fidem dare. Teren.in An.act.2.sce.3. Hanc fidem sibi me obsecrauit, qui se sciret nō deserterum, ut darem. Idem in Eunuco.act.2.sce.3.Scis te mihi sæpe pollicitum esse. Plaut.in trinummo.

Sponden ergo tuam gnata m̄ uxorem mihi?
¶ Terent.in An.act.3.sce.3. Aliquot me aditere, ex te auditum qui aiebant hodie filiam m̄ ā nubere tuo gnato.

Item hæc liquet, uacat, placet, displicet, dolet, licet, succensio, indignor, minor.

¶ Terent.in Eunuco act.2.sce.3. Illum liquet mihi deierare his mensibus sexuel septem prorsum non uidisse proximis. Eras,in milit.chr.canone.2. Viro non uacat

L n̄ ulla

COXV.

DE CONSTRUCT. VERBI

ulla usquam in regione morari. Plaut. in Aulular. Illud mihi uerbum non placet. Teren. in Heauton. act. 5. sce. 4. Eheu q̄ ego nunc totus displico mihi. Idem in Eu. act. 1. scen. 2.

Aut hoc tibi doleret itidem ut mihi dolet.

¶ Quint. li. 4. c. de propositione. Procuratori enim tibi esse non licuit. Plaut. in Trinū. Atq; ædepol sunt res quas propter tibi tam succensui. Ci. i. Tusc. Quid? Cyrenæum Theodorū philosophum non ignobilē, nohne miramur? cui quā Lysimachus rex crucē minaretur, istis quæso (inquit) ista horribilia minitrare purpuratis tuis.

Adde Parco quod in frequenti sit usu. Sal. in Catil. Pe-
cunia an famæ min' parceret, haud facile discerneres.
Verg. en. 3. Iam parce sepulto. Quod autem scribit in. i.
ænid. Parce metu. Ponitur ibi parce pro eo quod est
abstine, aut est metu antiquus datius.

Datiui aduerbiales.

Adduntur & hi datiui aduerbiales tempori sur-
gendum. Vesperi uenit luci occidit hominem.

coxvs,

¶ Vesperi in usu est apud doctissimū quemq;. Sue. in Ne-
rone. Discessit iam uesperi. Plinius li. 2. c. 15. Mox eo-
dem interuallo uesperi exoriuntur. Terent. in Andr.
act. 4. sce. 5. Quem ne ego heri uidi ad uos adferri ues-
peri. Idem in Heautont. act. 1. sce. 1. Nunquam tam ma-
ne egredior neque tam uesperi domum reuertor. Li-
uius lib. 8. 2. belli punici. Tesseram uesperi per castra
dedit. Cicer. in Catone maiore seu de Senectute. Quid
quoque dixerim, audiuerim, egerim, commemooro ue-
speri. Aliorum rara sunt exempla. Plautus in Amphit.
dixit, Non satis tempori. Tum in Capt. Venturus
tempori. Et, Venias tempori. Cato de re rust. Satis
ne tempori sint confecta? Et, Si tempori facies. Lin-
acer quoq; in tertio de emendata structura, Præstat tem-
pori

O V M D A T I V O.

poti uenire quam sero. Crebrius tamen ita loquuntur latini homines. In tempore et, per tempus. Terent. in And. act. 4. sce. 5. Veni in tempore. Et in eadem scena, O Chreme per tempus aduenis. Plau. in Capt. Optime mihi in tempore aduenis. Idem in Menech. Non potuisti per tempus magis aduenire quam uenis. Etiam in Casina. Non pol mihi per tempus inceptum est iter. Terent. in Andria scen. ult. In tempore ipso mihi aduenis. Cato de re rust. Et umbram per tempus habet. De his loquendi modis uide Hadrianum Card. De luci. Ci. Philip. 12. Quis enim audeat luci? Plaut. in Casin. Ut ueniamus luci. Gell. li. 11. c. ult. Si modo id luci fecissent.

Verbis aliquoties datiuus festiuitatis, id est, iucunditatis gratia adiungitur. Ut, Suo sibi hunc iugulo gladio.

¶ Terent. in Adelphis. Et dicitur in eum qui suis uerbis reuincitur. Gaudebant ueteres & iucundum putabant sic loqui ut datiuus sibi superesset. PRIMAEVS

¶ Sic Eras. in colloquiis in formul. salutandi per alium. Salutabis mihi sodalitatem diligenter. ubi mihi nihil significat non magis quam hoc salutabis sodalitatem diligenter. Habet tamen gratiam quandam & leporem in latino sermone. Vide Vallam li. 3. c. 52. COXVS.

Est cum datiuo.

Est pro habeo. Est tibi mater. Non est tibi quod agas. Et intercedit mihi cum illo familiaritas.

¶ De uerbo intercedit uide Laurentium li. 3. c. 78. PRIMAEVS

¶ Est pro habeo.) Sic Ouid. in epistola Penelopes. COXVS.

Est tibi sitque precor natus qui mollibus annis
In patrias artes erudiendus erat.

¶ De Intercedit ita scribit Valla lib. 3. c. 73. Intercedit mihi tecum amicitia, Intercedit tibi cum illo affinitas, In-

Lij tercedit

DE CONSTR VCT. VERBI

tercedit tibi mecum necessitudo hoc est amicitia, affinitas, necessitudo inter nos est media quædā, quæ nos cōciliat. Tribuni intercesserūt. Scipio intercessit. Cato intercessit. hoc est, in mediū se uerbis aut ui opposuit.

Nonnunquam geminos habet datiuos, ut, Non sit tibi curæ.

cooxv.

¶ Eras, in milite Christ. c. de tribus hominis partibus. At amas non ob aliud nisi quia tibi uoluptati est. Teren, in And.act.2.scen.1. Aut tibi nuptiæ hæ sunt cordi. Huc non incommode referantur illæ phrases. Cui nunc cognomen Iulo. Et, Cui Africano fuit cognomen. Et, Faustulo fuisse nomen ferunt. Quæ cum similibus, ait Linacer, nisi eas contra rationem, autorum usus afferat, Solœcophanes sint, quum datiuus illi proprietorum & nominatiuus cognomen uel nomen eādem personam repræsentent. Rectius igitur & elegatius ista dicūtur. Argentarius Sextus Clodius, cui nomen Phormio. Et, Nō tum est quid Gliconi acciderit, cui Spuridion fuit cognomen. Et Hecyra est huic nomen fabulæ. Quorū pri-

imum Ciceronis est, alterū Fabñ, tertium Terentij.

PRIMASVS

¶ Terent, in Adelphis.

Hoc tu tibi laudi ducis.

PRIMASVS

¶ Terentius in Adelphis.

Speras tibi laudi fore quod mihi uitio uertis. Dedit mihi uestem pignori, dono, mutuo. Dedit mihi pecuniam fœnori.

cooxv.

¶ Simile est illud Terent, in And.act.2.scen.1. Postula-re id sibi apponi gratiæ. Sic Corn. Tac. li.3. & nobilitatem sine probro actam, honori quām ignominia habendam ducebatur.

ACCV-

GYM ACCVSATIVO.
ACCVSATIVVS POST VERBVM.

ORDO. I.

VERBA transitiva cuiuscunq; generis exigunt accusatiuum significatē id quod patitur. Vt, Saluta patrem. Numeras harenam. Bibis uinum. Loqueris mendacium. Osculatur uxorem.

¶ Saluta patrem. Numeras harenam actiui generis sunt. Bibis uinum neutri generis. Loqueris mendacium deponentis. Osculatur uxorē, cōmuniſ. Numeras harenā dicitur his qui in re diffīcili laborant. Verg. Polydo.

PRIMAEVS

¶ Verba dicuntur transitiva, quorum actio in aliud ut patiens, & uerbi actionem in se recipiens transit. Vt quum dico saluta, patrem. Saluta uerbum transitū est, quippe cuius actus in aliud nempe in patrem trādit ceu patientem & salutationē accipientem. Ille enim est qui salutetur. Exigunt autem id genus uerba accusatiuum patientis, ut exempla ab autore posita docēt. Numeras harenam. Siue harenam metiris adagium est in eum qui rem infiniti laboris atq; inexplicabilē incepit, aut qui id fruſtra conatur quod nequeat efficere. cui simile est & eundem habens ſenſum, Vndas numeras. Vergilius utrāq; parēmiam elegāter attigit Georgicōn ſecūdo,

COXVS.

Quem qui ſcire uelit, Libyci uelit & quoris idem
Discere quam multæ zephyro turbantur harenæ
Aut ubi nauigiis uiolentior incidit eurus.

Nosse quo t̄ lonii ueniant ad littora fluctus.

Vide Erasmū chiliadis primæ cent. 4. adag. 44. &c. 45. Tædet, piget, pudet, pœnitet, Miseret me uui. Decet te Non decet ſenem. Dedeceſt uirginem impudencia. Antiqui dicebant & decet tibi.

¶ Apud Terentium & Plautum exempla habes.

¶ De tædet, piget, pudet, pœnitet & miseret antea di-

ctum

COXVS.

D E G O N S T R U C T . V S B I

ctum est. Decet (ut scribit Valla li. 4. c. 47.) iuuat. Sed ducit pro utile est, & si qua sunt alia, nec personalia sunt plane, nec impersonalia, quum habeat numeros. Vester haec decent nos, illi cibi iuuant te, studia secreta conducent maxime. Explicit, expliciunt, nunq̄ (quod sciam) legi. Haec Valla. Linacer in quarto personalia haec esse affirmat, sed defectiva, utpote tertiam dūtaxat ut riusq; numeri personam habentia. Eius hic uerba recensebo, quo res tota aperta magis fiat. Sunt (ait ille) quædam tertiaræ actiuorum personæ, quæ ut post se accusatiuum, ita ante se infinitum loco nominatiui accipiunt. Ea sunt Decet, delectat, iuuat. Vergilius. Iuuat euasisse tot urbes Argolicas. Liuius. Me quoque iuuat, ueluti ipse in parte laboris periculiq; fuerim, ad finem belli Punici peruenisse. Soluuntur autem eiusmodi infiniti, per quod, & subiectuum. Iuuat euasisse, iuuat quod euaserim. His additur, Oportet, quod simili modo infinitum ante se pro nominatiuo habet. Meminisse oportet. Recipiunt tamen haec nihilominus & alios nominatiuos, ut Ouid. in epist. Tunc te plus solito lasciuia nostra iuuabat. Vergilius. Non omnes arbusta iuuant. Ouidius.

Lude, de cent animos mollia regna tuos.

Seneca. Agricolam arbor perducta ad fructum delectat. Decet uero & cum datiuo nonnunquam legitur. Cicer. de Orat. Quandoq; id deceat prudētię tuę. Terren. in Adel. Ut uobis decet. Hactenus Linacer. Sed hic memineris. Decet tibi, Hellenismon esse, & syntaxin à nostri seculi usu alienam.

Duo accusatiui.

Sunt quæ geminum admittunt accusatiuum, Ut, Docuit me literas, Dedocebo te istos mores. Posposcit me mutuum. Rogat, Orat, Flagitat, Exorat te ueniam.

Rogandi

CVM ACCUSATIVO.

¶ Rogandi de quibus unde Laurentii li. 5. c. 61.

PRIMAEVS
COXVS.

¶ Differentiam inter peto, posco, postulo, flagito, scribit Valla li. 5. c. 58.

Postulo, oro, posco, flagito, peto abste hanc rem
frequentius quam te sine præpositione.

¶ Terent. in And. act. 3. sce. 3. Neq; postulem abs te. Et coxvs,
act. 5. sce. 1. Imo enim quam maxime abs te postulo. Ci.
pro Cluentio. Quamobrem a nobis iudices antequā de
ipsa causa dicere incipio hoc postulo. Cæs. li. 1. de bello
gallico. Qui ab eo postularent. De oro. Verg. ænei. 11.

Ip sum obtestemur ueniamq; ore mus. ab ipso.

¶ Plautus in Amphitrione.

Nuuc hoc me orare a uobis iussit Iupiter.

¶ De Posco ex Valerio Antiate apud Au. Gel. li. 7. c. 9.
Diē a quinto Martio prætore peposcit. Et Lucan. li. 3.

Vxor & à charo poscet sibi fata marito.

De flagito. Cic. in oratione post reditum in senatu. Nū
quān meā salutem non ab his consulibus, qui uendide-
rāt flagitauistis. Eras. in paraphr. in c. 3. Mat. Baptismū
ab illo flagitat. De peto. Cic. in oratione antequāiret in
exiliū in fine. Tantū a uobis illud equites Romani peto
& rogō. Cæs. li. 5. de bell. gal. Ab eo petere cœperunt.

Exuo, induo, uestio, calceo, cingo, posteriorem,
hoc est, accusatiū rei, saepius mutat in ablatiū. Exu-
it se chlamydem siue chlamyde. Accinxit se gladio.

¶ Id est gladium lateri accommodauit.

¶ Sic Vergil. in undecim-o ænid.

PRIMAEVS
COXVS.

An sese mucrone ob tantum dedecus amens Induat.

¶ Cæs. lib. 5. de bel. gallic. Omnes armis exuit. Valer.
Max. de fortitudine Marci Marcelli. Quem protinus
obtruncatum armis exuit. Mat. c. 27. ex editione Eras-
mica. Et postquā illusissent ei, exuerunt eum chlamyde,
& induerunt eū uestibus suis. Marci. c. 15. ex eadem ædi-

M tione

DOC CONSTRUVCT. VERBI

tione. Exuerunt eum purpura, & induerunt illum uestibus proprijs. Liuius li. 2. ab urb. Primo se agro paterno auctoq; exuisse, deinde fortunis alijs. Et li. 4. Reliquā omnem multitudinem uoluntariam exuit armis. Eras. in apotheosi Capnionis. Simulq; uestem protulit, qua Rheuclinum induit. Vertitur interdū prior accusatiuus nempe quem personę uocat in datiuū. Virg. in. 11. ænei.

Harum unam iuueni supræsum mœstus honorem
Induit.

Ouidius in li. Metamorphoscōn.

Iam dudum uincula pugnat
Exuere ipse sibi.

¶ Cic. li. 2. de fin. Ex eius spolijs sibi & torquem & cognomen induit. Et in. 2. Tusc. Cui quum Deianira sanguine centauri tinctā tunicā induisset. Pli. li. 33. c. 1. Pessum uitæ scelus fecit, qui anulū primus induit digitis. Pli. junior in uiris illustrib. de Tito Manlio Torquato. Torquem ei detractum ceruici suæ induit. Liuius li. 9. ab urbe. Quod sibi uictor induerat. Et li. 10. 2. belli punici. Tum Mamertinorum sociorum periculum, & nūc Sagunti excidium nobis pia ac iusta induerūt arma. Fabi^o li. 1. c. 2. Nihil enim est peius ḥs qui paululū aliquid ultra primas literas progressi, falsam sibi scientiæ persuasione in induerunt. Ioannes Cæsarius in dialectica sua de elencho sophistico. Nonnunq; virtutum species sibi induant. Ponitur sæpe unicus tantum a tergo accusatiuus, accusatiuus uidelicet rei. Verg. æneid. 7. Induit albos cum uitta crines. Quam loquendi rationem summis uiris maxime placuisse uideo. Eras. in. 6. Pauli ad ephesios. Induite totam arinaturam dei. Valer. Max. de institu. antiquis in exemplo secreti consilij. Fidum erat & altum reip. pectus cura silentijq; salubritate munitū & uallatum undiq; cuius limen intrantes, abiecta priua ta charitate, publicam in duebant, Theodorus Gaza a-

pud

C V M' A C C V S A T I V O.

puis Aristote.li.8. de natura animalium c.17. Exuunt senectutem ea quibus cutis mollis. Et prope finem eiusdem capitum. Cancri etiam exuunt senectutem. Pli.c.23.li.20. Feniculum nobilituere serpentes, gustatu(ut diximus) senectutem exuendo. Luca,in.1.

Quis iustius induat arma

Scire nefas.

¶ Teren.in Eun.act.4.sce.4. Is dedit hanc mihi uestem, meam ipse induit. Seneca in Hercule Oetheo.act.2.

Non ante uestes induat coniux. Et act.3.

Spoliū leonis sordidū tabo exuit. Et paulo infra,
Exuere amictus querit.

¶ Eras.li.5.epistolarum in ep.ad Euricium Cordū. Etiā atq; etiam nostræ gratulor Germaniæ, quam video in dies magis ac magis melioribus literis mansuescere, ac sylvestre ingenium exuere. Idem in eodem libro ad Ioannem Turzonem. Tantum autem abest ut pudeat me uinci a minoribus, ut uehem̄ter & gaudeam & glorie seculum nostrum priscae barbariei ueternū exuere. Melanchthon meus in dialectica sua: Ut substātia nō exuat omnia accidentia quibus tecta latet, tamen ratione ei possunt detrahi. Liuius li.7. secundi belli punici. Repente exuit antiquos mores. Cic. pro Ligario. Nonne omnem humanitatem exuisses? Quintil.li.6.c. Quorum induere personas quid attinet. Cic.in.3.offic. Deponit enim personam amici, quum induit iudicis. Inuenitur & cum accusatio præcedēte In. Ut apud Maronem in.4. Georg.

Contemplator item quum se nux plurima syluis
Induet in florem.

¶ Verum hoc poeticum est, & in carmine tantum permisum. Hoc in loco uisum est mihi non inutile, si doceā pueros. Monere non raro cum gemino accusatio cōiungi. Eras.li.10.in epistola ad Latimerum. Illud unum

M. n. si te

DE C O N S T R U C T . V E R B I
si te monuero. Teren.in And. act. 5. sce. 4. Ni metuam
patrem habeo pro illa re illū quod moneam probe. Et
in Heauton.act. 2. sce. 3.

Ridiculum est, istuc me admonere Clitipho.
¶ Quintil.li.2.c.10. Discipulos id unū interim moneo.
Gaudet etiam nonnunq; ablativo cū præpositione. Cic.
pro lege Manilia. De quo uos paulo ante adiunxi.
Habet & genitium cum accusatio, ut docuimus supra
in uerbis accusandi.

Accusatiuus rei & personæ.

Quædam utrumuis admittunt rei seu personæ.
Vicit te, uicit litem. Excusat se, & excusat ualetudinem.
Accusat te, & accusat tuam negligentiam.

¶ Vicit te id est te in iudicio superavit, accusatiuus est
personæ. Vicit hrem in eodem sensu, accusatiuus est rei.
Excusat se, accusatiuus est personæ. Sic Plaut.in Asin.
Uxori excuses te. Excusat ualetudinem, accusatiuus
est rei. Liuius. Oculorum ualetudinem excusauit, id est
Oculorum ualetudinem in excusationem attulit. Accu-
sat te, personæ est. Accusat tuam negligentiam, rei.

Motus ad locum. O R D O . II.

Quæ significant motum ad locum aliquem, ac-
cusatiuum postulant nōminis proprii citra præpo-
sitionem. Eo Romam. Rediit Athenas. Nauigauit
Carthaginem. Item hæc. Confero me domum.
Recipio me rus.

¶ Dicimus etiā ibimus domos. Liuius li.1.ab ur. Quaf-
dā forma excellentes primoribus, patrū destinatas, ex
plebe homines, quibus datum negotiū erat, domos de-
ferebant. Et postea. Ita exercitus inde domos abducti.
Idem li.2. Suas quisq; abirent domos. Ci. pro Murena.
Quū iam hoc nouo more oīnes ferè domos omnium

coxxv.

coxxvi.

con-

C V M A C C U S A T I V O.

cōcurrent. Quemadmodū etiā dicimus domi meæ sum,
domi tuæ, domi suæ. &c. ita quoq; dicamus, Ibo domum
meam, tuam, suā. &c. Id quod hic admonitiū, neq; abs re-
uolui, quia nullā eius phrasis mentionem apud grāma-
ticos fieri video. Nec satis cōstat etiā mediocriter eru-
ditis an liceat ita, an aliter loqui. Audiamus igitur Ci-
ceronem lumē profecto latini sermonis, qui nobis hūc
scrupulū facile tollet. Sic ille pro Sex. Rosc. Multa palā
domum suā auferebat. Et in Verrem act. 3. Quæ fuit igi-
tur causa, cur cuncta ciuitas Lampsacenorum de con-
cione, quemadmodum tute scribis, domum tuam con-
currerent? Pro Murena. Non uocare domum suā pos-
sunt. Liuius li. 1. ab urbe. Domum suā quemq; inde abi-
tueros. Valla in fine Iliados. Sub ipsum crepusculū suas
se domos petendi somni gratia recipiunt. Linacer in. 3.
de emendata structur. Hortatur te redire, uel ut redeas
domum suam. Cæsar lib. 2. de bell. gallic. Constituerit
optimum esse domum suam quemq; reuerti. Cicer. pro
Murena. Sed te domum iam deducam tuā. Eraf. li. epi-
stolarū. 5. in epist. ad Beatū Rhenanū. Cōfluentiæ Mat-
thias Officialis episcopi nos domū suā rapit. Iam, quod
prius aliq; quoq; monstrauerunt, inuenire est s̄cpius ante
propria locorū nomina pr̄positionem Ad, ubi motus
ad locū significatur, poni. At quū altera phrasis usitati-
or est, ac nō temere recentiores pr̄positionem locorū
proprijs anteponūt, neq; etiam ueteres ipsi nisi parce,
atq; id more Gr̄corū, nihil a cōmuni & recepta loquē-
di consuetudine, sine causa mutandū censeo. Nam usq;
& uersus, etiam proprijs addi nemo ignorat. Tum usq;
ad. Et docuit idem Mancinellus.

Nam appellatiuis, siue maiorū locorum uocabu-
lis ferè pr̄positio additur. Profectus est in Hispa-
niam. Reuersus est in prouinciam. Abiit in forum.

M iñ Præ-

DE CONSTR VCT. VERBI

coxxv.

¶ Præpositiones ferè addi maiorū locorū uocabulis ob
id dicit, quod poetæ (ut sunt multo oratoribus, teste Ci-
cerone, uerborum licentia liberiores) solent interdum
præpositiones eiusmodi omittere. ut Vergi. in. I. xnei.
Italiam fato profugus Lauinaq; uenit
Littora.

Spacium temporis. O R D O . III.

Quibuslibet uerbis apponitur accusatiuus signifi-
cans spacium temporis.

PRIMAEVS

¶ Hic accusatiuus casus est communis.

Potauit totam noctem. Hic totum desedi diem.

PRIMASVS

¶ In Hecyra Terentius.

Viginti annos natus est. Iam seculū te operimur.

PRIMAEVS

¶ Hyperbole est, & significat te expectauimus per lon-
gum tempus.

A P P E N D I X .

Quanquā hic aliquoties in ablatiuū uertitur, ut, Cō
moratus est apud nos tribus horis, seu tres horas.

coxxv,

¶ Spacium temporis interdum in accusatio, interdum
in ablatuo poni solet. Exemplū accusatiui est apud Te-
ren. in Eun. act. 2. sce. 2. Sex ego te totos Parmeno hos
menses quietum reddam. Ablatiui apud Politianum in
epistola. 2. Parentes aliquando uestros, tam multis ad-
huc sacerulis ignoratos, celebres illustresq; uiros agno-
ceretis. In maiori tamen usu accusatiuus est. Quare au-
tor aliquoties ipsum in ablatuum uerti scribit, quasi id
rarius fieri dicat. Interdum quoq; spaciū temporis non
simplici accusatio exprimitur, sed annexis præpositi-
onibus Per & Ad. Liuius in proœmio. Quæ nostra per
tot annos uidit artas. Suet. in Tyberio. Cibo per quatri
duum abstinuit. Quintil. in proœmio institutionū. Post
impetratā studij meis quietem, quā per uiginti annos
erudi-

CVM ACCVSATIVO.

erudiendis iuuenibus impenderam. Eras in copia uerborum in formulis incertitudinis. Ad dies uiginti. Cic. Quū annos ad quinquaginta natus esset. Atq; ita temporis icertitudo significatur. ut, Ad dies uigiti. id est Dies circiter uiginti, seu dies plus minus uiginti. Est & apud Teren. in Eun. In hoc bidiū Thais uale. Et Cic. in somnio Scipionis. Sermonem in multam noctem produximus. Et mox. Qui ad multam noctem uigilasssem. In his tamen non tam temporis spaciū quām spacij finis significari uidetur.

APPENDIX.

At quoties non spatium sed species temporis significatur, ablatiuus tantum apponitur. Nocte uigilas. Luce dormis. Aestate domi desides. Hyeme nauigas. Superioribus diebus ad te scripsi. Anno proximo te uisam. Significatur autem species, cum interrogatio sit per quando, ut, Quādo uenies? hora tertia. Spatium uero, cū sit interrogatio per quam diu, ut Quamdiu uigilasti? Duas horas.

Spatium significatur, quando de breuitate, aut longitudine temporis loquimur. Species quādo de temporis differentia interrogamus. Quintilianus li.3. Hyemē æstatem, species uocat Καιρόν. PRIMASVS

Spacium loci. ORDO. IIII.

Quibusdam & loci spatium, eodem modo apponitur. Iam mille passus processerant. Patet in longum quingenta stadia. Latum culmum. Latum unguem. Latum digitum, pedem hinc ne discesseris. Abest ab urbe sequimiliariū. Quāquam hic quoq; nonnunquam uertitur in ablatiuum. Abesta continenti

DE C O N S T R U C T . V E R B I

tinenti quingentis passuum milibus.

COXV.

¶ Sunt quidam, inquit, grammatici, quibus utrumque spaciū tum temporis tū loci in accusatiuo adiiciendū uerbo uideatur. Quāmuis interdum, sed parcus, ī ablatiuū uerti possit. Inuenies apud Plinium et Columel. spaciū loci in genitiuo. Quod tamen haud temere imitrandū est. De loci spacio per accusatiuum, Cato de rustica, Ibi oculos arundinis pedes ternos alium ab alio scrito.

Reciprocus accusatiuuus. O R D O . v.

Quodlibet uerbum quantumuis in transitiuū admittit accusatiuum nominis significantis eundem actum. Ut, quam hic uitam uiuitis.

PRIMAEVS
COXV.

Cecilius. Vicimus o socij & magnā pugnauim⁹ pugnā.

¶ Verg. in. 12. Hunc oro sine me furere ante furorem.

Eras. in Moriae encomio. Non definunt tamen iucunda somniare somnia. Gell. c. 13. lib. 18. Hoc ære collecto quasi manuario cœnula curabatur omnibus qui eum lusum luseramus. Et in ultimo c. totius operis prope finem. Nullas hoc genus uigilias uigilarunt. Terent. in Adelph. act. 5. sce. 4. Nam ego uitā duram quā uixi usq; adhuc mitto. Vbi Donatus ait archaismon esse. Verum eiusmodi accusatiū quandoq; necessario exprimi, restis est in. 6. Linacer ita scribens. Eiusdem significatio- nis appellatio, et post absoluta per o finita subauditur, post curro, cursus. post uiuo, uita. Itaque nec profertur quū certum sit. Quod diuersum ab hoc est, proferatur necesse est. Curro stadium, uixi ætatem. Adeo ipsa quæ eiusdem significacionis sunt, si quādo ea definire aliquo adiectiō uelis, necesse est adhibeantur. Viuo uitam mi seram. Vertitur & hic accusatiuuus apud quosdam in ab latiuū, ut apud Plautū in persa. Ut memineris dū uita uiuas. Et Senecam. Non licet inquam, ire recta uia. Tum apud

EVN A E C V S A T I V O.

apud Suet.in Augusto. Morte obiit repentina. Et Eras.
in copia uerborū in prohibendi aut impediendi signis.
Nemo prohibet ire quemq; publica uia. Tume prohibes,
ne publica ingrediarūia. At Vergilius in. 4. æneid.
maluit accusatio uti. Sic enim ille semper longam in-
comitata uidetur ire uiā. Ut scias utrumq; recte dici. Ire
uiam, & Ire uia. Sed ante ablatiuos præpositionem sub-
audiri. Ut in illo Suet. Morte obiit repentina intelligi
debet (ex.) In alijs uero exemplis In.
Endymionis somnum dormis.

¶ Citatur ab Erasmo Chiliad.i.Cent.9. In eos quadra coxv.
bit qui sese immodico somno saginant, aut qui diuturno in ocio uersantur, nec ullis se negocijs excent, sed
mollem seriatamq; agunt uitam. Natum à fabula notissima Endymionis, is erat puer adprime formosus, ac
Lunæ adamatus. Cui quidem illa à patre Ioue precibus
imperauit, ut quicquid optasset, id ferret, optauit Endymion ut perpetuum dormiret somnum, immortalis
perseuerans & expers sensu. Hæc Erasmus.

Huius generis sunt illa, longum nauigauit iter.

¶ Ita Gell.c.i.li.19. Nauigabamus à Cassiopeia ad Brū
dusiū mare Ioniū violentum, & uastum, & iactabūdum.
Hunc scio mea solide solum gauisurum gaudia.

¶ Terent.in Andria.

PRIMAEVS

Accusatiuus per figuram.

Item illa. Resipit, Sapit adustionem. Olet lucernam, hircum. Olet unguenta, Spirat Italiam. Vox
non sonat hominem Vineta crepat mera. Viuunt Bacchanalia.

Iuuenalis Satyra secunda.

PRIMAEVS

Vivit Cynicum.

¶ In his & alijs id genus, uerba neutra siue absoluta au-
toribus

COXV.

DE CONSTR.VCT. VLR.BI

toribus Despauterio in Syntaxi, Linactro in. 2. de emen-
structura, & Prisciano in. 18. neutra inquam pro actiuis
per euallagen ponuntur, ut sapit olet, spirat, sonat i. sapore
odore spiritu sono exprimit. Quaq; in spirat inest meta-
phora, ut per spiritu uerba & scripta intelligas. Sic cre-
pat. i. iactat, & bacchanalia uiuit. i. uiuendo exprimit.

Et quæ ponuntur aduerbiorum loco.

Furit indomitum. Dulce sonat. Toruum tuctur
.i. indomite, dulciter, torue.

¶ Adiectua crebro apud poetas in accusatiuo aduerbi-
orum loco per enallagen posita uerbis adhaerent. Illud
etiam Ire inficias p negare solo autorū usu nititur, nul-
lo fretus grāmaticorum Canone. Gellius li. 2. c. 26. Tū
fronto ad Phauorinum, non inficias inquit, imus quin
lingua græca quam tu uidere legisse, prolixior fusiōq;
sit quam nostra.

PRIMAEVS ¶ Quam hic uitam uiuitis? Responderi potest. Sponsi
uitam uel tibicinis, id est mollem & delicatam uitā, hoc
est laute uiuimus, sed sumptu alieno Endymionis som-
num dormit, qui se immodico somno saginat, aut qui
diuturno in ocio uersatur, nec ullis se negotiis exercet
Hunc scio. &c. Huiusmodi locutio frequens apud Ter-
rentium est, id gaudeo, hoc fleo, illud lator. Sic etiam
apud Senecam in libro de mūdi gubernatione, fata nos
ducunt, & olim constitutū est quid gaudeas, quid fleas.
Et semper post uerba cum accusatiuo constructa subau-
ditur præpositio propter. Lauren. Item illa, &c. Olet
Lucernam, de re dicitur multo studio elucubrata, inde
dictum quod studiosi ad lucernam uigilantes soleant la-
borare, si quid accuratius uelint excudere. Olet hircū
apud Horatium primo Sermonum.

Pastillos Rusillus olet Gorgonius hircum.
Olet unguenta de meo, Teren, in Adelphis. Et signifi-
cat

C V M A C C U S A T I V O.

eat a summo ad imum omnia soluuntur a me. Translatio sumpta a palestritis, qui ungi soleat anteq; in harenā de scenderint. Spirat Italiā epistola, significat odorem Italīæ præ se fert quasi in ea nata, ubi primi latīnē lingūs p ceras floruerunt. hoc est latina est & docta. Apud Horatiū ep. 7. de Vulteio. Crepat mera uineta hoc est lo quitur, & cū dolore conqueritur, quod uineta nec uvas nec uihum ferrent. Vbiūt Bacchanalia qui incontinent & uoluptuose uiuent, more eorum qui festa Bacchi celebrant, in quibus fœdissima cōmittebantur scelera. Vbiūt Cynicū id est mordax est, uel obscen⁹ canū more.

COXV.

Olet unguenta de meo (ait Primæus) idem est quod a summo ad imum omnia soluuntur a me. &c. Quā ego sane explanationem non sequar, licet alioqui satis acutam, nulla tamen suffultam autoritate. Mihi poti⁹ lubet uerba illa Terentiana sine ulla Metaphora plane & genuinis ipsorum significationibus (uti prolatā sunt) accipere. Quis enim ignorat unguenta ueteribus magno in precio fuisse? Testatur idem præter alios Plinius ita c. 1. li. 13. scribens, Primū quod equidem inueniā, castris Darj Regis expugnatis, in reliquo eius apparatu, Alexander cœpit scrinium unguentorum. Postea uero uoluptas eius à nostris quoq; inter laudatissima atq; etiā honestissima uitæ bona admissa est. Tum ca. 3. Hæc est materia luxus è cunctis maxime superuacui. Margaritæ enim gemmarq; ad hæredem tamen transeunt uestes p longant tempus, unguenta illico expirant, ac suis moriuntur horis. Summa cōmendatio horum ut transcutem feminam odor inuitet, Hæc Plinius. Quocircum mihi uehementer probatur, ut putemus iuuenē amatorem unguentis, odore quorū amicē gratū se faceret, uti. Qua in re cordatū lectorem arbitrum inter me & Primeū constituo. Non enim recte intellectus Primæus Donatum ex his omnibus obsonat, potat, olet, unguenta de meo, id

N 7

quod

DE C O N S T R U C T . V I R B I

quod ipse uoluit colligentē. Quasi dicat Mitio obfomat Aeschinus, nō de tuo Demea, nec de tuo potat, nec unguēta de tuo olet, sed de meo. Atq; ita, quasi ex enumeratione quū nihil habet quod obliiciar, Demea infert Mitio, nihil fratri, sed omnia suo sumptu, quā profuderat Aeschinus, fieri. Ad hoc, lapsus est insigniter bonus noster Primæus, dum crepat interpretatur id esse quod loquitur & conqueritur, quod uineta nec uas nec uinum ferrent. Id enim aliter habere multo, quiuis uel mediocriter erudit⁹ facilime legēdo Horatiū perspiciet. Imo hoc loco crepat loqui & prædicare significat seu iactare potius, quo significato utitur Erasmus in Spectro. Faunus cœpit ubiq; serio prædicare rem prodigiosam, nihil aliud crepare in colloquij, in conuiujs, polliceri monasterij magnifica quēdam, & omnino nihil iam humile loquebatur.

A B L A T I V V S P O S T V E R B V M.

O R D O . I.

QVODVIS uerbum admittit ablatiuum significantem qualecumq; instrumentum, aut modum actionis.

PRIMAEVS **¶**Hic ablatiuus est casus communis.

Exemplum instrumenti.

Pecūt me saxo. Cæcidit loris. Enecas odio, Refellis argumentis. Vincit sapientia. Cōciliauit humanitate multos. Concordia res paruę crescunt, discordia uero maxime dilabuntur, id est per discordiam.

PRIMAEVS **¶**Salust, in Catilinario bello.

Quodvis uerbum admittit ablatiuum.)

Plautus in Rudēte, Enecas odio, in ea oratione auxilis est, Et significat nimis me crucias tua molestia. Cum

præpo-

G V M . A S L A T I V O .

præpositio per appositionem non iungitur rei notanti instrumentum sed comitem, ut Laur. placet li. 2. c. 6. Et apud Ouid. Prælia cui Parthis cum culta pax sit amica.

Exemplum modi.

Mira celeritate rem peregit. Summa eloquentia causam egit. Hic tamen apponitur aliquoties præpositio, cum, Summa cum humanitate tractauit hominem. Nā instrumentis non apponitur, non enim recte dicitur, Scribit cum calamo.

¶ Exemplum instrumenti est apud Cic. li. 1. ad Atticum, epistola. 11. Quū illum plūbeo gladio, iugulatum iri tamen diceret. Vbi plumbeus ille gladius, instrumentum significat, quo iugulādus esset, atq; ideo recte sine præpositione ponitur. Apud eundem habes ablatium significantem modum actionis cum præpositione. Idq; in oratione pro P. Sestio, ita egit causam summa cum gravitate copiaq; dicendi. Nam lingua uel os instrumentum erat quo causa agebatur, sed modus agendi gravitas ipsa copiaq; dicendi. De modo autem actionis sine præpositione exemplum est in oratione pro L. Cornelio Balbo. Sed paucis ipse uerbis causam illam gravitate sua defenderit, & probarit. Ibi gravitate instrumento causam defendit, sed paucis uerbis, ablatius est modi actionis.

coxy.

A P P E N D I X .

His finitima sunt quæ ad Synecdochen pertinent.

¶ Synecdoche est, cum id quod partis est, attribuitur toti. Et hic mentio de Synecdoche constructionis quæ fit quando uerbum toti attributum, ob partem cui conuenit, regit partem in ablativo. Vel secundum poetas in accusativo. Et pertinet hæc figura ad animi & corporis qualitatem, ut Lauren. li. 3. ca. 18. habet.

PRIMASVS

N in Aegro-

DE CONSTRUCT. VERBI

Aegrotat animo magis quā corpore, Discruciatur
animo. Cander dentibus, Rubet capillis, id est, se-
cundum animum, corpus, capillos. Poetæ dicunt
per accusatum, Languet animum, Rubet faciem,
Canet capillos.

coxxv.

pendere animi

¶ De hac uariandi ratione Copia uerborū Erasmi.
Quibus modis tribuimus aliquid. Iam illa Pendere ani-
mi, & discrutiari animi, licet grammatica ratione, po-
tius animo pendere & discrutiari animo dicendum sit,
magnoſ tamē habēt assertores. Plau. in Mercato. Ego
animi pendeo, quid sit illud negotiū. Cælius apud Cice-
ronem li. 8. ep. epistola. 5. Ego quidem uehementer ani-
mi pendeo. Ci. ad Atticū li. 11. ep. 12. Tuis tamē lectis
literis, putauī tādem aliquid rescribendū esse, eo maxi-
me quo d ostendis te pendere animi. Plaut. in Aul. Dis-
crutior animi, quia ab domo abeūdum est mihi. Teren.
in Adelph. act. 4. sce. 4.

Discrutiior animi hoccine de iprouiso mali mihi obnici-
Tantum.

¶ Dolet mihi caput, cor, &c. latinū est. Plaut. in Amph.
Mihi etiā misero nunc malæ dolent. Idem in Mostel.
Cor dolet mihi. Teren. in Phor. in fine.

Vin primū hodie facere qđ ego gaudeā Nausistrata
Et quo tuo uiro oculi doleant:

¶ Doleo caput, cor, malas, poetis per Synecdochen uti
liceat. In prosa uero, culpa nō uacabunt, Doleo uicem
apud Suetonium est. Quis non dolet interitum talis &
ciuis & uiri apud Cic. Philipp. 12. Tu uero tua damna
dole apud Ouidiū in trist. Bellorū extrema dolemus a-
pud Statū in Thebaide. Dolere casum apud Sallust. Et
Cic. li. 11. ep. prope finem. Non possum eius casum non
dolere. Tuam uicem lætor in copia uerborū Erasmi in
formulis gratulandi, In quibus aut (ob) subauditur,
aut

G Y M A B L A T I V O.

aut (proper.)

C o m p a r a t i u s . O R D O . I I .

Quæ uim obtinent comparisonis, admittunt ablatiuum significantem mensuram. Multo præstat cauere quam admittere. Multis, infinitis partibus teuincit, Duplo superat, nimio antecellit antecedit.

¶ Sic Terent. in Phor. act. 4. sce. 1. O Phædria incredibile est, quanto herum anteo sapientia. Et Eras. in Copia uerborū de principatu Longo interuallo præcellit. Atq; in colloquijs de formulis uendēdi & emendi. Imo locauit olim multo pluris.

M o t u s a l o c o . O R D O . I I I .

Quæ significant motum a loco, siue per locum, eadem nomina admittunt in ablativo, quæ in genitivo apponebātur, cum significabatur quies in loco. Decessit Londino. Rure reuersus est, Louanio sum facturus iter.

¶ Quādo significatur motus a loco, proprium loci nomen in ablativo sine præpositione ponitur. Gel. c. 10. l. 18. Quum Athenis uisendi mei gratia uenissent. Sall. in Catil. Post paucos dies L. Seruius senator in senatu litteras recitauit, quas Fesulis allatas sibi dicebat. Non nunq; tamen autores præpositionem anteponunt, sed crebrior usus obtinuit, ut præpositio abriçiat, nisi parce & in loco ponere uelis. Idem & in his duobus, rure & domo, obseruandum est, ut sine præpositionibus ponantur. Cic. Philipp. 2. Quoties te pater eius domo sua eiecit. Liuius li. 1. ab urb. Coss. ad deprehendendos legatos cōjuratosq; profecti domo, sine tumultu rem omnem oppressere. Teren. in Eun. act. 5. sce. 5. Video rure deūtem senem act. quoq; 3. sce. 5. Pater ne rure redierit iam; Plautus in Asin. Qui tibi subuertabant rure huic

coxvs.

DE CONSTRUCT. VERBI

huc uirgas ulmeas.

Apponitur semper prepositio per, appellatiuis regionum nominibus. Per Italiā cundum est Graciā petenti. Per forum ibis. Addūtur & hi ablatui aduerbiales. Hac cundum est, illac, istac.

cōxv.

Quidius. i. Metamorph.

Hac iter est superis, ad magni recta tonatis.

cōxvi.

Verg. in. 6. æneidos. Hac iter Elisium nobis.

Qua pro aliqua parte seu uia. Ut si qua licebit effugere.

cōxvii.

Verg. i. æneidos.

Perge modo & qua te dicit uia dirige gressum.

Et in secundo.

O soci qua p̄ima (inquit) fortuna salutis
Monstrat iter, quaq; ostendit se dextra sequamur.

Et relatiue. Qua spectat Aegyptum.

Sic. 4. Georgicon.

Nam qua pellæi gens fortunata Canopī
Accolit effuso stagnantein flumine Nilum,
Et circum pictis uehitur sua rura Phaselis.

Quaq; Pharetratæ uicinia Persidis urget,
Et uiridem Aegyptum nigra fœcundat harena,
Et diuersa ruens septem discurrit in ora,
Vsq; coloratis annis deuexus ab Indis,
Omnis in hac certam regio iacit arte salutem.

Annotabit hic quoq; diligens puer. Qua interdum id significare quod inepti exprimunt per hanc uerba ea parte qua, ut testatur Hadrianus de modis latine loquendi. Cicero ad Atticum. At quam honesta, quam expedita tua consilia, quam euigilata tuis cogitationibus, qua itineris, qua nauigationis, qua congressus cum Cæsare. i. (ut aiūt illi) ea parte qua fit mentio itineris, nauigationis, & con-

C V M A B L A T I V O.

& congressus cum Cæsare. Significat etiam tū uel partim. Plinius li.3. epistolarum in epistola ad Marcū. Magis miraberis si scieris illū aliquandiu causas actitas esse, decessisse anno sexto & quinquagesimo mediū tempus distentum impeditūq; qua officijs maximis, qua amicitia principum egisse. Cic.li.2.ad Atticū epist.19. Qua dominus, qua aduocati. Quod anglice ita efferimus, what the maister, what the aduocates: Plautus in Trinummo. Mores autem rapere properant, qua sacrū qua publicum, i. tum sacrum tum publicum.

Ablatiuus absolutus. O R D O . I I I .

Quibuslibet uerbis additur ablatiuus absolute sumptus. Me dormiente, tu bibis. Hoc me uiuo nō facies. Hæc fiunt te rege, te consulē, te pontifice. Te pulsore feci. Lilio præceptore tantus hic euasit.

¶ Hic ablatiui explicari possunt per particulam cum.
¶ Hunc ablatiuum absolutū Linacer ablatiuum consequit̄ uocat, quod semper redditur illi statim uerbū cum nominatiuo diuersæ rei. Ut quū dixerat Horatius Ode.25. li.1. Me tuo longas pereunte nocteis, huic ablatiuo statim annexuit Lydia dormis. Quia igitur posito tali ablatiuo absoluto, aliud mox sequi necesse sit, non sine causa consequit̄ ablatiuum uocauit Linacrus. Id præterea obseruandum est, ut ubiq; cū huiusmodi ablatiuo participiū aut ponī, aut saltem subauditō oporetat. Et participio quidem posito talis cōstructio fit sicut Horatiano exēplo iā citato patet, subauditō uero. Ut Henrico octauo Anglorū rege, hæc Coxus scholia illustri domino Crūmello dedicauit. Subauditur enim ente, participium. Aliquando etiam (ut Linaci uerbis utar) solū participium in cōsequentia ablatiuo legitur, sed in præterito & in neutro genere. Plin. De satu arborū abunde monstrato. Idem alibi. Cerebro ueneficiū

PRIMASVS
COXVS.

O esse

D E C O N S T R U C T I V E R B I

esse Hispaniz credunt, occisorum in spectaculis capita cremant, testato, quoniam potū in ursinam rabiem agat. Quint. Excepto, quod pedes mihi trissyllabos nō uidetur excedere. Sall. Auditō regem in Siciliā tendere. Quamquam in posterioribus exemplis, sensus qui participia sequuntur, nominum uicem supplere uidentur. Observat Laurentius præsentis participiū sub hoc casu per e, quām per i, potius esse proferendū. Soluitur hic ablatiuus uarijs modis. per quū, ut Iuuenalīs. Animante tuba galeatum sero duelli pœnitet. Pro quū, animat tuba. Per dū. ut Iuuenalī. Ad cœnā si intestates eas, adeo tot fata, quot illa Nocte patēt uigiles te præterūte fenestræ. Pro dū præteris. Aliquando per si, ut Iustin. Sperans ut aut concordāte ciuitate, dux belli ab omnibus legeretur, aut discordia inter ordines facta, ab altera parte in auxilium uocaretur. Pro si concordaret, &c, si facta esset. Et Quid. in arte.

Proximus ad dominam nullo prohibente sedeto
Pro si nullus prohibeat.

Implendi, Onerandi. O R D O . v.

Verba implendi, onerandi, & his diuersa satio, saturo, Expleo te fabulis. Ingurgitauit se cibo, Obruit se uino, Oneras stomachum cibo. Leuabo te hoc onere. Exonerabo te nummis. Nudauit exuit spoliauit me bonis omnibus. Exmunxit senes argento.

PRIMAEVS

¶ Teren. in Phormione.

¶ Verba implendi.) Satio ad omnes sensus, saturo ad gustum tantum. Laurent. li. 5. c. 78. Ingurgito de absumentis multis cibis dicitur. Obruo de multo uino portando dicitur Lauren. li. 5. c. 58. Cic. in Antoniū. Ut fratre imitetur obruit se multo uino. His uerbis interdū additur præpositio. Ut, Impleui nauem de omni genere frumenti, apud Lauren. li. 3. c. 37.

Ver-

C V M A B L A T I V O.

¶ Verba implendi, euacuandi, onerandi, exonerandi & cōxvi.
similia ablatiuis gaudent earū rerū quibus aut impletur
aliquid aut oneratur &c. Iustinus de morte Cyri. Satia
te sanguine quem sifisti. Ci. Iracundiam meā saturā tuo
sanguine. Ci. Phil. 2. Ibi te quū & illius largitionibus, &
tuis rapinis expleuisses. Ci. Idem quū se ci-
bis ingurgitauisset. Pli. de uiris illust. Vbi Titus Tatius
scutis eā obrui iussit. Ci. Phil. 3. Ipse autē se, ut fratrem
imitetur, obruit uino. Quin. li. 1. c. 3. Sed neq; p̄cepto-
bonus maiore se turba, quām ut sustinere eam possit, o-
nerauerit. Seneca in Medea. Vinculis oneret manus.
Vergil. ecloga. 9. Ego hoc te fasce leuabo. Terent. in
Phor. act. 5. sce. 6.

O fortuna, ô fors fortuna quantis cōmoditatibus,
Quām subito hero mco Antiphoni ope uestra hunc
onerastis diem.

Quidnam hic sibi uolt? Nosq; amicos eius exone-
rafastis metu.

¶ In epigrammatis de quatuor anni temporibus.

Fronde nemus male nudat hyems, amnesq; rigescūt. *hyems*
¶ Cic. pro Quintio. Qui amicum, sociū, affinem, famam ac
fortunis spoliare conatus est. Ter. in Phor. act. 4. sce. 4.
Emunxi argento senes. Dicitur & impleo te huius
rei, hac re, & de hac re. Ci. in Ver. act. 3. Itaq; Piso mul-
tis codices impleuit earū rerum. Liuius li. 3. ab urb. Ne
ita omnia Tribuni potestatis suæ implerent. Plautus in
Aul. Qui mihi omnes angulos furū impleuisti in cibis
misero. Idem in Casin. Ego te implebo flagris. Vergil.
æneid. 1. Impleuitq; mero pateram. Martialis li. 15.

Hos nisi de flaua loculos implere moneta,

Non decet argentum uilia ligna ferant.

¶ In maximo tamen usū & nunc penè solo est cum abla-
tiuo sine p̄positione. Erasmus in p̄fatione ad lecto-
rem ante paraphrasin in Matt. Quas nolui nugis inani-
q; 1211A.

O ij bus

DE CONSTRUCT. VERBI

bus prorsus expleri. Saturo quoq; cum genituo & ablatiuo constructū reperitur. Cū genituo. Plaut. in Sticho. Hæ res uitæ me soror saturant. Atqui rarus est hic loquendi modus. frequens ille cum ablatiuo. M. Varro li. 2. de re rustica c. 2. Dū agnoscant matrem agni & pabulo se saturent. Ver. 1. Georg. Nec saturare simo pingui pudeat. Inuenitur etiam apud Tullium in Philippica. 2. In eius igitur copias quū se subito ingurgitauissem. Verū nō sine metaphora. Pertinent ad hāc classem imbuo. Fab. insti. li. 1. c. 2. Leonides Alexādri Pēdagogus, ut à Babylonio Diogene traditur, quibusdam eū uitij imbuit, quæ robustū quoq; & maximū regem ab illa institutione puerili sunt prosecuta. Item Fraudo. Idem c. 15. li. 2. Quos equidem non fraudauerim debita laude. Verg. æn. 4.

Quem regno Italiae fraudo & fatalibus aruis.
¶ Atq; etiam Frustro & Frustror deponens. Eras. in copia uerborum c. 16. Frustratus est nos sperato lucro.

Prosequor afficio. O R D O . VI.

Itē prosequor & afficio. Afficit me iniuria, dāno, honore. Prosequor te odio, amore, benevolētia. Pluit lapidibus, lacte, sanguine, siue lapides, lac, sanguinē. ¶ Dicimus etiā afficio te uulnere, morte, uituperio, sepultura. id est, uulnero, interficio uitupero, sepelio te. Hęc Augustinus Datus c. 17. Etiam dicimus. Prosequor laude, admiratione, memoria, oculis, charitate, honore, uersibus, cantu, conuicijs. In quibus significatur actio declarās alterius affectū in alterū. Laur. li. 5. c. 35. Pluit terra & terram, carne & carnem. &c. Frequenter apud Liuii inuenies. Et potissimum apud Iulium. Obsequenter in li. prodigiorum, & Plin. li. 2.

¶ De Prosequor Eras. in paraphrasi in epist. Petri c. 1. Ita nos inuicem spirituali charitate prosequamini. De Afficio

C V M A B L A T I V O.

Afficio Idem Chiliad. 4. cent. 5. adag. 53. Quū bona au-
dierit, uoluptate corpus implet, quū his diuersa mole-
stia afficit. De pluit. Iulius obsequens in libro quem de
prodignis scripsit c. 3. In area Vulcani per biduum. In
area Concordiae rotidem diebus sanguinē pluit. Et c.
4. In area Vulcani & Concordiae sanguinem pluit. Pli-
ablativo utitur. Sic ille c. 56. li. 2. Præter hæc inferiori
cælo relatū in monumēta est, lacte & sanguine pluuisse.
M. Attilio. C. Portio Coss. Et sæpe aliās carne. Et post
pauca, Item ferro in Lucanis. Qui modus loquendi fre-
quentior est etiam apud ipsum obsequentem. Adde Di-
gnor. Ouid. i. Metamorph.

Quos quoniā cœli nondum dignamur honore.

Mercor bene seu male. O R D O . VII.

Bene mercor & male, p̄cius, melius optime, pes-
simē, interueniente præpositione asciscunt auferen-
di casum. Optime de literis meritus es. De me nihil
es meritus, neq; bene neq; male.

¶ Mereor de te, est aliquid in te confero. Si aliquid be-
neficii, bene mereri de te dicor, si offensionis male me-
reri. Lauren. li. 5. c. 102.

¶ Fab. li. 12. c. Nō posse oratorem nisi uirum bonū esse. coxvs.
Pessime mereamur de rebus humanis.

Pasiua. O R D O . VIII.

Pasiuis additur ablatiuus agentis, sed accedente
præpositione , a, uel ab, Ut Rideris ab omnibus.

¶ Sordidus ab his culpatur, laudatur ab illis Horatius.

Additur aliquando datiuus absq; præpositione.
A maris omnibus uel ab omnibus. Accusatiuus pa-
tientis uertitur in nominatiuum. Ut, Pater castigat
filium. Filius castigatur a patre.

O iii

Nomi-

DE CONSTRUCTIONE. VERBI

coxxv.

QNominatius antecedens verbū actiuū, nominatius agentis uocatur, accusatius pone ueniens accusatius nominatur patientis. *Vt, Pater castigat filium. Pater nominatius est agentis. Debet enim semper id quod agit præcedere in constructione uerbum actiuū in nominatio. Filium, accusatius est patientis.* Nam illud quod patitur, comitur actiuū in accusatio. Cōtra autem fit in passiuis. Nam quod patitur & sequitur actiuū in accusatio id in nominatio ponitur ante passiuū. Porrò agēs quod actiuo nominatius fuerat, sequetur passiuū in ablatiuo. Hæc igitur oratio, *Pater castigat filium, per passiuū ita uertitur. Fili⁹ castigatur a patre. Verti potest ablatius hic in datiuū græco (ut Seruio placet) more.* Ver. æne. i. Nec cernitur ulli. Cicero. Honesta bonis uiris non occulta quæruntur. Post passiuā uero participia usitator poetis est datius q̄ ablatius. Verg. æneid. i.

Nulla tuarum audita mihi nec uisa sororum.

QEt in Alexide.

Præterea duo nec tuto mihi ualle reperti.

Quidius in primo Fastorum.

Hæc mihi dicta semel totis hærentia fastis
Ne seriem rerum uertere cogar, erunt.

Qluuenalis Satyra quartā.

Ecce iterum Crispinus, & est mihi s̄xpe uocandus
Ad partes, monstrum nulla uirtute redemptum.

QHoratius epistola prima lib. i.

Prima dīcte mihi, summa dicende Camœna.

Cæteri casus ferè oēs manent in passiuis qui fuerant actiuorū, Doceris a me grāmaticam. Accusaaberis furti. Haberis ludibrio. priuaberis magistratu.

QSic Fabius li. 2, ca. 4. Et satiari ueluti quodam iucundioris disciplinæ cibo lacteq; patientur. Nā satio te fabulis recte dicitur. Idem li. 3, c. 12. *Vt si quis sacrilegij & homici-*

coxxv.

C V M A B E N T I V O.

homicidi simul accusetur. Corn. Tacitus lib.3. Cæsius
Cordus repetundarū damnatur. Cic. Philip. i. Quidq; abrogatur his legibus Cæsarīs, quæ iubent ei, qui de ui,
itemq; ei, quæ maiestatis damnatus sit, aqua & igni inter-
dici. Nam interdico ei aqua & igni latine dicitur. Suet.
in Augusto. Alteri ob ingratum & maleuolum animum
domo & prouincijs interdixit. Inuenitur etiam Aqua &
ignis interdictus. Cic. pro domo sua ad pontifices. Ut
M. Tullio aqua & ignis interdicatur. At interdico tibi
aquam & ignem, aut interdico te aqua & igni. Valla la-
tinum esse negat. Inuenitur tamen cū alij accusatiuis.
Suet. in Domit. Interdixit histrionibus scenam. Liuius
34. Fœminis dūtaxat usum purpuræ interdicemus. Iu-
stinus li. 5. Cui paulo ante omnem humanā opem inter-
dixerant. Ouid. 6. Met. Cui quondam regia coniux or-
bem interdixit. Dicitur quoq;, Tu interdictus es aqua
& igni, quem modis cæteris rariorem esse scribit Valla
lib.3. c.39. Non repugnat tamen analogiæ. Cæsar enim
li.1. de bello Gal. ita scripsit. Omni Gallia Romanos in-
terdixisset. Cor. Tacit. li. 13. Et qui alij seditionem con-
ciuerant exilio mulctati sunt. Nā dicimus multauit eos
exilio. Idē li.1. Prostratos uerberibus mulctāt. Et Cur.
1.2. Is quoq; insulas præsidij occupat, pecunia mulctat.

Quæ per se passiua uocantur construūtur quem
admodum illa, Væniit a domino. Vapulabisa præ-
ceptore. Quid fiet ab illo?

¶ Per se passiua dicuntur quæ uocantur neutropassiua,
hoc est passiua significatione, sed uoce neutralia, ut sūt,
uapulo, uæneo, fiō.

PRIMASVS

¶ Per se passiua sunt quæ in o definentia passiuā habent
significationem. Quæ a Linacro li.1. quatuor numeran-
tur uapulo, uæneo, fiō, liceo. Quibus in. 4. addit quintū
exulo, Quæ passiuarum innitantur naturam, Quinti. li.

coxxv.

9. Ab

D E C O N S T R U C T . V E R S I

Ex 9. An ab reo fustibus uapulasset. Idē li. 12. Fabricius respondit se à ciue spoliari malle q[uod] ab hoste uenire. Macrob. Sat. li. 7. Si propter hoc à conuiuis exulabit philosophia. Ci. Tacitus uero ille finis teterimus, ut quāti quisq[ue] se ipse faciat, tanti fiat ab amicis. Leguntur hæc & sine ablatiuis a tergo. Iuuinalis.

Si rixa est ubi tu pulsas ego uapulo tantum.

¶ Plaut. in Menec. Die septimi auctio fiet, Menechme, manè, sanè, die septimi uenibunt serui, supellex, fundi, ædes, omnia uenibunt, qui qui licebunt præsenti pecunia. Mart. Paruo cum precio diu liceret.

Vescor. &c. O R D O . I X .

Vescor carnis. Hic uictitat lacte. utor homine familiariter. Inuenitur & utor hanc rem, & abutor operam.

PRIMASVS ¶ In prologo Andriæ.

COXVS, ¶ Verg. æneid. 3.

Quid puer Ascanius? superatne & uescitur aura?

¶ Eras. Chil. 3. cent. 3. adag. 27. Idem epigrammatū iocis notati sunt ut Βαλανοφαγοι, id est glandibus uictantes, Ver. æn. 12. Utere sorte tua. At illa. Ut infirmissimos suorum mox sorte ductos uescerentur. apud Tacitum in uita Agricolæ. Et, Si placebit, utimino consilium apud Plau. in Epid. Atq[ue] in prologis scribūdis operam abutitur. in prologo Andriæ, omnia obsoleta sunt, Fruor tuo conspectu. Et fretus tuo auxilio.

¶ De utor, fungor, & fruor, Tege Lauren. li. 5. c. 5. Sicut dicimus defunctus est uita, ita etiam dicimus, defunctus est periculis, & defunctus est in morbo. hoc est, euahit pericula & morbum. Perottus.

De potior dictum est.

PRIMASVS ¶ Ordine sexto de uerbis regentibus genitiuum,

Fungi-

C V N T A B L A T I V O.

Fungitur magistratu, defunctus est uita.

¶ Fruor. Quid. in epistola Phyllidis.

coxxv,

Illa nec inuideo fruitur meliore marito.

¶ Fretus. Teren. prope finem Eunuchi. Vobis fretus.
Fungor. Teren. in Adelph. act. 4. sce. 3. Et tuo officio
fueris fūctus. Illud autē in Heaut. act. 1. sce. 1. Ita attente
rute illorū officia fungere. Priscum est & nūc obsoletū.
Id quod ibi testatur Donatus. Nunc dicimus (inquit)
officij fungeris. Huc ingere cāreō, cui alicubi locus dā
dus erat, nec antea quicquam de eo dictū fuit. Licet nō
inepte inter uerba implendi onerādi & his diuersa cen-
seri potuisset. Quid enī magis diuersum esse queat. Ve-
rū quia illic neglectū erat, neq; mihi tū uenibat in men-
tem, nolui, nec ipsum, nec uacat quādo significat uacuū
esse, hoc loco præterire, quū in magnō uiu sit utrunq;. rare
Teren. in Hecy. act. 4. sce. 4.

Censem te posse reperire ullam mulierem

Quæ careat culpa?

¶ Cic. de Senectute. Tum quod uoluptatibus carerent,
sine quibus uitam nullam putarent. Idem in. i. officiorū.
Nulla enim uitæ pars, neq; publicis, neq; priuatis, neq;
forensibus, neq; domesticis in rebus, neq; si tecum agas
quid, neq; si cum altero cōtrahas, uacare officio potest.
Plin. in Panegyrico. Locupletabāt & fiscum & ærariū,
non tam Vocomæ & Iuliae leges, quam maiestatis sin-
gulare, & unicum crimen eorum qui crimine uarent.

A P P E N D I X. I.

Præpositio subauditā, facit ut ablatiuus recte ad-
datur. Habeo te loco parentis. Est mihi uice filii, id
est in loco, in uice. Apparuit illi humana facie. Di-
scessit magistratu.

¶ Habeo te loco parentis, & uice filij, id est ea es apud
me charitate qua illi sunt, de quo lege Laur. li. 3. c. 84.

PRIMARVS

ditione

P

Perti-

DE CONSTRUCT. VERSI

cozva.

Pertinent ad hāc appendicem phrases illę Terentio peculiares. Quid me faciam. Quid me fieri. Sic enim ille in And. act. 3. sce. 5.

Nec quid me nunc faciam scio, Nec quid de me, atq; id ago sedulo.

Nam ita legit Erasmus, & metri ratio cōstat. Atq; act. 5. sce. 4. Post illa nunc primum audio quid illo sit factū. Tum act. 4. sce. 2. Quid me fieri; ubi Donatus. Quid igitur inquit. Quid de me fieri. Cui potius assentior q̄ Prisciano ita exponenti. Quid me fieri. i. quid in me fieri. Et in Hecyr. act. 4. sce. 4. Sed quid faciemus puerο? Vbi rursum Donatus. Ut quid me fieri (inquit) dicitur. Vnde cuius uel mediocriter eruditio satis liquere potest subaudiri præpositionem De. Ut quid me faciam. i. quid de me faciam? Sed quid faciemus puerο. i. quid faciemus de puerο? Cic. ad Attic. li. 6. ep. 1. Quid illo fieri, quem reliquero. præsertim si fratrē, qui de me autem, si nō tā cito decebo? Plau. in Mil. Quid illa faciemus concubina, quæ domi est? Teren. in Heauton. act. 1. sce. 2. Quia enim incertum est etiam quid se faciat. Et act. 2. sce. 3. Cedo qd hic faciet sua; subauditur, amica. Id est de se & de sua. Quocirca miror Hadrianū has locutioes damna re, qui ita in modis latine loquēdi scribit. Quid illi fieri? Quid illi faciā? Quid illi factū est? Modi sunt loquendi elegantissimi, & à paucis obseruati. Id enim significant quod nonnulli aliquid admirantes, uel accepta aliqua calamitate, aut iactura, inepte dicunt, Quid de illo fieri? quid de illo faciam? quid de illo factum est? Plaut. in Merc. Sed quid illi nūc fieri? &c. ubi multa assert exempla, quosū ambigua est ratio, an per datiuū an per ablatiuū dicta sint. Est utraq; igitur locutio latina & probata, ita ut siue ablatiuo utaris siue datiuo, citra repræhensionem loqueris. Sed hāc prius annotavit in Terentij floribus Vdallus, uir & eruditus, & mihi licet alioqui ignotus

C V M A B L A T I V O .

Signotus uel hoc charus nomine, quod cū Ioāne Lelandō meo familiaritate, ita ut doctos inter se amare est æquū, arctissima coniunctus est. Similem habes loquendi modum stare pacto, stare promissis, in quibus præpositionem, in, subauditri nemo (opinor) dubitet. Ouidius in 2. lib. Metamorphoseon.

Stemus ait pacto Cyllelius isto.

¶ Ci. pro Sylla. Si iā hoc tibi concedam Q. Hortensium tanta grauitate hominem, si hos tales viros non suo stare iudicio sed meo. &c. Liuius li. 7. ab urb. cum datiuo (nisi menda sit) utitur. Nunc famæ rerū standū est. Et Erasmus de cōscribendis epistolis. Vbi de inductione loquitur. Dic mihi prætor, uarijs sententjs pugnandū nec ne: si illo die inter nos dissensissemus utrius sententiæ staretur. At Liuius ipse li. 1. 2. belli punici per ablatiuū loquitur. Si priore (inquit) fædere staretur. Et li. 7. eiusdem belli. Postremo ita inter Dictatorem ac Tribunos conuenit, ut eo quod censuisset Senatus staretur. Budæus apud Erasmi li. epi. 3. epist. ultima. Hac certe lege stare mihi certū est. Est hic locus admonēdi pueros de constructione uerbi abstineo cuius legitima syntaxis est cum accusatiuo a tergo, & ablatiuo cū præpositionibus uel a uel ab. Cic. act. 2. Abstineant in hoc iudicio manus animosq; ab hoc scelere nefario. Plaut. in Amphit. Qui possim huic uideri fortis, ut a me abstineat manum. Sub auditur tamen haud raro præpositio. Teren. in Hecyra act. 1. sc. 2. Illa abstineret ut potuerit: Plau. in Pœn. Deos quoq; ædepol & amo & metuo, quibus ego tamen abstineo manum. Nec rarius subauditur accusatiuus. Eras. in Ichyopha. g. Quia plures abstinebunt ab esu catniū, ubi permisum est uescendi potestas. Sueton. in Claud. Ac diu publico abstinuit.

In infinita. APPENDIX. II.

Quibusdam familiariter adduntur uerba infinita

P ñ ut

DE CONSTRUCT. VERBI

ut solet, debet, capitur, optat, gaudet laudari. Amatur
uideri diues. Studet metui.

¶ Id genus uerbis quæ ferè sibi infinita annexa habent
aptissimo figmento Andreas Salernitanus in bello grā
maticali iniunctum fuisse scribit, ut sarcinas ferrent infi-
nitiuorū. Quorū (inquit ille) hæc nomina sunt incipit,
desinit, debet, uult, potest, iubet, audet, ntitur, tentat, &
dignatur. Linacer in. 4. de emēdata struct. talia esse scri-
bit, unā cū synonymis, hęc. Cupio, uolo, malo, nolo, pa-
ro, cogito, affirmo, nego, rogo, incipio, instituo, censeo,
sentio, scio, iudico, existimo, puto, dubito, dico, ostēdo,
indico, audio, timeo, suadeo, iubeo, impero, opto, disco
& debeo. Item hæc neutra. Cesso, persevero, desino, &
pergo pro persevero. In hanc quoq; classem redigenda
sunt & illa. Credo, opinor, puto, gaudeo, latior, cōfido,
auguror, spero, suspicor, ominor, decet, delectat, iuuat,
oportet, apparet, accidit, cōtingit, evenit, cōuenit, pla-
cat, liber, licet, est pro licet, expedit, liquet, patet, con-
stat, sufficit, uacat, restat, præstat, superest, dolet, certū est
& stat, pro certū est. Tū si quæ sunt id genus plura. Ali-
quando infinitiuus eleganter in coniunctiuū modū uer-
titur, coniunctione subauditā ubi ante infinitiuū prēpo-
neretur accusatiuus, ut apud Erasmū in copia uerborū.
Diem igitur mihi constituas uolo, ad quem meū sis cō
naturus, i. uolo te cōstituere mihi diem. Diem igitur as-
signes oportet, i. oportet te diem assignare. Diem igi-
tur promittas necesse est, i. te igitur diē promittere ne-
cessere est. Et in Copia uerborum de formulis pensandi.
Quod illius stultitia peccatum est, id tua sapientia resti-
tuas oportet. Sal. in Cati. Sed Cethego atq; Lētulo, cę-
terisq; quorum cognouerat promptam audaciam, man-
dat, quibus rebus possent, opes factionis confirmant.

Nam figuratae ponuntur, ut a nullo pendeant.

Orna-

CVM ABLATIVO.

PRIMASVS

¶ Ornatus est.

Hæc cīne fieri flagitia!

¶ Terentius in Adelphis.

¶ In eiusmodi locutionibus figura inest grāmatica, nēpe eclipsis, de est enim autoribus Linacro & Valla uerbum aliquod decet aut oportuit, aut uere ne ita est, aut ali- quid simile. Habet & eclipsis locū apud rhetores quādo ob affectū aliquē uox aliqua nō exprimitur. Sic Ter. in Adel. act. 3. sce. 3. Hæc cīne fieri flagitia? & infra. Hæc cīne flagitia facere te? Hæc te admittere indigna gene- re nostro? Vbi propter stomachū deest aliquid oratio- nis perfectioni. Quod autem dicit autor infinita hæc: à nullo pendere, sic intelligendū est, ut à nullo pendeant uerbo expresso tametsi uerbum ipsum ad debitam syn- taxin grammatico more subintelligatur.

PRIMASVS

COXVS.

Et uenari pro uenabatur.

¶ Quibusdam familia.) Verba quæ a græcis proæretica, à Prisciano uoluntaria dicuntur, frequentius construi solent cū uerbo infiniti modi, Ut sunt, cupio, uolo, stu- deo, desidero, opto. &c. Et uenari pro uenabatur. Istud frequens est historicis & oratoribus, cum uehementi- am & celeritatem indicare uolunt.

PRIMASVS

¶ Meminit de hac phrasι Linacer in. 6. ita scribens. Præ- terea infinitus modus pro præterito imperfecto finiti- ui, ut Teren. Facile omnis perferre, ac pati, cum quibus erat cūq; unā. Pro perferebat, & patiebatur. Idem. Ego illud sedulo negare factum. Quod tamen Prisciano at- q; etiam Quintiliano per defectum uerbi Cœpit, expo- nitur. ut, cœpi negare, ut Vergil.

COXVS

Ex illo fluere, ac retro sublapsa referri

Spes Danaūm.

¶ Hanc figurā historicam uocat Seruius, sed usurpatur & ab oratoribus aliquando. ut Cicer. Galba autem al- ludens uarie & cōpiose, multas similitudines afferre,

P in multaq;

Memoria
DE CONSTRUCTIONE

multaq; pro æquitate ius dicere. Interdū uero uidetur infinitum pro præterito perfecto ponī, ut, Teren. in A-delph. Ille contra hæc omnia, ruri agere uitam, semper parce, ac duriter se habere. Pro eo quod est egit, habuit. Nam & sequitur, uxorem duxit, nati filij duo sunt. Et in Phor. Itāne tādem uxorem duxit Antiphō iniussu meo? Nec meum imperiū (age mitto imperium) non simultatem mēā reuereri: pro reueritus est. Etiam prō supino in sum, uel tum. Teren. Vultis ne camus uisere: sed hoc græcum est.

Diuersi casus eidem additi uerbo.

A P P E N D I X . III.

Nihil uerat quo minus eidem uerbo diuersi casus apponātur diuersæ rationis. Dedit mihi uestem hāc pignori, te præsente, propria manu. Nā uestem, ad-ditur tanquam transitiuo: mihi tāquam acquisitiuo, pignori, ex eorum est forma, quæ resoluuntur per ad, uel in, præpositionem, id est, in pignus: te præsen-te, ablatiuus est absolutus, manu, instrumentalis.

G E R U N D I A.

Gerundia omnia eosdem ferme casus admittunt post sc, quos habent uerba à quibus deducuntur. Ad discendum literas. Ad scruiçdum tibi. Ad fru-endum amico.

¶ Gerundia omnia eosdem ferme casus admittere post sc quos habent uerba, à quibus deducuntur, propterea dictum arbitror, quod, ut scribit in. 6. Linacer, partici-palia huiusmodi à passiuis deducta, nec passiuorū suorū ablatiuos cum præpositione, nec sine præpositione datiuos regunt, sed absolute, id est, sine ullo casu à tergo sequente leguntur. Iustinus. Quod ad te imperator An-tonine

Gerundia

GERUNDIORVM.

tonine non tā cognoscendi, quām emendādi causa trāf-
misi. Pro, Nō tam ut cognoscatur, quam ut emendetur.
Sal. in lugur. Pauca supra repetā, quo ad cognoscendū,
oīa illustria magis, magisq; in aperto sint. Pro, ut cog-
noscantnr. Quintili. Sed memoria excolendo, sicut alia
omnia, augetur. Hoc est, quum excolitur. Iam, quæ sub
illa figura prolatæ sunt, qualis est Plauti, Nominandi tibi
istorum magis erit quām edundi copia. Et Ciceronis,
Dolebas tantam Stoicos nostros Epicureis irritidendi
sui facultatem dedisse. Et Cæsar is de bello Gall. Vsque
cò ut qui sub ualle tenderent mercatores, recipiendi sui
non haberent potestatē. Ter. Date crescendi copiā no-
rum. Liuius. Non uereor ne quis hoc me uestri adhor-
tandi causa, magnifica loqui existimet, ipsum aliter ani-
mo affectum esse. Quis non uider (ait Linacer) passiuæ
significationis gerundi, & pro ueterum sentētia, incerti
generis & numeri esse. De gerundijs, siue gerundi mo-
dos cum Linacro appellare malis, non dubiū est quin si
ab actiuis deriuantur uerborū suorum constructionem
obtineant.

In Di,

Gerundia in Di, ante se habent hæc nomina, gra-
tia, causa, prætextu, occasione, titulo, otium, facultas,
licentia, ars, aut simile nomen substantiuū. Veni huc
causa uisendi te, Non erit copia conueniendi homi-
nem. Ars dicendi.

¶ Non semper post eiusmodi substatiua ponи solent ge-
rundia in di, sed tunc illis tantū locus est, quum ab ipsis
nominibus reguntur. Nam si ad aliud uerbi referatur
constructio uerbum infinitū, non gerundium in di po-
nendum est. Recte enim dices, Habeo animū studendi, il-
lud enim, studendi, ab accusatio, animum, regitur, nec
ad aliud referri potest, At non emendate dices, Habeo
in animo

DE CONSTRUCTIONE

in animo studendi. Non enim jam ad ablatiū solum, sed
ad oratiōis partem, habeo uidelicet in animo refertur.
miserere.
Vt si quārat aliquis, Quid est, quid in animo habes: res-
pōdebitur, studere est quod in animo habeo. Illud quo-
q; non indignum notatu necesse tametsi substantiuum,
autore Donato, sit, haud quaquā tamen admittere ge-
rundiū in di. Nec enim legere apud ullum autorem cō-
tinget, habeo necesse scribendi, aut quidpiam tale. Sed
infinito gaudet. Teren. in Adelph. act. 1. sce. 1. Non ne-
cessē habeo omnia pro meo iure agere. Quint. li. 12. c.
Cognoscenda esse oratori quibus mores fermentur.
opus
Oratori uero nihil est necesse in cuiusq; iurare leges.

Quod ipsum in hoc nomine opus usuuenire opinor, ut
melius dicatur, Nō est mihi opus respōdere, q; respon-
dendi, quāuis aliter interpretatur Vall. Cū tamen non
est mihi ocium legendi, dicendi sit, non legere. Sic Ver-
gilius in. 1. æneidos. Corā data copia fandi, subauditur
Troianis. Quod si contingat aliquando, ut contingat
sane, apud autores infinitum pro gerundio reperire in-
usitatum esse scias, in oratione soluta, nec temere ad i-
mitationem trahendum.

Nonnunquam præcedit adiectiuum.

Cupidus uisendi te.

cōxv.
¶ Gell. li. 16. c. 3. Tenebatq; animos nostros homo ille
fandi dulcissimus. Teren. in Hec. act. 3. sce. 1.

Gnarus bellandi, Certus cūdi, Imperitus nauigādi.
Haccine causa ego crā tāropere cupid' redeūdi domū:
¶ Vergilius in quarto æneidos.

Aeneas celsa in puppi iam certus eundi
Carpebat somnos.

¶ Eras. in colloquiis dialogo de saltu. Sum planè ruditis
& imperitus natandi. Quin. li. 12. c. Que post finem stu-
dia. Qui eundem virū bonū esse & dicēdi peritū uelim.
Resol-

Gerundia

GERUNDIORVM.

¶ Resoluntur hæc gerundia plerūq; in genitiuos nominum substantiudorum. Ut, Peritus medicinæ, imperitus navigationis.

PRIMASVS

In Dū.

Gerundiis in dū præponitur præpositio ad uel inter.
Ad colloquendū tecū. Inter cœnandum hoc mihi uenit in mentem. Reperitur & ante damnandum.

PRIMAEVVS

Sed nos ante dānationem dicem⁹. Verū ego legendū arbitror. Ante domandū. Sic apud Ver. Geor. 3. de pullis equinis educādis. Ante domādū ingentes tollent aios. domini furorē.

¶ De gerundio in dum cum Ad. Budæus li. i. epist. Eras. coxvs.
Rarus tardusq; sum ad scribendū. Ter. in prologo And.

Poeta quum primum animum ad scribendū attulit.

De inter. Verg. in Mœride. Inter agendū occursare capro cornu ferit ille caueto. Eras. epistolarū li. i. in epistola ad Budæū. Negas tibi psuaderi posse, libros tuos à nobis legi, nisi si quis amicorū inter cōfabulandum orta tui mentionē, fuissest anagnostes. Liui. Et ipse inter spoliandum corpus hostis, ueruto percussus. Idem. Inter accipiendū de suis cōmodis rationes. Cice. Præposuit huic gerundio, ob, actione. 4. in Verrem. Quanto, inquit, illud flagitiosius improbius, indignius, cum a quo pecuniam ob absoluendū acceperis, condemnare. Iure consul. 48. Digest. Lege Iulia repetundarū tenentur, qui quum aliquā potestatem haberent, pecuniam ob iudicandum, uel non iudicandum decernendū acceperint. Illud Vergilianum. Ante domandum rariss, est.

repetundarū

Cum significamus necessitatem, sine præpositione usurpantur, addito substatiuo uerbo. Vigilandum est ci qui cupit uincere.

COXVS.

¶ Quoties uerbum oportet cū infinitiuo ponitur, uerbum oportet in est mutare licebit, & infinitiuū modū in-

Q

gerun-

DE CONSTRUCT. VERBI

gerundiū in dum. Accusatinus autem sequens oportet, in datiuū uertendus est. Ut pro hoc oportet cum uigilare, eleganter dices, ei uigilandū est. Cor. Celsus li.7. c.3. Huic ieiuno dormiendum est. i. hunc ieiunū dormire oportet. Fab. li.12. Gratis ne ei semper agendum sit, tractari potest.

In Do.

Gerundia in do pendent à præpositione (in) uel (ab) siue dictione qua regit ablatiuum, ut, In consultando locus est eloquentia.

PRIMAEVS ¶ Cuius fundamentum est sapientia teste Cicerone.

In pugnādo uiribus est opus. Reuersus à uenādo si ue à uenatu. Tacēdo refellis. Scribēdo disces scribe re. fabricando fabri simus. Romanus sedēdo uincit.

COXXV. ¶ De hoc gerundio ita scribit Linacrus iii. 4. de emenda structura. Ablatiuus in do, uerbi sui casum subiicit, adhunc modum, Hos accusando, illos occidendo, totā ciuitatē labefactasti. Hic multis præpositionibus subiicitur, In, ut in denegando. Ci. pro Milone. Huius interfector si esset in confitendo. Et cum transitione, In tribuendo suum cuiq;. De Cic. ad Att. Tū quid cogites de transeundo in Epirū scire sane uelim. E, uel Ex, ut, Ex defendendo q; accusando uberior gloria comparatur. A, uel Ab. Cic. Ex quo ardescit, siue amor, siue amicitia, utrumq; enim dictum est ab amando. Et alibi. In quo isti nos iure consulti impediunt à discendoq; deterrent. Cū Vt, Quinti. Sed ratio recte scribendi iuncta cū loquendo est. Pro, ut Plau. in Aul. Heu senex pro uapulando hercle ego abs te mercedem petam. Sed hęc fere omnia ex Valla c.27. li.1.

PRIMAEVS ¶ Non sum soluendo peculiaris figura est.

COXXVI. ¶ Grammatici quatuor in gerundis casus ponunt genitium

Gernindia

C V M A B L A T I V O.

et unum scilicet in di datiuum & ablatiuum in do, & accusatiuū in dum, Atq; datiuum ab ablatiuo sic distinguunt, ut, datiuus per præpositionem ad exponatur. Ut, Non sum soluendo, id est, Non sum sufficiens ad soluendū. Et afferunt exempla alia. Ut ex Cicerone in oratore. Cum est inficiando reus. Et ex Apuleio. Cum primum Charite nubendo maturuisset. Verū id animaduertendum est hoc in loco. Soluendo non sum, sc̄pius inueniri apud autores alia uero rarius. Bud̄us uir & eruditione singulari & iudicio medius fidius exactissimo, non gerundia hæc sed gerundiua nomina esse censet, regiq; à substantiis subintellectis. Sic ille in anno. in Pandect. In ca. Ex pollicitatione, de pollici. Si bona liberalitati soluēdo nō fuerint. Lego (inquit) soluēdæ. Sic enim Liuius locutus est nō semel nec iterū. Ut illud, Talia quærentes æqua orare, seq; ea relatuos ad Scipionem tribuni responderunt, & P. Scipionem deum benignitate, & remp. esse gratiæ referendæ. Idem. Ea modo quæ restinguendo igni forent portætes, quo in loco subaudiri puto accōmodata uel idonea. Cic. In coniectura igitur cū est inficiando reus, accusatori hæc duo prima sunt. Vbi subaudio criminis par uel oportun^o, uel quid simile. Apud Liuum. Si resp. soluendo ære alieno esset, legitur pro ætri in datiuo ut quidem ego censeo. hactenus Bud̄us. In cuius sententiam non possum non pedibus ire. probabilior enim est multo quā illa uulgi à me præcitata, præsertim cum & Linacrus noster idem in. 6. approbare uideatur, quamvis & illa suos habeat assertores etiam primarios uiros. Cæterū id meminisse oportet, Homerum aliquando (ut ille ait) dormitare. Apuleij uero autoritas mihi nulla est autoritas.

(Reuersus a uenando.) Secundum Vallam cauendum PRIMAS V est, ne gerundis in do uerba addamus motū de loco significantia, quare dicendum reuersus à uenatione. Ro-

Q. n

manus

DE CONSTRUCTIONE

manus sedēdo uincit, apud M. Varronem est de re rust. l. 2. Vultis igitur uetus uerbū Romanus sedēdo uincit. Et competit in eos qui tranquilli atq; ociosi, tamen quę uolūt perficiunt, aut qui nō uiribus sed arte rem gerūt.

¶ Vide Erasimum Chiliad. 3. centur. 10. adag. 29.

coxxv.

Gerundia nomina.

Vertuntur gerūdia in nomina adiectiva, ut, Causa uisendi sc̄c, & causa uisenditui. Ad discēdum literas, & ad discendas literas. Legendo libros doctus euades, & Legendis libris doctus euades.

¶ Sic Datus in nono elegantiarū præcepto. Quid uero pulchrius quam si pro gerundijs quę appellant, utamur gerundiis nominibus. Ac tritū est Priliciani exemplū. Veni causa amandi uirtutem, ueni amandę uirtutis causa. Gratia gerendi bella, gerūdorum bellorū gratia. Ad amplexandam uirtutem magis q̄ ad amplexandum uirtutem. Quę una præceptio optima est cerebraq; eius apud M. T. aliosq; eloquentes uiros fuit obseruatio.

Hæc ille. Nos pauca addamus testimonia. Politia. epistol. 2. lib. 1. Ne forte nostra hac epistola tui laudandi captasse occasionem cuiq; uideat. Cato de re rust. c. 61. Si quis querat, quod tempus oleae serendæ fieri. Cic. lī. ep. 16. epistola. 1. Ego omnem spem tui diligenter curandi in Curio habeo. Fab. lib. 12. c. de genere dicendi.

Cōcipiendis uisionibus quas Φαντασία uocant, Theon summus ingenio & gratia, quam in se ipse maxime iactat, Apelles est præstantissimus. Sall. in Catilin. Hoc nomine satis honestas, pro meo casu, spes reliquę dignitatis conseruandæ sum secutus.

Supina in tum.

Prima supina sequuntur uerbū, significans motū ad locum, ut, Abiit piscatum, id est ad piscandum.

Admit-

Supina

GERUNDIORVM.

Admittitur post se eosdem casus quos uerba ipsorum.

¶ Au. Gellius. Eamus, inquit, & puerperā uisum & patri coxvs, gratulatum. Horat. in. i. Sermonum Satyr. 5.

Lusum it Meccenas dormitum ego Vergiliusq;

Vergil. æneid. 2. Aut Grajs seruitum matribus ibo.

Vergil. ænei. 4. Venatū Aeneas, Vnaq; miserrima Dido

In nemus ire parant.

Supina secund. Quin. dicuntur uerba participalia. De q; PRIMAEVS Perottū uide. Et supina in tū idem significant quod gerundiū in dū. Sed illud interest quod gerundiū sine uerbo cōstruitur, supinū fere nunq. Vallā consule l. i. c. 30.

Absolute posita.

Ponuntur & absolute cum uerbo est, ut, Pugnatum est, Actum est.

¶ Erasmus idem sentire uidetur in Copia uerborū c. 13. coxvs. ubi de ratione uariandi per enallagen ita loquitur. Libitum est pro libuit. Misertū est pro misertus sum. Pertæsum est pro tæduit. Placitū est pro placuit. Puduit puditū est. Hic supinū pro uerbo. Quæ ita habere posse nō negauero. Nam mihi ulla in re Erasmo cōtradicere religio est. Ceterū de hac re nihil, quod meminerim grammatici admonuerūt. Et Erasmus ipse alibi participium esse licet aperte nō dicat, tamē ex uerbis eius participiū in ijs esse potius quam supinum colligi potest. Quippe qui explicans adagium, Actum est, chil. 1. cent. 3. in hunc differit modum. Pro uerbaliter his uerbis etiam hodie desperationem significamus actū est. Græci τεπρακται Euripedes in Hyppolito coronato.

Φεῦ φεῦ τεπρακται, βασιλισθνκ ἔτ έσι Δι

Eheu, peracta res, hera occidit palam.

¶ Terentius in Eunuco. Actū est, illicet, peristi. Huc usq; Erasmus. Quibus uerbis manifeste, opinione mea, actū participiū esse docet. Nā cū Actū est græce τεπρακται

Q in dicitur,

DE CONSTRUCTIONE

dicitur, quod apud illos præteriti passiuū esse cōstat, nō
præteritū tale à latinis per participiū & uerbū substātie
reddi in confessō est, ut amatus sum uel fui, amata es uel
amata fuisti, & i tertia persona factus est homo, facta est
lūx, factum est tempus, creatū est à deo cœlū necessarium
est fateri, Actum, in actū est participium esse non supinū.
Quæ res si ita se habeat, sequitur ex ratione analogiæ, &
in alijs id genus similibus, locum participio potius quā
supino esse. facit pro me testimonium Plauti istic ab E-
rasmo citatū. Nisi quid rei prædiū apparaſ acta res est.
Quid quod idem Erasmus sic interpretatur ~~τέπεκται~~
peracta res subaudiens est. Subscribere uidetur huic o-
pinioni in. 18. Priscianus, cuius hęc uerba sunt. Huic cō-
simile uidetur, Fieri opus est, & factō opus est. Dici opus
est, & dictō opus est. Pugnari opus est, & pugnato opus
est. Quomodo enī illa sic etiam ista participia pro in-
finitis uerbis ponuntur. Sall. in Catilin. Nam & prius-
quam incipias consulto, & ubi cōsulueris mature facto
opus est. Hęc autem elocutio ad passiuæ significatiōis
pertinet participia siue absolutæ. Ita Priscianus. Et her-
culē nihil uideo cur non ut hi sunt participiorum abla-
tiui, sic illi participiorum esse nominatiū & possint &
debeant. Habet eandem loquendi formā apud Gell. li.
14. c. 2. Atq; illud amplius ambigi ac dubitari scio de-
beat, ne iudex inter cognoscendū ea quę dictō quę sit dōq;
opus est, dicere & querere, etiam si cuius ea dici queri q;
interest, neq; dicat neq; postulet. Terent. in And. act. 3.
sce. 2. Quod parato opus est para. Quę loquendi modū
laudat ibidē Donatus. Neq; solū participiū huius in no-
minatiuo & ablatiuo usus est, sed etiā i accusatiuo. Gel.
c. 11. li. 20. Petitiū impetratumq; uolumus. i. peti & im-
petrari, seu rem petitā esse & impetratam, ut in his sub-
audiatur infinitū esse. Vnde liquido patet in hoc exem-
pli actuū est, actuū esse participiū, non autem supinū.

Pet

Supina

CVM ABLATIVO.

Per me tamen cuiq; liberum erit, utrum maluerit sequi.
Quoniam ut inquit ille,

Erroremq; suum quo tueatur habet.

Tantum aperui, quid mihi videatur probabilius. Nec dubito quin si op' urgeret, ualidius id quod sentio defendere potuero, nempe in omnibus eiusmodi modis loquendi participium dominari non supinū. Hic quoq; docendi sunt pueri, quum in futuro infinito dicimus, amatum ire uel amaturum esse. doctum ire uel docturum esse &c. esse differentiam inter hæc duo, amatum ire & amaturum esse. De qua sic scribit Valla c. 28. li. i. Ego quidem cœnaturus sum, non tamen eo cœnatum uel ad cœnandum. Et scio te cœnatum esse, sed non protinus ire cœnatum uel ad cœnandum. Nam participium futuri cum uerbo substantiuo non habet actionem illā & motum, quem habet uerbum eo. In his etiam, Datur ne illa Pamphilo hodie nuptum. Et spectatū admissi risum tenetis amici, scire oportet latenter inesse motum. Tū illud etiam memoriæ mādandum est, quod in fine. 4. li. de emendata structura Linacrus docet. Quod Supinum in Tum uel Sum passiue non legitur, nisi fortasse aut in talibus uerbis cuiusmodi est uapulo. Plau. in Au. Coctū ego non uapulatum dudum cōductus sum. Aut ante infinitum, iri, in talibus quale est illud Terentij. Qui postquam audierat nō datū iri uxorem filio. Et Quintil. Reus paricidij, quod fratrē occidisset, damnatū iri uidebatur.

Supina in tu.

Supina in tu passiuz significationis ferme sunt, & adhærent nominib. adiectiuis, ut Turpe dictu.

¶ De his supinis uide Lauren. li. i. c. 31. M. Varro ait dictu factu esse nomina pro dicto & facto. Priscian. pro dictione & factione. Sed Quinti. uult ea esse uerba participialia, hoc est supina. Prior ratio est, quare à Græcis primas pes

DE CONSTRUCTIONE

per uerbum potius q̄ per nomen transferuntur. Altera si essent ablatiui casus, cæteri casus non deessent.

coxxv.

¶ Eras. in exposit. in psal. 85. Quin potius hoc anno fit quod factu est optimum, q̄ proximo? Gell. li. 12. c. 11. In quibus id fuit quod præcipuum auditu meminimus, Eras, in mil. christ. cano. 2. Quū hodie potius facis, quod quo maturius feceris, Hoc factu fuerit facilius? Tacit. li. 2. Mirumq; dictu duo hostiū agmina diuersa fuga, qui siluā tenuerant in aperta, qui campis adstiterat, in siluam ru-ebant. Fab. li. 12. c. de genere dicendi. Vbi uero quid ex quisitiis dictu accidit auribus imperitorum. Seneca. In Agamemnone act. 3. Acerba fatu poscis.

Mirabile uisu, Difficile creditu, Proclue factū i. ad faciendum.

PRIMAEVS

¶ Augustinus Datus c. 25. ait extrema supina plerumq; ac peruenuste significare gerundia accusatiui casus.

Nā in his, surgit cubitu, redit uenatu, nomina po-
tius censenda sunt q̄ supina.

PRIMAEVS
coxxv.

¶ In hac opinione est Valla, sed Priscianus refragatur.

¶ Quod Priscianus, Aldus, & Lancilotus dicūt contra Vallam supinum in tu post uerbū significans motū a lo-
co ponī, adducuntq; hos testes. Plau. in Menec, Obso-
natu redeo. Statium in. 1. Achil.

Et tunc uenatu redditurum in limine primo
Operiens.

¶ Et Catonem in re rust. Primus cubitu resurgat poste-
mus cubitū eat. Rarissima scito esse talia exempla, nec
temere imitanda, ut etiā his uerbis Lilius noster docet,

DE PARTICIPLIS.

PARTICIPIA sequuntur constructionem uer-
borum, à quibus deriuantur. Ut Donaturus tibi
uestem

Participia

PARTICIPIORVM.

uestem. Donaturus te ueste. Consulens tibi. Fru-
turus te. Diligendus ab omnibus. Quanquam in his
visitior est datius, Diligendus omnibus.

¶ Sic Gell.c.5.li.12. Itaçq; uidistis philosophum ratione coxvs.
decreti sui nixum. qm̄ nitor ablatiuū recipit. Eras.in Apotheosi. Hoc & nunc facit per pharaonicos quosdam
in optimos quosq; uiros, ac de genere mortalium suis
uigiljs bene merētes. Qm̄ de te bene mereor dicimus,
Et in pco & puella, Sed cur illi uicissim non adimis suā
animam, par pari quod aiūt, referens. Nam par pari re-
ferto dixit Terentius. Idem li.2 o.epistolar.in epist. ad
Franciscum Molinum. Utinā saxum essem, quemadmo-
dum scribis, uel aduoluerer istuc, si non ob aliud, certe
fruiturus tuis istis longe candidissimis moribus. Nam
fruor ablatiuum sibi asciscit.

¶ Participium dicitur quod partem nominis &
partem uerbi, id est quod habeat similia accidentia no-
minis & uerbi, Et dicitur nomen uerbale tempus signi-
ficans. Elegantia uero regula est, quod participia abla-
tiui casus, & interdum accusatiui casus ponuntur loco
infinitiui. Ut, apud Sal.in prologo belli Catilinarij. Pri-
usquā incipias consulto, & ubi cōsulueris, mature opus
est facto. Et apud Terent.in Andria. Adductum curabo
& inuentum tuum Pamphilum.

¶ Elegantia regulam hanc sumpxit Primæus, Ex Augu- coxvs.
stini Dati præceptis præcepto scilicet uigesimo. De qua
regula sic in secūdo de emend. struct. disserit Linacrus,
Participium pro uerbo ponitur. Sallustius. Prius quam
incipias consulto, & ubi consulueris, mature opus est
facto, pro consuli & fieri, ut Præscianus interpretatur.
Terent. Ita factō opus est. Idem in Hec. In arem trans-
curso opus est. Vbi tamen Donatus pro trāscurrere in-
terpretatur. Sed potest pro trāscurreri accipi. In illis au-

R tem

DE CONSTRUCTIONE

tem, uolo datū, factū oportuit, infinitū, esse, subauditur,
Suntq; infiniti præterita, ut quibus etiā perfectio signi-
ficeretur, nō solum actio. E quibus Linacri uerbis constat
primū huiusmodi participia in ablative melius per infi-
nitum passiuū q̄ actiuū reddi, dein inuentum & adductū
in Terentij Andria, nō pro inuenire & adducere ponit,
sed cum uerbo substatiæ subauditō, infiniti præteritum
passiuum supplere. Ut ita Terentij sententiā illā expri-
mamus. Curabo tuū Pamphilum iā inuentum esse tibi,
& adductum esse huc mecum ubicunq; erit. Ut si præte-
ritum positum pro futuro p temporum enallagen. Sic
Hannibal apud Liuium. Si tales animos in prælio habe-
bitis quales hic ostenditis, uicimus. Et Quintil. Si tales
milites omnes habemus, mari uicimus. Significat enim
hæc miram quandam in re perficienda celeritatem. Fa-
cit pro hac opinione M. Tullius ita in. 2. off. scribens.
Deos placatos pietas efficiet & sanctitas. Nā quod in
prioribus exemplis singulari numero expressū est, hic
in plurali protulit Cicero. Quasi diceret hæc duo pie-
tas & sanctitas mox facient deos esse placatos homini
i. ilico deos placabunt.

Participia facta nomina.

Quum transeunt in naturam nominum, geni-
tiuum postulant.

PRIMAEVS ¶ Mutatur ratio regiminis, ut,
Amans uini, fugitans litium.

PRIMAEVS ¶ Teren. in Phor. Herus liberalis est & fugitans litium.
Cupiens auri, Peritus belli.

COXVS. ¶ Quoties Participia sic in nomina degenerat, partici-
palia nomina a Linacro li. 1. de emend. struct. uocantur,
& genitiuū asciscunt. Ci. pro Cn. Plancio. Qui sancti, q̄
religionū colētes. Et pro lege Manilia. Et quū semper
appetentes gloriæ præter cæteras gētes atq; audi lau-
dis

Participia

PARTICIPIORVM

dis fuitis. Tacitus li. 21. Corpora hominum salubria & ferentia laborū. Plau. in Asin. Amātem uxoris maxime. Hora. Ode. 8. li. 3. Docte sermonis utriusq; lingue.

Et sine casu, Ut vir potens, eloquens.

¶ Teren. in Heauton. act. 2. sce. 1. Mea est potens, pro-
cax, magnifica, sumptuosa, nobilis. Ci. iii. 1. de ora. Quo
xū pater homo prudēs & grauis haud quaque eloquēs.

COXVS;

Tunc & comparationem accipiunt more nomi-
num in ens uel in tus desinentium.

¶ Comparantur & tempus amittunt.

PRIMASVS

Cupientior famæ quam auri, Cupientissimus tui,
Nulli desideratior q̄ mihi, Desideratissimus patriæ.

¶ Era. in colloquijs. In ludo spheræ per anulum ferreū, coxvs.
Plaudite uictori iuuenes hic quoquot adestis.

Nam me qui uicit doctior est uebulo.

Guilielmus Budens in epist. ad Cuthbertū Tonstallum,
Eadem opera fidē Eraſmi tui meiq; liberasti Cuthbertē
doctissime. Cic. li. 7. ep. epist. 15. Quod uero in C. Ma-
tinj suauissimi doctissimiq; hominis familiaritatē ueni-
sti, non dici potest quam ualde gaudeā. Ouid in. 1. Met.

Non illo melior quisquam nec amantior æqui

Vir fuit, aut illa reuerentior ulla deorum.

¶ Cic. li. 15. epist. epi. 2. Ad nos amantissimos tui ueni.

Participia facta nomina compositione.

Quæ compositione fiunt nomina genitiuum af-
fiscunt, ut, Indoctus pilæ, & inexpertus belli.

¶ Horatius in arte poetica.

COXVS.

Indoctasq; pilæ disciue trochiue quiescit.

¶ Tacit. li. 16. Sed qui remotis è municipis, seueramq;
adhuc, & antiqui moris retinētes Italiam, quiq; per lō-
gas prouincias lasciuiaz inexperti, officio legationum,
aut priuata uilitate aduenerant, neq; aspectū illū tol-

R. n. rare,

Participia

DE CONSTRUCTIONE

rare, neg; labore in honesto sufficere. Et. 17. Hispanus
præterat Clunius Rufus, vir facundus, & pacis artibus
belli inexpertus.

Quāquā & horū simplicia simili modo usurpantur.

coxvs. **Horatius Ode. 8. li. 3.**

Docte sermonis utriusq; linguae.

Vergilius æneidos decimo. Expertos belli suenes.

De nominibus uerbalibus. **ORDO. I.**

Omnia ferè uerbalia genitiū admittunt, qui uer-
bis erat accusatiūs, ut *Colo agrum. Cultor, cultrix*
agri, Cultura agri. Bibo uinum, Bibax uini.

PRIMAEVS **In ax assiduitatem significant.**

Cupio laudem. Cupidus laudis.

coxvs. **Sic Tacitus li. 20. Opum contemptor, recti peruicax,**
Nam contemnit opes dicimus. Et *Verg. ænei. 4.*

Tam facti prauiq; tenax quā nuncia ueri.

Quoniā factū prauūq; tener dicitur, & uerum nunciar.

PRIMAEVS **In uniuersū nomina quæ à uerbis trāstitiuis descēdūt,**
genitiū regunt, nō autē illa quæ a uentralibus ueniunt.

Item quæ sunt affinia his, ut, *Avarus laudis, Ignar-*
rus omnium, Studiosus tui. Securus amorum.

Verg. in. 1. æneidos.

Clam ferro incautū superat, securus amorum
Germanæ.

coxvs. **Illud Avarus laudis, sumptum uidetur ex Horatio in**
arte poetica.

Grajs ingenium, Grajs dedit ore rotundo

Musa loqui, præter laudem nullius auaris.

Cor. Celsus li. 1. Etiam sapientiæ studiosos maximos
medicos esse.

In bilis. ORD O, II.

Verbalia in bilis, accepta passiue, datiuo gaudent,
ut par-

PARTICIPIORVM

ut participia in dūs, fēbilis, formidabilis omnibus,
id est, fēndus, formidandus omnibus.

¶ Horatius Ode. 24. li. 1.

Multis ille quidem fēbilis occidit

Nulli fēbilior quam tibi Vergili.

¶ Et Silius lib. i.

Tarpeia rupes, superisq; habitabile saxum.

¶ Et hēc erunt à transituīs, quā etiam genituū regunt, PRIMASVS
si actiue accipiantur.

Genitiuus additus nomini substantiuo.

ORDO. I.

NOMINA substantiua quā significant possessio-
nem, mensuram, siue numerum aut relationem
ad aliquid genitium exigunt.

¶ Possessio significatur, ut in his exemplis.

Arma Achillis.

¶ Ensis Euandri. Numerus significatur, ut,

Duo milia peditum. Par calceamentorum, Iugū
aquierū. Tres decades questionū. Mille nūmum.

Relatio, Vt.

Comes Vlyssis, Vxor Petri, Amicus patris, Prin-
ceps patriæ. Mensura significatur, ut,

Cyathus uini. Modius tritici. Vncia auri, ulna pāni.

¶ Hēc substantiua hos sibi genitios asciſcunt. Nomina
significātia rem possessam, genituū possessoris, ut Vir-
ga Mercurij, Gorgon. i. Scutum Palladis. Quā mensurā
designant, genituū rei mēsuratæ, ut, Modius tritici. Cy-
athus uini. Quā uero numerū, genituum rei numeratæ,
ut, Quatuor genera questionum. Quā deniq; relationē,
genituum rei ad quam referuntur, ut Ascanius filius Ae-
neæ. Creusa mater Ascanij. Sosia seru' Amphytrionis.

R in

Iugum

BRIMASVS **I**ugum aquilarum. Textus varians hoc exemplū. Aliqui habent iugum equarum, alii iugum aquilarum, quod habemus apud Pl. li. 15. c. 4. Nunq̄ hybernatum est in castris, ubi aquilarū nō fuit iugum. loquitur de uxillis Romanis quae aquilæ dicebantur. Hinc Lucanus ait. Signa pares aquilas & pila minantia pilis. Sic iugum columbarum apud Valerium. i. par.

Vertitur hic genitiuus aliquoties in datiuū accedere uerbo est Hic est tibi pater. Huic soror. illi cōsul.

coxxv. **¶** Genitiuus sequens nomen significans relationem ad aliquid, uertitur aliquādo in datiuum, ut, Amicus patris uel amicus patri. Ter. in Andr. act. 5. sce. ult. Pater amicus summus nobis, pro noster amicus summus. Ver. 2n. s. Huic coniux Sichæus erat. i. huius coniux.

Attributiua. O R D O . I I .

Cum significatur aliquid inesse sive adesse cui-
piam quod ad laudem seu uituperium pertinet, tri-
fariam efferimus.

BRIMASVS **H**os dicendi modos in copijs Erasmi habes, ubi de for-
mulis agit, quibus aliquid alteri tribuimus, & apud Au-
gustinum Datum cap. 20. ad laudem.

Puer bona indolis. Puer bona indole, Puer bo-
nus indole, & indolem poetice.

Ad uituperium.

Vir maximi nasi. Vir maximo naso. Vir maxi-
mus naso, & nason poetice.

coxxv. **¶** Valla c. 17. li. 3. priores duos loquēdi modos elegā-
ses admodum esse dicit, & in maximo apud eloquētis.
usu. Postiores duos ab oratorum usu alienos esse prē-
dicat, alterum historicis, alterum poetis peculiarē. Sed
ista, cetera egregius, cetera doctus, cetera præclarus,
& id genus multa, in magna etiā apud oratores frequē-
zia

RELATIO ET COMPAGNIA.

ria sunt ne dum poetar. Verg. ancid. 3. Cartera Graian. Liuinus li. i. ab urbe condita. Ergo virum (cetera egregium) secuta quam in petendo habuerat, etiam regnante ambitione est. Ci. li. 1. de nat. deorū. Non solum enim poeta suavis, uerum etiam cetera doctus sapiensq; traditur. Eraf. li. 1. epist. in epistola quadā ad Budēum. Qui ingenij sui monumētis principis sui regnum, cetera feliciss. illustrent & ornent. Et in alia ad eundem epistol. Inter tuos autem amicos sic ambio numerari, ut, cetera quamlibet inferior, studio tamen tui nemini cessurū me recipiā. Bud. ad Cutber. Tonst. Vipote qui oīs amicos meos in cōmune cōtulerim, viros cū cetera egregios, tum in amicitia per quā officiosos. Eraf. ad Sadoleium. Nam Cutbertus Tōstallus cetera par, hoc uno nomine te superat, q; liberius repræhendit.

Species & genus. ORDO III.

Species subiicitur generi in genituō, siue in eodem casu per appositionē, ut, Nomen Catonis in se nō quadrat. Crimen laſta maiestatis. Cū essemus in terra Italīæ, siue Italia. In urbe Romæ siue Roma. ¶ Species in hac constructione nomen ferè proprium est, quod generi. i. appellatiuo suo i genituō subiicitur. Ut, Vrbs Venetiarum, ubi prudentiss. hodie floret Senatus. Ciuitas Londini, regnante Henrico octauo, emporiū orbis clariss. Ciuitas Carleonis, in qua hæc scripta fuere scholia, ad Vscā in Vualia iacet. Aliquādo species hic nomē est appellatiuum appellatiuo cōmuniōri annexū in genituō. Ut, Crimē peculatus. Arbor oliuæ. Sed hæc per appositionē ſæpe in eodē iunguntur casu. Sall. in Cat. Vrbem Romā ſicuti ego accepi, condidere atq; habuere initio Troiani. Et in Iugurt. Numidæ uſq; ad flumen Muluchā sub Iugurtha erant. Pli. li. 2. ca. 103. In Salentino iuxta oppidum Manduriam lacus ad margines

DE CONSTRUCTIONE

gines plenus, neq; exhaustis aquis minuitur, neq; infusa
augetur. Tac. li. 4. Ab Suria usq; ad flumen Euphraten.

Substantiue posita. O R D O . I I I I .

Quædam adiectiva substantiue posita genituum
admittunt, ut, Multū lucri. Paulum pecunia. Quid
habes negotii? Quantum habes pecunia, tantundem
habebis fidei. Plurimum uini. Minimum aquæ.

coxvs.

¶ Haec locutiones (ut docet in. 3. de emen. structu. Linacrus noster) maioris etiam esse uehementiae uidentur.

Item pronomina quædam, ut, Hoc negotii, Id o-
peris. Quid aliud mali?

coxvs,

¶ Sic Ter. in And. act. 3. sce. 2. Postremo id mihi da ne-
gotij. Et in Eu. act. 2. sce. 1. Di boni quid hoc morbi est?
Huc adde etiam Quod & quodcumq;. Cn. Pompeius l. 8.
Cic. ad Attic. epi. 17. Ego ad P. Lupum & C. Coponiū
Prætores misi, ut se nobis cōiungereint, & militū quod
haberent, ad nos deducerent. Et paulo ante. Vos hor-
ror, ut quodcumq; militum contrahere poteritis cōtra-
hatis, & eodem Brundusii ueniaris quam primū. Tacit.
li. 4. At dolobella contracto quod erat militū, terrore
nominis Romani, & quia Numidæ peditum aciem ferre
nequeunt, primo sui incessu soluit obsidium.

Appositio.

In summa quoties substantiuū quacunq; ratione
refertur ad alterū substantiuum, additur in genitivo,
nisi addatur appositiue. Nā tum satis est si cōcordet
in casu, etiamsi numero & genere dissideat, ut, Ab-
stulisti Maronem meas delitias.

coxvs.

¶ Ita Ter. in Eun. act. 3. sce. 2. O Thais mea meū suauiuū.
Ver, i Alexide. Formosū pastor Coridō ardebat Alexin.
Delitias domini.

Ouid.

REZATIO ET COMPAG

¶ Quid. in epistola Penelopes. **Turba** ruunt in me luxuriosa proci.
De adiectiuis & substantiuis.

Adiectiua nomina, participia, pronomina, cōcordant cū suis substantiuis, in numero genere & casu.
ut, Ex malis moribus bonæ leges natæ sunt.

¶ Macrobius Saturnaliū li.3. **Vetus** uerbū est, Bonæ leges ex malis moribus procreantur. Nā sicut medicorū medicinis nihil opus foret, nisi morbis laboraretur, ita legibus nihil opus esset, nisi perperam uiueretur.

Istam fortunam tui mores promeruerunt.

A diunctio.

Quum plura substantiua diversi etiam numeri ac generis, ad unum adiectiuum referuntur, his ferme modis efferti solent. Gloria non est experenda neq; quæ diuinitat, ut ponatur in medio, ad quod referuntur partes. Nō est experenda gloria neq; diuinitat, ut preponatur. Gloriat & diuinitat non sunt experendæ. Ut postpositum conueniat cum proximo.

¶ Quando adiectiuum duobus substantiuis aut genere, aut numero, aut utroq; diversis cōmune, alteri tātū per Syllepsin adhæret, trifariā eiusmodi orationes variari solent. Aliquando enim adiectiuū ambo substantiua precedingens proximo in casu genere & numero annexitur. Interdum in medio positum conuenit cum substantiuo ipsum precedente. Nonnunq; postpositum posterioris in se recipit accidentia.

Gloria, diuinitat, genus, nō sunt experenda. Ut subaudiatur ista, idq; in neutro genere.

¶ Quotiescunq; substantiua (inquit Despauterius) rerū inanimatarum cuiuscunq; generis coniunguntur ad adiectiuum

DE CONSTRUCTIONE

iectiuū uel demonstratiuū, uel relatiuū plurale, ipsū erit
neutri generis ferè semper. Nā quādo res sunt inanima-
tæ, fit aliquādo cōceptio generū sed rarissime. Lucan⁹.

Mensuraq; iuris

Vis erat, hinc leges & plebiscita coactæ.

¶ Iustinus li.9. Misericordia in eo & perfidia pari iure
dilecta. Fab.in.12.c. Nō posse oratorem nisi virū bonū
esse. Quid putamus facturas cupiditatem, auaritiam, in-
uidiam. Crebrius tamē, & (quod idē ait Despauterius)
ferè semper cum inanimatis adiectua iunguntur neutra.
Liuius li.5. ab urbe. Labor uoluptasq; dissimilima na-
tura, societate quadam inter se naturali sunt nexa. Sall.
in Catil. Huic ab adolescentia bella intestina, cædes, ra-
pina, discordia ciuilis grata fuere. Vergil.in Palemone.

Aut hic ad ueteres fagos quū Daphnidis arcum;

Fregisti, & calamos quæ tu peruerse Menalca,

Et quum uidisti puero donata dolebas.

¶ Atq; id ipsum grecorū imitatione fieri testis est in Hel-
lenismo Linacer. Cæterum ubi substatiua res significat
animatas, adiectiuū digniori annexitur generi, ut, Rex
& regina beati. Verg.in Palemone.

Est mihi namq; domi pater, est iniusta nouerca
Bisq; die numerant ambo pecus alter & hædos.

¶ Quid. Fastorum quarto.

Ilia cum Lauso de Numitore sati.

RELATIVA.

Relatiuum qui conuenit cum antecedente in nu-
mero & genere. Placuerūt literæ quas ad me dedisti.

coxv. ¶ Sunt (autore Linacro) qui personā prouocabulo (sic
ille relatiuum Qui uocat) adhæciant. Sed qua ratione, ait,
non video. Quū prouocabulū adeò nullius sit personæ,
ut qui pronominiibus id annumerauerunt, ideo infinitū
appellarint, quo d nullam personam repreſentet. Recte
profecto.

RELATIO ET COMPA.

profecto Linacrus noster. In his enim. Neque virgo est usquam, neq; ego qui illam ē cōspectu amisi mēo. Et, Id mea minime refert qui sum natu maximus, nō a relatio sed a pronomine. Ego, per relatiū subauditō uerbum regitur. Atq; hic. Quo ambulas tu, qui Vulcanū in cornu conclusum geris : non a relatio uerbum, sed ab intellectu per relatiū ip̄ius antecedente gubernatur. Ego in ea herculē sententia sum, ut credam relatiū nō genus & numerum tantū, sed & casum ab antecedente per ipsum siue aperte, siue tacito repetito mutuare. Ut in hoc. Sall. in Cat. Vt Q. Curius de quo paulo ante memoraui, relatiū, quo, ablatiui casus est masculini generis & singularis numeri, quando eiusdem & generis, & casus, & numeri est antecedens per relatiū ipsum repetitū, nempe Curio. Ita enim ordinabis. De quo (subauditur) Curio. Suffragatur mihi Linacer, cuius hæc in 3. li. operis iā roties à me citati uerba sunt. Prouocabiliū qui uel relatiū pnomen cū eo quod à supiore repetitū aperte secū uel tacite exhibet, tria itē habet accidētia cōmunia, in quibus etiā necessario cum eo cōsentiet, casum genus & numerum. Qui Vergilius. Is locus. Idē vir. Sit hæc ergo lector regula apud te certissima. Quā docunq; substatiuo siue expressio, seu tacite repetito annectitur relatiū, siue nomen siue pronomen, aut nomē interrogatiuum, aut partitiuum, aut infinitū, si inter substantiū illud & uerbū (nā eiusmodi nomina nunq; nō antecedunt uerbum) si inter substantiū, inquā, & uerbum interponatur nominatiū uerbum regens, seu expressus, seu subauditus, ipsum substantiū in eo casu possendum est, quem uerbum illud sibi a tergo asciscit. Ci. Quem ego ipsum (subaudi Pompeiū) quū audio, prorsus eum libero omni suspitione cupiditatis. Idem in. i. de Oratore. Quem tu, inquit mihi Mutius, Staseā, quē peripateticum narras? Tcr. in Adel. Cui miserē indigne

D E C O N S T R U C T I O N E

per vim uitiū obtulerat. Idem in Heaton. act. 4. l. c. 1.
Quia hoc occēptum est causa. Verg. in Palamone.

Dic quibus in terris, & eris mihi magnus Apollo,

Tres patetar celi spaciū, nō amplius, ulnas.

¶ Sin nullus nominatiūs interferatur, iam antecedens
repetitum cum suo relatio uerbi suppositū erit. Quod
uero scribitur in rhetorica ad Herenniū, ut statim aper-
tis rationib[us] quibus præscripsimus, pro quas præscri-
psimus, græcissim[us] est, nec temere nostris emulari suadeo.

Nisi figurate loquannur. Quas ad me dedisti li-
teras, magnopere placuerunt.

¶ De hoc uide Augustini d[omi]ni c. 11. & Lauren. l. 3. c. 22.

¶ Valla c. 19. li. 3. Est habita inquit ratio uenustatis, ut
relatiūm & antecedens sit in eodem casu. Sed s[ecundu]s
antecedente postposito. Quale est (infit) Qu intiliāni
meo ne quos p[ro]rrexi mus cibos uenena fiant.

C O M P A R A T I U M . O R D O . V .

Comparatiua & superlatiu[m] genitiūm exigunt,
Ut, Sum minor fratrū de duobus, Sum minimus
fratrū de pluribus.

¶ Lauren. li. 1. c. 13. Tanti momenti est illa græcorū ra-
tio, ut eam latini ad formā græcae constructionis imitati
sint. hoc est ut cum genitiuo iungerent cōparatiūm utiq[ue]
inter duo. Nā superlatiu[m] nō est dubium habere locū
inter plura, ut Aiacū fortior fuit Telamonius, & manuū
melior est dextra. Si uero tres Aiaces fuisset, diceremus
non fortior sed fortissimus, sicut digitorum longissi-
mus est, non longior mediūs. Horat. O maior iuuēnū
inquit. Ad duos enim Pisones, patrem filiūq[ue] scribebat.
Ovidius in persona Medeze, quā duos filios habuit.

Quum minor ex pueris iussus studiūq[ue] uidendi,

Constitit ad geminā limina prima foris.

Qui numerus quum superat, non per cōparatiūm, sed
per su-

PRIMARVS
COXVS.

COXVS.

Comparativa

RELATIO ET COMPARATIVA

per superlatius, si comparatio inter res fiat eiusdem rationis loquimur, ut Teucrorū fortissimus fuit Hector. Quod si fiat inter res diuersorum generum illa comparatio, comparatiū usus est, nō superlativū. Ut Achilles Troianis fortior fuit, sed non fortissimus Troianorū. Hic sane loquendi modus elegantiss. est. A quo tametsi diuersus apud autores quosdam nōnunquam inueniatur, quem etiam docti nō improbant, ego tamen pueros op̄tima quęq; amplecti malo, donec assidua lectione plus roboris sibi in literis contraxerint, sine corticeq; ut habet adagium, natare tandem didicerint.

¶ Etiam posituum pro superlativo more græco, Verg. PRIMASVS Iuno sancta deorum id est sanctissima deorum.

¶ Sed hoc ipsum n̄r̄pe positiuū pro superlativo ponere COXVS, poeticum est omnino, & in oratione soluta uitandum.

Et tunc exponuntur per inter uel ex, Ut inter fratres, uel ex fratribus.

¶ Quintilianus in gladiatore. Qui inter nos, ut apparet fortior fuit. Idem in Geminis lāquentibus. Dñ prohibeant, ut ex duobus filijs utilior incipiat esse perius. Ouid. Metamorph. 1.

Inter Hamadryadas celeberrima Nouacrinas. Sal. in lugur. Sed in Hiompsal qui minimus ex illis erat. Inuenitur et Ante, post superlatiuū. Verg. æne. 2.

Primus ibi ante omnes magna comitante caterua Lacoon ardens summa decurrit ab arce.

¶ Plinius in naturali historia c. 40. li. 8. Ex his quoq; animalibus quae nobiscū dēgunt, multa sunt cognitu digna fidelissimi ante omnia homini canes atq; equi.

Nām comparativa quum exponuntur per quam, ablatiuū asciscunt. ut Pr̄stantior te, Eloquentior omnibus pr̄terquā Cicerone, id est quā Cicero.

¶ Quintilia. li. 12. c. de genere dicendi. Ex ore Nestoris COXVS, S in dixit

DE CONSTRUCTIONE.

dixit dulciorē melle profuere sermonem, id est, dulciorē quām mel.

Additur & alter ablatiuus significans modum excessus. Ut, Est maiore quatuor annis. Digito late procerior. Multo te potior.

coxxv. ¶ Quatuor annis ablatiuus est significans modum quo alterū alter etate excedebat. Budæus ad Erasmus. Quō fit ut uitam meā dimidio minoris c̄stimem. Quint.li.12, c. Cognoscenda esse oratori quibus mores fermentur. Pars uero naturalis quum est ad exercitationem dicendi tanto cæteris uberior, quāto maiore spiritu de diuinis rebus quām humanis loquendum est.

coxxvi. Multo & longe apponuntur & superlatiuis, Ut, Multo omniū doctissimus, Longe pessimus oīm.

PRIMASVS ¶ Cicero omnium facile facundissimus.

Distributiuas & Partitiua. O R D O . VI.

coxxvii. Item nomina partitiua aut partitiue posita, uelut quisq; , quisquis, quicunq; , quidam, quis interrogatiuum, & quis pro aliquis, Aliquis, uterq; , n̄cuter, uteruis, utercunq; , nemo, nullus, solus, unus, mediū. Quisq; huius nationis. Vnumquodq; animaū tium. Prouocat unumquemlibet uestrum. Vtrum horum mauis accipe.

coxxviii. ¶ Sueton.in Othone, Ferebatur & uagari nocte solitus atq; inuolidum quenq; obuiorum uel potulētum corrīdere. Ouid.i.Metam. Quisquis fuit ille deorū. Linaccr in.6.de emend.struct. Quicunq; hominum. Mat.27.ex editione Eras. Quidam autem illic stantiū quū audissent dicebant. Heliam uocat iste. Mat.7. Interpretē Eras. An quisquā est uestrū homo, qui si filius eius petierit pānē, lapidem daturus sit illi. Luc.10. ex eodē Era. Quis ergo horum

Partitiva

RELATIO ET COMPARA.

horum trium uidetur tibi proximus fuisse illi, qui inclit in latrones. Verg. ænei. I.

Vidistis si quam hic errantem forte sororū.

Suet. in Tyberio. Non cessauit efflagitare aliquem cuiuslibet ordinis custodem factis atq; dictis suis. Ci. in. I. offic. Quorum uterq; suo studio delectatus contempsit alterum. Sed quia exempla horū facili labore colligantur, plura hic recensere supersedeo. Hoc prius admonens lectorem, ut de harum uocū usu & differentia consulat Erasmum in priore Copiæ commentario.

Exponuntur per, inter, uel, ex, ut, Vnus omnium, & solus omnium. i. unus ex omnibus, uel solus ex omnibus. Aut unus inter omnes, uel solus iter oēs.

¶ Ita sermonis contextum mutauimus. Nā quod prius scriptū fuit, Vnus omnium. i. solus omnium nihil explicabat expositionem per, ex, uel, inter. Nunc queramus testimonia aliqua de expositione harum uocum per, ex, uel inter, quibus etiam addetur, De. Cæsar in. 6. de bel. gall. Vnus ex captiuis. Mat. 27. ex editione Eras. Tunc biijt unus de duodecim. Ouid. I. Fastorum.

Solus de superis qui tua terga uides.

¶ Idem in eodem libro.

Aede simul causam cur de cœlestibus unus

Sitq; quod à tergo, sitq; quod ante uides.

¶ Idem in quarto Metamorphoseon.

Atq; aliquis de dñs non tristibus, optat

Sic fieri turpis.

¶ De Inter nihil habeo. præter illud Vallæ c. 67. lib. 3. Nam ut dicimus, maximus ex omnibus, & inter omnes maximus, ita unus & solus ex omnibus uel iter omnes.

Medius duorum. i. inter duos.

¶ Et Medius ex duobus. Sall. in Iug. Ne medius ex trib⁹, quod apd. Numidas honori ducitur, Iugurtha foret.

Ei

DE CONSTRUCTIONE.

Et dimidium animæ.

COXV. **Horatius lib. i. Ode. 3.**

Et serues animæ dimidium meæ.

PRIMASVS **Et dimidium minæ insumptū dedit.** Terent. in Adel.

Item, alter, aliis, & his equipollentia pronomina,
Hic & ille, & aduerbiū partim.

DOXV. **Ci. offic. i. Quorum alter te scientia augere potest,** altera exemplis, Theophrastus li. i. de historia plantarū, interprete Gaza, Cōstant autem foliorum alia ex neruo & cortice & carne. De aduerbio, partim, posito per Enallagen pro his uocibus, pars & quidam, ita scribit Gellius c. 13. li. 10. Partim hominū uenerunt plazunq; dicitur, quod significat pars hominū uenit, i. quidā homines. Nam partim hoc in loco aduerbiū est, neq; in casus inclinatur. Sicuti cum partim hominū dici potest i. cum quibusdam hominibus & quasi cum quadam parte hominum, &c.

APPENDIX. I.

Quanquam in his genitiuus. significans totum, in alium casum sape uertitur, ut, **Quis hominū uidit?** Et quis homo uidit? Neuter Catonum. Et Neuter Cato. Animantium, uel animantia, alia sunt uolatilia, alia reptilia.

APPENDIX. II.

Ad hanc formam pertinent quotus, quotusquisq; & ordinem significatiā, numeralia, ut, **Quotus eras conuiuarum seu coniuua?** Quintus regum Romanorum i. inter reges. Sapientū octauus. Quāquam in hoc postremo non tam ordinem significat quām numerū simpliciter, ut in illo. Dic quotus esse uelissim⁹. **Horatius epistola. 5. Id est quot uestrū erunt.**

DATI.

N O M I N I S.

D A T I V V S P O S T N O M E N .

Commodi aut incommodi. O R D O . I .

A Die*ctiu*a quē commodū aut incommodū significant, aut relationem ad aliquid, datiuū exigunt. Ut rem mihi permolestam, mihi iucundam, tibi perniciōsam, mihi salutarem.

¶ Teren. in And. act. 2. sce. 2. Mihi molestum. Cic. pro lege Manil. Quanquam mihi semper frequens conspectus uester multo iucundissimus. Erasmus in Adagio. Dulce bellū inexpertis. At homini nulla fera pernicioſior, quam homo.

Aptus, accommodus, idoneus, utilis, inutilis bello siue ad bellum.

¶ Cic. in Bruto. Hoc dicendi genus ad patrocinia mediocriter aptum widebatur. Idem paulo infra. At Cyri uitam & disciplinam legunt p̄æclarā illam quidem, sed neq; tam rebus nostris aptam. Accōmodus. Vergil. in undecimo æneidos.

Est curuo amfractu uallis, accommoda fraudi. ~~moto for a giff~~
¶ Erasmus in colloquij de lusu. Nemo magis accommodus ad hāc legationem quam Cocles. Idoneus. Sall. in Catil. Quoscunq; moribus aut fortuna nouis rebus idoneos credebat. Cic. de amicitia. Nec habere quasi signa quædam & notas, quibus eos, qui ad amicitiā es-sent idonei, iudicarent. Horatius Ode. 12. li. 1.

Hunc & incomptis Curium capillis
Vtilem bello tulit, & Camillum
Sæua paupertas, & auitus apto
Cum lare fundus.

¶ Plau. in Epid. Quem hominem inueniemus ad eā rem utilem, Inutilis. Ci. in. 3. off. Nihil contra inutilius ei qui id iniuste cōsecutus sit inuenio. Ter. in And. act 1. sce. 5.

T

Nec

DE CONSTRUCTIONE

Nec clam te est, quām illi utrāq; res inutiles
Et ad pudicitiam, & ad rem tutandam sicut.

Natus gloriꝝ & ad gloriam.

cōxv.

¶ Eras. li. 5. epistolarū in ep. ad Ioānem Turzonem. Er
adolescēs prorsus indeole diuina, docilitate incredibili,
probitati uirtutiq; natus. Petrus Mosellanus apud Eraf-
mum li. 5. epistolarū. Est adolescēs optimus ad summā
eruditionem natus, nec pietatem minorem. Quintilian.
li. 2. c. An secundū sui quisq; ingenii docendus sit natu-
ram, postponit huic dictioni præpositionem. In. Et ea,
inquit, in quę natus uidetur, deserēdo faciat infirmiora.

Obnoxius illi, Amicus huic & huius. Similis dis-
similis huic & huius. Diuersus huic uel ab hoc. Af-
finis cognatus huic uel huius. Nam cum huiusmo-
di substantiæ capiuntur genitio magis gaudent.

¶ Sall. in Cati. Et minari interdū fieri nisi sibi obnoxia
foret. Teren. in sce. ult Andriæ. Pater amicus summus
nobis. Ioannis. 19. ex Erasmo. Si hunc absoluīs, non es
amicus Cæsaris. Cic. Philip. 2. Vitrici tui similis esſes.
Verg. æneid. 1. Os humerosq; deo similis. Eraf. chil. 1.
cent. 4. adag. 27. His penè diuersum est. Idē chil. 1. cen.
59. Est diuersum ab his. Teren. in Adelph. act. 5. sce. 8.
Hegio his est cognatus proximus, affinis nobis. Idem
in Heauton. act. 2. sce. 1.

Neq; illarum affines esse rerū, quas fert adolescentia.

¶ Idem in Eunicho act. 2. sce. 3.

Patris cognatum atq; æqualem Archidemidem
Nostin:

ACCVSATIVVS POST NOMEN.

Spatii mensura. ORDO. I.

Quæ certū magnitudinis modū significat, accusa-
tiū admittit, ut, lōgus, latus, altus, crassus, Turris al-
ta

N O M I N I S.

in trecētos pedes, Liber crassus tres digitos, siue triū
digitorū crassitudine, & ducentorū pedū altitudine.

¶ Exempla huiusmodi sunt permulta apud Vegetiū de PRIMAEVS
re militari.

¶ Gellius li. i .c. i. Nam cum ferè constaret, curriculum coxvs.
stadij quod est Pisis apud Iouem olympium Herculem
pedibus suis metatum esse, idq; fecisse longū pedes sex-
centos. Cato de re rusti. c. 41. Eos surculos facito sint
longi pedes binos. Et ca. 43. Sulcos, si locus aquosus
erit, alueatos esse oportet, latos summos pedes tres,
altos pedes quatuor. Cæsar li. i. de bello gall. Murū in
altitudinem pedum sexdecim fossamq; perducit.

stadij. 600.
pedes.

b m s

pedes.

Circuptionis uis. O R D O. II.

Quādam per circumlocutionem accusatiū ad-
mittunt, ut Non sum id nescius, id est, non ignorō.
Cuius generis sunt & illa. Eius rei mihi uenit in mē-
tem, id est recordatus sum. Et, Id mihi anus indiciū
fecit. i. indicauit.

¶ Terent. in Adelphis.

PRIMAEVS

Et, Opus est mihi hac re.

PRIMAEVS
coxvs.

¶ Secūdū Diomedē, Opus, omnibus casib⁹ adnectitur.
¶ Circumlocutio, quæ & periphrasis dicitur, est, quū id
quod uno aut paucioribus dici potest, pluribus expli-
catur uerbis. Cuius ea uis est, ut interdum uerbi, quod p
eā intelligitur, constructionem obtineat. Ouid. Met. i.

Est uia sublimi cœlo manifesta sereno

Lactea nomen habet.

Id est lactea uocatur. Alioqui rectum esset, lactæ nomē
habet. Vergil. æneid. i

Cui mater media se se tulit obuia sylua.

Id est, cui mater uenit obuia. Eadem ratione dictum pa-
tat autor, Eius rei mihi uenit in mētem. Nam recordor,

T in quod

DE CONSTRVCTI~~E~~

quod ea circumlocutione intelligitur, genitiū habet.
Mauult tamē Linacer ut subaudiatur, recordatio, à quo
genitiū ille regatur. Sic periphrasi utentes dicimus,
Non sum id nescius. 1. Non id ignoto. Turpilius apud
Noniū. At enim scies quę fuisti nescius. Vbi fuisti nesci⁹
accusatiūm habet uerbi ignoras pro quo ponitur. At
Tacitus in. 4. liberalium artiū, nescios dixit. Qui mod⁹
& cultior est & usitator. Teren. in Adelp. act. 4. sce. 4.
Id mihi anus indicium fecit. Hoc totū indicium fecit, ac
accusatiūm habet uerbi, Indicauit, ea circumlocutione in
tellecti. Nisi forte pronomēn, Id, cū substantiō indicium
connectatur. Idem in And. act. 1. sce. 1. Et nunc id operā
do, pro. Et nunc id conor. Nisi malis cū Donato ita ex
ponere; Et nunc id. i. propter id, operam do, Ut sit ecli
plis prēpositionis. In Adel. act. 5. sce. 8. Idne estis auto
res mihi? pro. Idne mihi suaderis. Nisi hic subaudiatur
Ad. Ut sit, Ad idne mihi autores estis. In talibus igitur,
nihil sine magnis autoribus exactoq; iudicio emulaudiū
esse consulo. Sic, ut autori placet, dicimus etiā p peri
phrasin, Opus est mihi hac re. Cui in. 4. subscribit his
uerbis Linacer, Opus esse pro carere uel indigere, ab
latiō & datiō. Cic. in epist. Autoritate tua nobis op⁹
est. Quod dicunt alijs, opus, etiam nominatiū, genitiū,
& accusatiūm habere, quā firma sit eorū autoritas ne
scio. Nā in illo Ciceronis, Dux nobis & autor opus est.
Dux uerbo nominatiū est. Quasi dicas, Dux & autor
nobis est necessarius. Quomodo & de alijs sunilibus ex
emplis autorum iudicabis ubi uero citant pro geniti
uo illud Ouidij.

Non minor est uirtus q̄ querere parta tueri.

Casus inest illic, hic erit artis opus.

Potest, opus, pro opere. i. actione seu factō accipi. Ut
sit sensus. In querendo inest casus, tueri uero quę parta
sunt, hic. i. in hoc factō opus seu actio est artis nō casus.

Sic

N O M I N I S.

Sicutitur Maro, Opus æneidos. 6.

Tros Anchisiade facilis descensus Auerni.

Sed reuocate gradum si operasq; euadere ad auras

Hoc opus hic labor est.

Iam Plautinum illud, Opus est puerō cibū, si reliqua
connectantur, uidebis nō ab opus, sed à uerbo, habeat
accusatiū regi. Nā quū ita scribit in Truculen. Plautus
Manus uerant priusquam penes sese habeat, quicquā
Credere, puerō opus est cibū, opus est matri autem quę
puerum lauit.

Opus nutrici utrem habeat ueteris uini largiter, ut
dies noctesq; poter.

¶ Ita expones, Opus est puerō, ut habeat cibū, Opus
est matri autem quę puerū lauit subaudi, ut habeat cibū.
Opus est nutrici ut utrem habeat ueteris uini.

A B L A T I V V S P O S T N O M E N.

D ignus & indignus ablatiū asciscunt, Ut, Di-
gnus honore. Dignum est illo. Dicimus tamē
dignus ut honoretur. Dignus quę omnes honorent.
Et dignus honorari ab omnibus.

¶ Copiam orationis ostendit per enallagen.

¶ Sall. in Iugur. En habes uirum dignum te atq; auo suo
Masinissa, Teren. in Adelph. act. 3. sce. 3. Hæc te admit-
tere indigna genere nostro. Inueniuntur cum genitiis,
sed nostro sæculo inusitatis. Ci. de auruspicum respon-
sis. Et unum esse in hac ciuitate dignū huius imperij. Et
Plau. in Milite dixit, Ad tuā formā illa una digna est.
Eras. in copia uerbo, De dignus & indignus. Dignus ut
quam diutissime uiuat. Idem in Apotheosi Rheuclini.
Dignus erat homo, si tamen homo fuit qui nunq; mutet
ueteres calceos. Ver. in Daphnide. Et erat tum dignus
amari. Valla ad Tortellium de reciprocatione Sui &
Suis. Perexigua. perexilisq; materia nec scribi digna.

T iij

Item

PRIMAEVS
COXVS,

DE CONSTRUCTIONE

Ite vacuus, onustus, ut vacuus curis, onustus diuitiis.
cxxv, ¶ Cic. 6. epist. li. 10. ad Att. Nec ullum in his malis consilium periculo vacui inueniri potest. Vacuus cum genitivo usus est. Teren. in Heauton. act. i. sce. i. Sine me, vacui tempus ne quod dem mihi laboris. Sall. Praeposuit ablative prepositionem. Sic enim in Catil. habet. Quod si quis etiam à culpa vacuus in amicitiam eius inciderat. Et infra in oratione Cæsar. Omnes homines patres cōscripti, qui de reb⁹ dubiis cōsultant, ab odio, auaritia, ira, atq; misericordia vacuos esse decet. Onustus. Plaut. in Sticho. Onustum pectus porto lœtitia lumbentiaq;. At ipse alio loco cū genitivo utitur. Sic enim in Aul. loquitur. Si quis illam inuenierit aulam onustam auri. Atq; iterum. Dñ immortales, quod ego hūc hominem facinus audie loqui. Se aulā onusta auri abstrusisse hic intus in fano. Linacer addit orbus. Ouid.

Orba parente suo quicunq; uolumina cernis.

Locuples. Cic. p Roscio. Locuples metu. Fœtus. Ver. Loca fœta furentibus austris. Truncus. Ouid.

Et generat truncas pedibus pernicibus alis.

Fœcundus. Plaut. Amor & melle & felle est fœcundissimus. Viduus. Hora. Viduus pharetra risit Apollo. Cassus. Ver. Nuc cassu lumine lugent. Extorris. Verg.

Finibus extorris complexu auulsus Iuli.

Præditus. Terē. Qui natū haberē tali ingenio præditū. Adhuc idem Linacer & hæc duo participia. Captus & contentus. Illud quoties parti iungitur, ut, mente captus, oculis captus. Verg.

Atq; oculis capti fodere cubilia talpæ.

Hoc, ut Horatius. Centena dedisses huic parco paucis contento. Idem. Sorte tua contentus abi. Hæc ex Linacro. Huc addendum est opulentus. Plaut. in Epidico.

Quia enim mulierem illam alias adolescens deperit Auro opulentus, magnus miles Rhodius, raptor hostiū.

Eras.

PRONOMINIS.

Eras. in paraphrasi in. 3. cap. Mat. Per euangelicā doctrinā uegeti herent & opulēti bonis cœlestibus. Sed hæc duo truncus & fœcundus etiam cū genitiuo constructa reperiuntur. Et Apuleius pecunia locuples au-
sus est dicere. Atq; Baptista Mantuanus ecloga. 3.

Consilij locuples ego sed pauperrimus auri.

Pauper, diues, plenus, inanis etiā genitiuū admittūt.

Pauper cum genitiuo usus est in Sat. 1. Horatius.

coxvs,

Horum

Semper ego optarem pauperrimus esse bonorum.
Cum ablatiuo nescio an legerim. Diues cum genitiuo.
Verg. ænei. 1. Diues opum studijsq; asperima belli. Cū ablatiuo. Horat. Satyra. 2. li. 1.

Diues agris diues positis in fœnore nummis.

Plenus cum genitiuo. Teren. in Eun. act. 1. sce. 2.

Plenus rimarum sum, hac atq; illac perfluo.

Cic. pro L. Flacco. Sic adolescens ingenij plenus, locupletes metu, tenues præmio, stultos errore permovit. Cum ablatiuo Iuuenalis Sat. 2.

Quamq; plena omnia gypso Chrysippi inuenias.

Inanis cum genitiuo. Persius Satyra. 2.

O curuæ in terris animæ, & cœlestium inanes.

Cum ablatiuo. Cic. ad Atti. Nulla enim abs te per hos dies epistola inanis re aliqua utili & suavi uenerat.

PRONOMINVM CONSTRVCTIO.

Genitiui primituorum.

Mei, tui, sui, nostri, uestri, genitiui primituoruū ponuntur quum passio significatur. Nam quum actio adduntur possesiua, meus, tuus, suus, noster, uester. Languet desyderio tui, nempe quo tu desyderaris. Fauct desyderio tuo quo tu desyderas.

De

DE CONSTRUCTIONE

PRIMASVS ¶ De his latissime tractat Valla li.2.c.1. Et Augustinus
Datus c.174.

COXVS, ¶ Desyderium tui est quo desyderaris. Ci.li.epistolarū
16.epist.3.Putauit me posse ferre desyderiū tui, sed pla-
ne non fero. Desyderium tuum quo tu desyderas, non
quo tu desyderaris. Sic Verg.xiiii.primo. Et nostro do-
luisti sāpe dolore. Id est dolore quē cepi ex Aeneae la-
boribus, non dolore quo afficiebatur quisquā aliis pro
me. Ci.ad Atticū utrung; coniūxit, & genitiuum primi-
tiui passiue acceptum, & possessiuum actiue his uerbis,
Vehementēq; tua sui memoria delectatur.i.memoria de-
lectatur qua tu sui memor es.

Item pars tua, quā tibi debetur. Pars tui, id est ma-
nus aut pes, corpus, animus.

COXVS. ¶ Valla li.2.c.1. Quis enim non uideat, quū dico, Hæc
est pars mea, nō de corporis mei parte intelligi, sed de
hæreditatis: Et iterum. Hæc est pars mei, nō de hære-
ditate sed de corpore: Manus pars mei est nō mea. Fū-
dus pars mea est, non mei. Simile iudicium est de his no-
minibus Dimidium, aliquid, nihil multum, reliquum, re-
siduum, & si qua sunt alia.

Imago tua, quam tu possides.

Imago tui quā te repräsentat.

COXVS, ¶ Hæc differentia habetur apud Vallam c.ia citato. At
Linacer in pronominum cōstruzione scribit in his tri-
bus nominibus Causa, Fama, Imago, tum genitiuis pro-
nominum illorū primitiorum, in, I, tum possessiuis uti
liberum esse. Ut rectū sit siue dicas mēa causa siue causa
mei. Atq; fama mea seu fama mei. Et imago mea uel ima-
go mei. Per possessiua tamen usitatiorem esse locutio-
nem fatetur.

Aliquoties utrumque coniungitur. ut, Nostra tui
memoria, id est quam nos de te habemus.

Huius

PRONOMINA.

Huius te rei lector ante monuimus. Addemus tamen coxvs. unum atq; alterū exemplum ex Erasmi copia. Idem nostrā tūi memoriaz utrēq; finis erit. Et, Non aliis nostrā tūi memoriaz quam lucis erit interitus.

Possessiva pronomina.

Possessiva adiectiva sunt, & non recusant aliquādo genitiuum, ut, Mea ipsius causa. Tua solius aut unius opera. Meos flentis oculos.

De hac regula supra meminimus, ubi de constructio- coxvs. ne Interest & refert agebatur. Rem hic tamen paucis in tuam gratiam recolligemus. Tam possessiuis istis quā primitiorum genitiuis hi dūntaxat genitiui apponūtur, ipsius, solius, unius, duorū, trium, & sic deinceps. Et omnium, plurium, paucorum, cuiusq; & generaliter par ticipiorū. Item multorum, paucorum, atq; inopis apud Terentiū. Sed participia crebro in relatiūnī, qui, & uer bū substatiuum resoluūt. Quidius. Nunc mea scripta legis, qui sum summotus ad Histrū, pro eo quod est Mea scripta summoti ad histrū. Adduntur & genitiui gerundiiorum nominū, ut apud Ciceronem in. i. de oratore. Dici memini ludorū Romanorū diebus L. Crassū quasi colligendi sui causa, se in Tusculanum contulisse.

Nostrum & uestrum.

Nostrum & uestrū genitiui plurales gaudent no minibus distributiuis aut partitiuis, ut, nemo uestrū, Vnusquisq; nostrum id est ex nobis.

Partitiua sunt ut unusquisq;, quisque, uterque, neuter, alter, alius, cæteri, & reliquus. Distributiua hic uocat, quę Linacer uniuersalia uocat, ut, Nemo nostrum. Nullus uestrum. Quisquis uestrum fuit & quicunque nostrū. Vide Linacrum.

Item comparatiuis & superlatiuis, ut, Maior ue strum

DE CONSTRUCTIONE

strum, Maximus natu nostrum.

Reciproca.

Sui, sibi, suus, a, um, non nisi reciproce ponuntur, hoc est, ut reflectantur ad id quod præcelsit in eadē orationis parte, aut annexa per copulam.

PRIMAEVS

¶ Duo sunt reciproca, alterum primitiuū sui, alterū derivatum suus. De quibus Valla disserit in libello de reciprocis c. 2. Et adhuc multo amplius c. 4.

Vt ille sibi placet.

PRIMAEVS

¶ In hoc exemplo, pronomen in seipsum reflectitur.
Petrus odit suos, Orat ut suo faueas filio.

PRIMAEVS

COXIS,

¶ In his est transitua reciprocatio.
¶ Reciprocatio. i. transitus à persona in seipsam p aliud (autore in. 3. de emen. struct. Linacro) quā pronomina fieri nullo modo potest. Fitq; à prima persona & secunda ad se ipsas semper per idem pronomē, ut, Ego mihi plāudo. Tu tibi nūc currūca places. A tertia uero persona per pronomen, sui, idq; uel per unicum uerbum, ut Cicero reminiscitur sui, parcit sibi, diligit se, fruitur se, loquitur secum. Vel altero uerbo præcedente, ut Aiunt Catonem mortem sibi conscientissimam. Aut interueniente, ut, Orare iussit, si se ames hera, iam ut ad sese uenias. At ubi alterum interuenit uerbum, non per, sui, tātum, uerum etiam per relatiua illa, ipse, ille, & is. Autores fuisse locutos constat. Quintilianus in pariete palmato. Non petit, ut illum miserum putetis, nisi & innocens fuerit. Rectius tamen (quod idem affirmat Linacer) esset, si sic locutus fuisset, Nō petit, ut se miserum putetis. &c. Fit hic solcēcismus, si quisquam ita loquatur. Ego dixi sibi. Tu fuisti secū. Non est sibi curæ respūblica, pro eo quod est, Ego dixi illi. Tu fuisti cum eo. Non est illi curæ respūblica. Aliquādo fit reciprocatio a tertia persona nō ad se

ad se ipsam, sed in aliquid, quod significatur ab ea pos-
sessum, aut cōtra, ab illo quod possidetur ad ipsam ter-
tiam personā. A tertia persona ad rem quae significatur
possessa per unum uerbum, ut, Cicero reminiscitur cli-
entum suorum, parcit famulis suis, diligit rem suā, scri-
psit calamo suo. Et percussisti illū gladio suo, ut sit reci-
procatio ad illum. Relinquā legentibus iuditium suum.
ut fiat reciprocatio ad legentibus. Sic cōmonefecit il-
lum uitij sui. Aut per uerbum interpositum, ut, Hortat-
tur te redire, uel, ut redeas domū suā. Dedit quod præ-
cipuum erat xerum suarū. In illis autē, Cicero me rogauit
ut suus à me doceatur filius. Et orauit me amicus quidā
ut suus apud mē filius habitet, & id gen⁹ similibus, licet
etiam dicere, ut ipsius à me doceatur filius, & ut eius a-
pud me filius habitet. Aliquando fit eiusmodi recipro-
catio interueniente participio, ut, uidi hominem seren-
tem agrum suū. Aut adiectiū, ut, uidi columbā tristem
in periculo pullorum suorum. Aut præpositione, ut per
contabat illū de regno suo, in quo maxime genere, etiā
per genitiuos illos tertiae personæ eius, ipsius, illius, p
miscue (autore Valla) loqui licet. Ut, Cepi columbam
cū pullis suis uel cū pullis eius. Cepi passerem in nido
suo uel in nido eius. Quod si tres cōcurrant tertiae per-
sonæ, fiatq; reciprocatio ad personā secundo loco po-
sitam, per genitiuos ipsius, eius, illius potius loquendū
est. Ut, Cepit furem cum socijs eius uel ipsius, potius
quam suis. Sin ad personam primo loco positā recipro-
catio fiat, relatiuo suis utemur. potius quam genitiuis ip-
sius, illius, eius. Ut, Tuetur deus hominem propter bo-
nitatem suam potius q̄ ipsius aut eius, aut illius, quia fit
reciprocatio ad personam priuō loco positā. A re quę
possessa significatur ad ipsam tertiam personam fit re-
cipatio quoties ita loquamur. Ciceronis indiger suus
filius. Ciceroni fauebat suus Milo. Martialis.

Vñ

Et

DE CONTRUCTIONE

Ex suis sacerunt seculis Meconidem. In maiores & his
q̄ Inducitur à Cicerone sua Dic̄archus. Etiam quando
quod possessum est i obliquo ponitur. ut Rumor est
Cæsari insidiari familiares suos. Alexandrū ferunt suo-
rum iſidris pernisse. Fit hic solocismus si ita dicas. Ego
sum amicus patri suo, pro, ego sum amicus patris eius.
Tu non amas filium suū, pro, tu non amas illius filium.
Copiosius de hac re apud Linacrum in tertio, & Vallē
de reciprocatione sui & suus.

Demonstratiua.

Demonstratiua cum substantiis ponuntur, admittunt genitium, ut dictum est, ut, Hoc noctis. Idem
temporis. Illud accessit mali.

coxvs, q̄ Plautus in Amphitrio.
Qui me alter est audacter homo; aut qui confidentior
Iuventutis mores qui sciā, qui hoc noctis, solus ambulēs
q̄ Cic. actione. 4. in Verrē. Quod & id temporis erat;
Teren. in Eun. act. 3. sc. 4. Quid illud mali est;

Idem cum dativo.

Idem dativum sibi admittit, uel ablativum inter-
ueniente præpositione. Ut idem facit occidentū, id
est, quod occidens.

PRIMASVS
coxvs, q̄ Horatius in fine de arte, Hoc est auxilium præstat ho-
micius uel homicidæ.

Idem huic uel cum hoc.
q̄ Erasm. Chil. 1. cent. 4. adag. 45. Et undem cum proximo
sensum habet.

DE CONSTRVCTIONE AD-

VERBiorū.

Nominatiuus post aduerbiū.

En &

En & ecce demonstrantis, nominatio seu accusatio iunguntur.

¶ De his vide Laurentium lib. 2, ca. 15.

Vt, Enquatuor aras.

¶ Vergilius Aegloga. 5.

Ecce rem.

¶ Terentius in Phormione.

¶ At ibi docti legunt Ecce re.

En lupus in fabula.

¶ Terentius in Adelphis.

¶ Valla c. 15. li. 2. prope modum negat Ecce cum accusatio coniungi, nisi id parce & raro admodum fiat. Et certe, ut testatur in quinto Linacer, demonstrandi aduerbia frequentius nominatiis iunguntur. Vsi sunt tamen tum Plautus, tum Terentius, neque semel, accusatio post Ecce. Plaut. in Menech.

Prandi in nau, inde hue sum egressus, te cōueni, ecce rē
Idem in merca. Mil. Bacch. &c persa habet etiā Ecce me,
Teren. in Eun. act. 2. sce. 3. Ecce autē alterū. Idem in sce.
ultima Adelph. Ecce me qui id faciam uobis.

En exprobrantis accusatio gaudet. Vt, En animum & mentem.

Gluuinalis Satyra sexta.

En animā & mentem cum qua dī nocte loquuntur.

¶ Ecce proprium est Ciceroni in rebus repentinis, &
ponit cum datiuo, ad Atticum. Ecce tibi nūcius pueros
uenisse Romanos.

¶ De Ecce tibi, vide Hadrianum Cardinalem de modis coxys,
latine loquendi.

GENITIVVS POST ADVER-

BAVM. ORDO. I.

V iii

SVPER.

DE CONSTRUCTIONE

Superlativa genitium exigunt. Pessime omniū
dixit, qui omnium optime fecit.

Aduerbia loci & temporis. **O R D O . II.**

Adduntur aduerbiis loci ac temporis genitiui ferme hi, Vbi gentium. Eò imprudentia uentum est.

Quo terrarū. Nusq̄ gentiū, Huccine rerū uenimus.

PRIMAEVS ¶ Persius Satyra tertia.

Vbiuis, Quouis terrarum, Tunc temporis, Eo loci redacta est.

coxxv. ¶ Ex aduerbijs, ut scribit in. 5. Linacer hæc genitiuis iuncta legimus. Vbi, Vbinam, Nusquā, Eò & Iōge. Item ex his quæ tempus significant, Tunc, Interea, Pridie & Postridie. Plaut. in Trucu. Vbi mea amica est gentium; Cic. in Catil. in Sénatu. O dñ immortales, ubinam gentium sumus; Sall. in Iugur. Qponiam eo miseriariū uenatus eram. Teren. in Adel. act. 4. sce. 2. fratrem nusquā inuenio gentium. Tacitus li. 4. Tacfarinas quanquā sacer pius depulsus reparatis per intima Africæ auxilij, huc arrogantiæ uenerat, ut legatos ad Tyberium mitteret, sedemq; ultrō sibi p̄g; exercitui suo postularet, aut bellum inexplicabile minitaretur.

Nam minime gentiū monadicon. i. singulare est, genitio festiuitatis causa addito.

PRIMAEVS ¶ Pro nequaquam uel nullo pacto. Teren. in Eunicho. Adelph. & in Phorm.

Pridie & postridie. **O R D O . III.**

Pridie calendarū siue calendas. Postridie eius diei.

Postridie q̄ uenires. Postridie q̄ discesseras.

PRIMAEVS ¶ Pridie dicitur quasi priore die, & postridie quasi posterō, hoc est sequenti die. Et constituantur uel cum genitiuo, uel cum accusatiuo, uel cū aduerbio q̄. Etiā sine his

AD VERBIORVM:

his omnibus. Ut apud Plautum. Qui potest uitare mulieres, uitet. Ut quotidie caueat pridie, ne faciat quod pigeat postridie. Calendæ dicuntur, q. is dies per præconem calari, id est proclamari cōsueuerit. Vide de his Lauren.li.2.c.10. &c.33.

¶ Pridie & postridie genitiū admittunt uel accusatiū. Genitiū ut Cæsar li.1.de bello gall. Pridie eius diei Germani retineri nō poterāt, quin in nostros tela cōcerant. Idem paululum infra. Postridie eius diei præter castra Cæsaris suas copias traduxit. Accusatiū. ut Pli. li.2.c.70. Solis defectum Vipsano & Fonteio Coss, qui fuere ante paucos annos, factū pridie Calendas Maias, Campania hora diei inter septimā & octauā sensit. Luius li.6.ab urbe. Etiā postridie Idus rebus diuinis supersederi iussum, inde ut postridie Calendas quoque ac Nonas eadem religio esset. Linacer putat ante accusatiū subaudiri debere præpositionem Ad, uel esse in eiusmodi locutionibus enallagen. Habet etiam post se hanc particulā quam. Plau.in Mil. Postridie natus sum ego mulier, quam Iupiter ex ope natus est. Si hic pridie foret quam ille est, hic regnum haberet in cœlo.

Instar. · O R D O . I I I I .

Instar montis, Instar pecudis. at b. 1. l. 8.

¶ Acquiperationem & similitudinem significat.

¶ Gell.ca.1.li.20. Omnibus quidem uirtutū generibus exercendis colendisq; po. Ro. è parua origine ad tantæ amplitudinis instar emicuit. Pli.li.11.c.10. Ruentes ceras fulciunt, pilarum instar interius à solo fornicatis, ut sit aditus ad sarcendum.

Item parum, multum, satis, abūde uini, uice, non minum ponī uidentur.

¶ Sall. in Catil. Satis loquentiæ sapientiæ parum. Plau. in Pseud. Vides iam diei multū esse. Suet.in Julio. Se iā pridem

multū uita
Calendæ

COXVII

PRIMAS V
COXV,

DE CONSTRUCTIONE

pridem potentiz gloriq; abunde adeptum. Cl. ad At.
li. 6. ep. 2. Quo ego regendo habeo negoti satis.

DATIVUS POST ADVERBIVM.

Quædam datiuum admittunt nominū unde deducta sunt. Venit obuiā illi. Nam obuius illi dicitur.
¶ Gell. c. 7. li. 18. Ei Domitio Phauorinus noster, quum forte apud fanum Carmentis obuiam uenisset.

Canit similiter huic. Nam similis huic. Et sibi inutiliter. Nam sibi est inutilis dicimus. Sedet proxime illi. Propinquius tibi sedet quam mihi.

Accusatiuus post aduerbium.

Vnt quæ accusādi casum admittunt præpositio-
nis unde sunt profecta, ut, proprius urbem, proxi-
me castra.

¶ Liuius li. 1. ab urbe. Romani ouantes ac gratulantes Horatium accipiunt, eo maiore cū gaudio quo proprius metum res fuerat. M. Varro li. 1. de re rust. c. 13. Villici proxime ianuam cellam esse oportet. Cic. ad octauium. Cur castra medio itinere lōgius aduersariorum castris & proprius urbem mouentur?

ABLATICUS POST ADVER-

BIVM. ORDO. I.

Q Væ comparātur, constructionem habent cō-
paratiuorum nominum, ut, Accessi proprius
te, id est quam tu. Melius te dicit, id est quam
tu. Plus quingentis colaphis.

¶ Plus & nomen est & aduerbium, ac construitur uel cū accusatiuo, uel cum ablatiuo. Apud Terē. in Adelphis,
Plus quingentos colaphos infregit mihi.

¶ Plus apud autores cum nominatiuo, genitiuo, accu-
satiuo, & ablatiuo inuenitur. Nominatiuo ut apud Li-
uium

soxys.

soxys.

PRIMASVS

soxys.

ADVERBiorum.

niuum de bello punico. Hominum eo die cæsa plus duo
milia. Accusatio, Ut apud Catonem in re rustica. Ne
plus quatuor digitos transuersos emineant. Ablatio, juxta
ut apud Ciceronem pro P. Quintio. Ac tecū plus anno
uixit in Gallia. Vide Hadrianum Cardinalem in modis
latine loquendi. Habet genitiū, ut apud Plautū in Mil.
Plus sapientiæ. Notabis & hoc quod Minus etiā apud Mmij
Cardinalem ostenditur habere nominatiuum accusa-
tiuum & ablatiuum.

Et plus milies, plus satis.

¶ Aduerbium aduerbio, in Eunicho Terentij.

PRIMAEVS

Procul & cætera. O R D O . II.

Procul dubio & procul ab urbe. Clam patre. Pa-
lam omnibus. Coram omnibus.

¶ Perperam hic ordo superiori annexitur, ob id quod PRIMAEVS
hęc aduerbia non sunt, sed præpositiones cū regant ca-
sus, quod dicturus est ipse de præpositionibus. Procul
sine altera præpositiōe regit ablatiū, Ut procul dubio.
Et adjuncta præpositione. Ut procul ab urbe.

¶ Mouit fortasse autorem quod Priscianus in. 14. dicit coxvs;
Clā, Corā, & Palam apud Græcos aduerbia esse. Et Li-
nacrus acri uir iudicio in li. 5. de emen. struct. de, procul
dubitat an præpositio sit an aduerbium. Clam uero in-
ter aduerbia diuersitatis collocat. Idem quoq; li. 1. Præ-
positiones enumerans, & clam & procul (inquit) ut qui
busdam placet. Clam & procul interdum cū accusatiuis
sociantur. Plau. in Merc. Ratus clā patrem meum posse
habere. Ci. responsione in Sallustium. Itaq; timens ne
facinora eius clam nos essent. Plinius in natu. hist. haud
procul Neapolim. Sed hęc exempla rariora sunt.

Hic, illic, istic, & cætera. O R D O . I.

Hic, illic, istic, intus, alibi, ubi, ubiq; ubicunq; ubi-X
libet

DE CONSTRUCTIONE

libet, ubi uis, alicubi, nec ubi, sic ubi, ibi, in ibi, ibidem,
referuntur ad quietem in loco.

PRIMAEVS

¶ Omnia hæc ad uerbia ad interrogatiuum ubi respon-
dentur, quibus additur, vulgo, ut apud Vergil. in buco.
Vulgo nascetur amonium.

Huc, illuc, & cætera. O R D O . I I .

Huc, illuc, istuc, intro, alio, aliquo, nequo, siquo,
eo, eodem, quolibet, quo uis, quo cunq; foras, hor-
sum, aliorum, dextrorum, sinistrorum, sursum,
deorsum, utroque, neutrò, quoquouersum, referū-
tur ad motionem ad locum.

PRIMAEVS

¶ Hæc ad quo respōdentur, & antrorum & retrorum,
dextrorum & sinistrorum. Cicero dixit ante & post, ad
dextram & leuam siue sinistrā. Sursum deorsum, De for-
tunæ mobilitate sic loqui licet, quæ nūc tollit nunc de-
primit, Laurent. li. 2. c. 58.

Hinc, illinc. &c. O R D O . I I I .

Hinc, illinc, istinc, alicunde, sicunde, necunde, ali-
unde, inde, indidem, undeliber, undcuis, undecunq;,
utrinq;, referuntur ad motum e loco.

PRIMAEVS

¶ Ad unde respondentur. Et adduntur his cælitus, fü-
ditus, radicitus, inferne, superne.

Hac illac. &c. O R D O . I I I I .

Hac, illac, istac, alia, aliqua, qua, siqua, nequa, refe-
runtur ad motionem per locum.

PRIMAEVS

¶ Ad qua respondentur.

Variantia.

Hæc uariant. Foris cœnat, & Foris uenit. Pere-
gre uenit. Peregre rediit, peregre abiit.

PRIMAEVS

¶ His additur, usquā, quod in loco & ad locū significat,
Lauren,

ADVERBiorum.

Lauren.li.5.c.19.Et usq; alias ad locū, alias de loco significat. De usque tractat l.2.c.&.4.5.

Peregre (ut recte scribit autor Thesauri linguae latīnæ) est commune tam significantibus quietem q̄ motū. Plaut. in Amphit. Ita peregre adueniens hospicio publicitus accipiar. Teren.in Phorm.act.2.sce.1.
Pericla,damna,exilia,peregre rediens semper cogitet.
Plaut.in Amphit.

Bene facit,quia nos eramus peregre tutatus est domū.
Idem in Trinuin. Is mihi dixit suum herum peregre huc aduenisse.

Nusquam apparent. Nusquam discedet.

Nusquam & in loco significat & ad locum. Teren. in Eun.act.4.sce.3. Ille autem bonus uir nusquā apparent, id est in nullo loco. Idem in Adel.act.2.sce.2. Nusquam pedem. Subaudi,mouebo,id est in nullum locum.

QVIBVS MODIS VERBORVM QVAE
CONGRVANT ADVERBIA.

Vbi,postquam,cum.

VBi,postquam,cum,aduerbia temporis, interdum indicatiuis,interdum subiunctiuis uerbis apponuntur,ut,Cum adierit,& Cum uenerit.

Adiunge postquam,posteaquam,antequam, antequam & priusquam. De Vbi Teren. in And.act.5. sce. 2. Vbi uoles accerse. Et in Eu.act.3.sce. 5. Vbi nos lauerimus, si uoles,lauato. De postq; Plau.in Trin.Postquā me aurum ferre dixi,post tu factus Charmides. De postquam cum subiunctiuo citat hoc exemplum Plinn in nat.hist. Linacer. Sed siue antequam uerbū praeuenerit, siue post quam hyemarit, post eam diem inquam innumera rusticos cura distingat. De Cum Verg.aenei.1.

Xij

Cum

DE CONSTRUCTIONE

Cum uenit auleis iam se regina superbis
Composuit.

¶ Idem in Alexide. Nuper me in littore uidi,
Cum placidum uentis staret mare.

¶ De Postequam Cicero in ter. epistolar. familiarium,
epistola. 7. Postea uero quād ita & cepi & gessi maxi-
ma imperia. Idem. Postea quād maximas exxedificasset
exornassetque classes. De Antequam scribit in quinto
Linacer his uerbis . Rursus Antequam, ut idem Dio-
medes inquit, quum indiuisa legitur, subiunctiuis iun-
gitur. Ut Cicer. Antequam de Rep. Patres conscripti
dicam. Diuisa finitiuis. Vergil. Ante pudor q̄ te uiolo.
At ego tum diuism, tum coniunctam, utriq; modo ad-
ditam lego. Cicero, Antequam proxime discessi. Idem
Att. Si quenquam nactus fueris qui perferat literas, des
antequam discedimus. Idem ad eundem. Quod putasti
fore ut ante q̄ istuc uenirem, Pompeium uiderem, factū
ita est. Rursū diuisa subiunctiuis. Verg. Neq; ante falçem
maturis quisquam supponat aristis. Quā Cereri torta
redimitus tempora queru, Det motus incompositis &
carmina dicat. Idem. Ante nouis rubeant q̄ prata colo-
ribus. Hæc Linacrus. De Priusquam Sall. in Proœmio
belli Catilinarii, Priusquam incipias consulto, & ubi
consulueris mature facto opus est. Teren. in An. act. 2,
sce. 1. Omnia experiri certum est priusquam pereo.

Simul & cætera.

Simul, simulac, simulatq;, magis gaudent subiū-
ctiuis, simulatq; adoleuerit ætas.

¶ Recte magis. Nam inueniuntur interdum cum indica-
tiuis. Sallusti. in Catilinar. Iam primum iuuentus si-
mul ac belli patiens erat. Sed frequentior usus est cum
subiunctiuo. Columella lib. 5. capit. 9. Ac semper con-
ueniet simul atque folia agere cœperint ficus, rubricam
a mur-

AD VERBIORVM.

amurca diluere.

Vt pro postquam indicatio gaudet adiungi. Vt
uentum est in urbem.

¶ Verg. in Pharmaceutria.

Vt uidi, ut perij, ut me malus abstulit error.

COXVII

Quemadmodum & cætera.

Quemadmodum, ut, utcunq; sicut utrung; mo-
dum admittunt.

¶ Eras. in dialogo cui titulus est. Vxor Μεμτιγαμος. COXVIII,
Quemadmodum enim speculum, si probum est, semper
reddit imaginem intuentis, ita decet matrem familias
ad affectum mariti congruere. Et sanè cum indicatio
in frequentiss. usu est, cum subiunctio nō facile exem-
plum inuenies. Habet tamen apud eundem Erasmum
in copia rerum, de ratione colligendi exempla. Quem-
admodum insaniat nauta. Liuius. Vtcunq; erit. Teren.
in And. act. 4. sce. 4. Vtcunque opus sit uerbis. Eras-
mus in copia rerum. Sicut in magnis tempestatibus,
peritiss. nautæ, uel ab imperito nonnunq; admoneri
se patiuntur.

Vt salutabis, ita resalutaberis.

¶ Teren. in Eun. act. 3. sce. 5. Perstrepunt, ita ut sit, do- COXVII
mini ubi absunt.

Vt sementem feceris, ita & metes.

¶ Erasmus in. 8. Cent. Chiliad. 1. adag. 78. Elegantiss. COXVIII,
inquit, metaphora dixit Cicero, Ut sementem fe-
ceris, ita & metes. Id est reportabis premium tuis fa-
ctis dignum.

¶ De quemadmodum, ut, sicut, lege Laurentiū li. 2. c. 36. PRIMASVS
&. 55. Vt salutabis. &c. Id est ut tua fuerit oratio, ita ti-
bi respondebitur. Vt sementem, &c. Id est reportabis
præmium tuis factis dignum, ut Cicero ait.

X ij

Quasi

DE CONSTRUCTIONE

Quasi & cætera.

Quasi, ceu, tāquam, perinde, acsi, haud secus acsi, cum proprium habent uerbū, subiunctiuis gaudent apponi, ut, Tanquam feceris ipse aliquid.

PRIMAEVS

¶ Iuuenal is est Sat.8.

Et, Quasi non norimus inter nos.

PRIMAEVS

COXVS.

¶ Terentius in Adelph.

¶ Quasi, Tanquam, Perinde acsi, Haud secus acsi, subiunctiuis gaudent. Teren. in An. act. 5. sce. 2. Quasi ego quā dudum rogem. Iuuenal. Sat. 9.

Tanquam prodiderim quicquid scio.

¶ Valla c. 50. li. 2. Fac perinde acsi tua res esset.

Ceu apud Verg. æn. 2. indicatiuum sibi asciscit.

Aduersi rupto ceu quondam turbine uenti
Configunt.

¶ Bonus Accursius in farragine elegant. Laurent. Val.
Velut (inquit) ueluti, quasi, tanquam, ceu proprie imaginem imminuūt, sicut & sicuti similitudinē. Exemplū.
Tu irasceris tanquam leo, quasi canis, uelut ursus, metaphorā est. Tu irasceris sicut uel sicuti leo, cōparatio est. Ibi enim dico te leonem, hic autē te leoni similem.
Vt & uti cōmunia sunt, & ad metaphorā, & ad similitudinem, ideoq; his recte utimur in utroq;.

Alias copulant similes casus. Ut, Noui hominem
tanquam te. Arridet mihi quasi amico.

COXVS.

¶ Iuuenal. in fine. Sat. 7. Autores nouerit omnes,
Tanquam ungues digitosq; suos.

¶ Plautus in Trucu. Qui quasi uxorem me habebat.

Ne & Non.

Ne prohibentis, uel imperatiuis uel subiunctiuis additur, ut, Ne nega.

COXVS.

¶ Exemplum est ex Andria Terentij act. 2, sce. 3.

Et

AD VERBiorum.

Et, ne dixeris.

¶ Sic apud Eras. chil. i. cent. i. Ne cuius dextram inle- coxv.
ceris. Et Ne cuius porrugas dextram.

Non uerbis imperatiuis non recte additur.

¶ Ita Quintilian. li. i. c. 10. Sunt quædam cognata, ut di- coxv.
cūt, id est eiusdem generis, in quibus, qui alia specie quā
oportet utetur, nō minus quam ipso genere permutato
deliquerit. Nam & An & Aut coniunctiones sunt, male
tamen interroges, hic aut ille sit. Et Ne ac Non aduer-
bia, qui tamen dicat pro illo, Ne feceris, Non feceris, in
idem incidat uitiū, quia alterū negādi est, alterū uetādi.

Ne, An, Num.

Ne quum est interrogantis, indicatiuum amat, ut
superest ne & uescitur aura!

¶ Ex Vergilio in tertio æneidos.

Similiter an & num. At eadem cum accipiuntur
dubitatiue siue indefinite, subiunctiuum postulant.

¶ De an & num agitur li. 2. c. 17. de num uero li. 2. c. 51. PRIMASVS

Vide num redierit. Nihil refert feceris ne an per-
suaseris.

¶ Ne, An, & Num quoties interrogant, cum indicatiuis coxv.,
construuntur. Teren. in Eu. act. 2. sce. 3. Est ne ut fertur,
forma? Et act. 5. sce. 6. An scit iā ille quid meretrix siet.
Et act. 1. sce. 2. Num solus ille dona dat? At eadem quā-
do non interrogant, annexatur aut subiunctiuis aut po-
tentialibus modis. Taci. in principio. 3. Miserentū tur-
ba, & rogitantium inter se, silentio ne an uoce aliqua e-
gredientem acciperent. Ouid. Metamor. 1. Nescit uita
ne fruatur, An sit apud Manes. Quintil. li. 4. c. De nar-
ratione, Nescias præstare uelint minus parceret haud
facile discerneres. Ci. in. 3. offi. Quærit ex proximo ui-
cino, uim feriae quædam pescatorum essent.

Pene

DE CONSTRUCTIONE

Pene & alia similia.

Pene, prope propemodum tantum non, modo non, unico uerbo, seu alia dictione contenta sunt, Ut, Propemodum insaniebat. Tantum non insaniebat. Modo non montes auri pollicebatur. Tantum non, pro fere & Propemodū dictio est frequens apud Valerium Maximum. Modo non. Ter. in Phorm. Aduerbium relatum non ad uerbū.

ADuerbium aliquoties refertur non ad uerbum sed ad aliam orationis partem. Ut homo egregie impudens. Ne parum sis leno.

Terentius in Phormione.

Admodum puella. Et admodum anus.

Aliquoties aduerbium adhaeret aduerbio, ut, Non admodum pulchre. Parum laute.

Aduerbiū, ut Prisciano placet, est pars orationis indeclinabilis, cuius significatio uerbis adjicitur. Hoc enim perficit aduerbium (inquit ille) uerbis additū, quod adiectiva nomina appellatiuis nominibus adiuncta. Ut, Prudens homo prudēter agit. Felix uir feliciter uiuit. Iunguntur tamen nonūquam aduerbia nominibus. Ut apud Erasmus in copia uerborum, Est ille quidem uir bonus, uerum parum eruditus. Nōnuquam etiam aduerbijs. Ut apud Teren. in And. act. 3. sce. 1. Non sat cōmode diuisa sunt temporibus tibi Daue hāc.

DE CONIUNCTIONVM CONSTRUCTIONE.

Quanquam & his similia.

Quanquam, Tametsi, Etsi, Etiamsi frequentius iunguntur indicatiuis.

De

¶ De his abunde scriptum inuenies apud Laurentiū. PRIMASVE
lib.2.cap.21.

Quamuis & licet subiunctiuis etiam si cum utrisque cohærent.

¶ De usu harum coniunctionum doctiss. scribit in.5. de coxys, emen. structura Linacer, cuius hic uerba in studiosorū gratiam recensere uisum est, quum nemo breuius aperi- tiusq; aut maiore cum fide rem agat. Sic igitur ille. Aduersatiuarū coniunctionum, Etsi Tametsi, Etiāsi & quāquam, quū uerbis hærent, & orationē inchoant, indica- tiuos magis postulant. Cie. pro Milo. Etsi uereor iudi- ces. Idem Tametsi iactat ille quidem illud suū arbitriū. Sall. Quæ tametsi animus aspernabatur. Cic. Attic. Quā tibi, etiam si nō desideras, tamen mittā. Quamuis & li- cet subiunctiuos s̄pius. Vergilius.

Quamuis multa meis exiret uictima septis.
Idem. Quamuis Elyscos miretur Græcia. campos.

¶ Iuuinalis. Molles quod in auræ fenestrę

Arguerint licet ipse neges.

¶ Verg. Fixerit æripidem ceruam licet aut Erymanthū. Iunguntur tamen interim tū illę subiunctiuis tū hæ finitiuis, præsertim orationem non inchoantes. Cic. Lent. Quāquam aperte Volcatio assentirētur. Idem Att. Quā quam à me ipso diuellerentur. Quintilianus. Cædi uero discipulos, quanq; illud receptū sit, & Chrysippus non improbet. Ci. Att. Rhodū uolo puerorū causa, inde pri- mum Athenas, & si Etesiae ualde reflauerint. Idem rursū. At primū illud in quo de Dicçarcho mihi assentire ne- gas, & si cupidissime expressum & expeditū à me sit &c. Hæc postrema etiā futuro absoluto iungitur, cuiuscūq; id modi censeas. Cic. Att. Quare uelim, & si (ut spero) te hæc legente aliquantulū tum uiæ processero, tamen obuias mihi literas quā argutissimas de omnibus rebus

DE CONSTRUCTIONE

crebro mittas. His omnibus cū priorem sensum tenent, reddi solet tamen, ut Quanquā hęc inter nos, nup noticia admodū est, inde adeō quod agrū hic in proximo mercatus es, tamen uel uirtus tua me uel uicinitas &c. Ut pro quamuis semper subiunctiuum flagitat.

PRIMAEVS

¶ Iuuenalis Satyra sexta.

Aliquoties ad aliam orationis partem referuntur, non ad uerbum, ut, Complectitur hominē quāvis maleuolentem, etiamsi pessime de se meritum.

Nisi cum similibus.

Ni, nisi, Si, siquidem, Quod quia & indicatiuis & subiunctiuis adhærent. ut, Nisi facies, Nisi feceris. Quod bene uales gaudeo. Quod redieris incolmis gaudeo. Non quia sic merui. Non quia sit pauper, sed quod sit improbus.

coxvs.

¶ Haec coniunctiones indicatiuis adhærent. Terent. in And. act. 3. sce. 4. Mirum ni domi est. Idem in eadem comœdia act. 2. sce. 2. Nisi uides, nisi senis amicos oras, am bis. Quint. in epistola ad Triphonem. Sed si tantopere efflagitantur quam tu affirmas, permittamus uela uētis. Ter. in An. act. 3. sce. 1. Si quidē haec uera prædicat. Mar.

Hoc scio quod scribit nulla puella tibi.

¶ Plaut. in Amphit.

Quia senecta ætate à mendicas malum.

¶ Etiam subiunctiuis annexuntur. Teren. in And. act. 5. sce. 4. Ni metuam patrem. Sall. in Catil. Nisi uirtus atq; fides uestra satis spectata mihi foret. Ci. in oratiōe post reditum in Senatu. Si P.C. pro uestris immortalibus in me, fratremq; meū, liberosq; nostros, meritis, parū uobis cumulate gratias egero. Terent. in Heauton. act. 2. sce. 3. Siquidē hoc sit. Eras. in colloquijs. Quod te saluū reperim, uehementer gaudeo. Cic. in Lælio seu de amicitia

A D V E R S I O R U M .

citia. Ut beate uixisse uidear, quia cū Scipione uixerim.

¶ De Nisi lege Vallam li.2.c.19. De Quod li.2.c.10. De PRIMAEVS
Si quidem li.2.c.25. De Non quia, sed quia, & Nō quod
sed quod, lib.2.c.37.

Quando, quandoquidem, & quatinus.

Quando & quandoquidem quatinus indicatiū
exigunt, & frequenter sequuntur causam, quum re-
liquæ huius ordinis frequentius præcedant.

¶ De his leges apud Laurent. li.2.c.42.

PRIMAEVS

Quoniam mihi non credis, ipse facito periculum
Ipse periculum facito quando mihi non credis:

¶ Scis opinor quid hæc autoris regula sibi uelit ubi ait, COXVS,
Quando, quandoquidem, & quatenus causam frequen-
ter sequi. Quod si nescis, a me nūc illius intellectum ac-
cipe, quoniam & quia frequenter & ante rem & rei causā
ponuntur, quando & quandoquidem, saepius inter rem
& causam. Ut quoniā mihi non credis, ipse facito peri-
culū. Si causam exquirat ullus, cur periculū faceres, re-
spondebitur, quia mihi non credis. Quæ causa cum sua
coniunctione (nempe quoniam) præcedit. Hæc enim est
natura harū coniunctionum, ut saepē cū causis in princi-
pio locentur. Sin eadem oratio per quando, aut quan-
doquidem, coniunctionem causalem cum sua causa post
pones. Ut, Ipse facito periculū quando mihi nō credis.
Teren.in And. Quæso ædepol Charine quoniā id fieri
quod uis non potest, id uelis quod possit. Causa hic cur
oret Charinum, ut id uelit qd̄ possit, est, quoniā id quod
uult fieri non potest. Quam si per quando exprimas se-
quetur una cū causa cōiunctio, hoc modo, Quæso ædepol
Charine id uelis quod possit, quando id fieri quod uis
nō potest. Sall.in Cat. Quia multus & magnis tempesta-
tibus, uos cognoui fortes fidosq; mihi, eo animus ausus
est, maximū atq; pulcherrimū facinus incipere. Vbi quia

Y ii in prin-

DE CONSTRUCTIONE

in principio cū causa statuit. Iam si pones pro quia, quandoquidem seriem ita uertes, Animus ausus est maximū atq; pulcherrimum facinus incipere, quandoquidē mul tis & magnis tempestatibus uos cognoui fortes fidos q;. Terent.in Eun.act.2.sce.3.

Tu illis fruare cōmodis, quibus tu illū dicebas modo
Cibū una capies adfis tangas ludas propter dormias,
Quādoquidē illarū ne quisq; te nouit, neq; scit qui fies.
¶ Vides hic rem præcedere & coniunctionem. Quādo
una cū causa sequi. Sic apud Horatium Satyra prima.

Quid facias illi: iubeas miserum esse libenter
Quatenus id facit.

Terent.in And.act.4.sce.6.

Vt quimus, aiunt, quando ut uolumus, non licet.
¶ Verum hic memississe oportet, quando, quandoquidē
& quatenus frequenter postponi, quoniam & quia sē-
pius præponi. Non esse tamen illud perpetuum. Nam &
hæ interdum præcedere, & illę sequi non unquam so-
lent, sed autor hic de crebriore usu locutus est. Porro
quod dicitur quando & quādoquidem sequi causam me-
mento sententiam hic imitandam esse non scriptum.

Quippe. &c.

Quippe item cum proprium habet uerbū. Dan-
da est huic uenia quippe egrotat.

¶ Apud Lauren.li.2.c.27.&.28.

Si addideris qui, utruncq; admittit niodum, Non
est huic habenda fides, quippe qui iam bis peierarit
siue peierauerit.

Quippe, quū proprium habet uerbū indicatiūnē exigit,
Quint. Nam contra plures reperias, & faciles in cogi-
tando, & ad descendū promptos, quippe id est hominē
naturale. Cū qui & indicatiūnē admittit & subiunctiūnē.
Sall.in præfat, belli lugur. Quippe quæ probitatē, in-
dustriam

P R A E P O S I T I O N V M

dustriam cæterasq; artes bonas, neq; dare neq; eripere
cuiquā potest. Ci.in.2. Tusc. Quos non contemno qui-
dem, quippe quos nunq̄ legerim. Liuius in præfatione,
Quippe qui cum ueterem, tū uulgatam esse rem uideā.
Dicimus etiam, quippe ubi & quippe quia cum indica-
tiuis. Teren.in Heaut.act.3.sce.2. Quippe quia magna-
rum s̄æpe id remedium ægritudinum est. Verg.

Quippe ubi fas uersum atq; nefas.

Vt qui plerūq; subiunctiuis adhæret. Vt qui peierarit.

¶ Nam interdum indicatiuis gaudet. Pli.epistolarū li.9 coxv,
ep.3. Vt qui semper clarum aliquid & immortale medi-
tare. Sed idem in Panegyrico cum substantiuo usus est,
Neq; enim (inquit) ullain necessitatē muneribus tuis
addis, ut qui scias, hanc esse beneficiorum principaliū
summā, si illis & non uti licet. Liuius in præfatione. Vt
quæ supra septingentesimum annum repetatur.

Q VI,

Qui cum hábet uim caufalem, semper adhæret
subiunctiuo, Vt, Stultus es qui huic credas, id est
quod uel quia credis.

¶ Ter.in An.act.4.sce.5. Satin sanus es qui me id rogi-
tes. Eandem uim habent teste Linacro in.3. de emend-
struct. nomina quæ infinita subiuncta uocātur. Sunt au-
tem (ut idem in primo eiusdē operis libro scribit) infini-
ta subiuncta interrogatiua, quādo nihil interrogāt, sed
cum suo uerbo uerbis alijs subiunguntur, & eorū transitū
exciplunt. Vt scio quid conere. Dic quotus esse uelis.

Vt Vtpote.

Vt & utpote proprium uerbum nunq̄ habent,
Odi Petrum ut in omnes maledicium. Vtpote in
omnes maledicium.

¶ Vt & Vtpote coniunctiones redditiuæ, sic enim uocat coxv,
Y iñ Lina-

DE CONSTRUCTIONE

Linacer, proprium uerbum non habent. Nam quis nungit ita locutus est. Amo hominem utpote doctus sit. Sed similes copulant casus. Ut amo hominem ut uel utpote doctum. Valla li. 2. c. 27. Antonius aberrat a bello, utpote eger ac iacēs in lecto. Linacer li. 5. de emen. struct. Claudus est altero crure utpote curto. Si addas qui suū uerbū habet, ipsumq; uel indicatiuum uel subiunctiuum. Cic. Philip. L. quidem frater eius, utpote qui peregre depugnauit, familiam dicit. Sall. in Catil. Antonius pulaberat, utpote qui magno exercitu locis æquioribz expeditos in fugam sequeretur. Idem fit si quum addas Cic. Att. Me & incommoda ualetudo, qua iam emersem, utpote quū sine febri laborassem, tenuit.

Tum tum, cum Tum.

Tum tum, Cum tum, similes modos copulant in uerbis, In declinabilibus similes casus.

¶Hunc locū antea depravatū sic emendauiimus, Quod enim in alijs libris impressum habebatur, Et Tum tu cū tum similes modos copulant. In uerbis indeclinabilibus similes casus nullum omnino sensum continet. Tum germanam esse lectionem quam reposuimus, palam faciunt exempla adposita.

Odit tum literas tum uirtutem Amplector cum eruditos omnes tum in primis Marcellum.

¶Vides hic similes copulari casus, modos autem ab ipsisdem particulis similes connecti his exemplis edocebiimus. Ci. de nat. deorum. Cum multe res in philosophia nequaquam explicatē sunt, tū perdifficilis Brute (quod tu minime ignoras) quæstio est de natura deorū. Plaut. in principio Cistellariæ. Tum antehac te amavi, & mihi amicam esse creui mea Gymnasium. Et matrem tuam, tū id mihi hodie aperuistis tu atq; hæc soror.

PRIMUS **¶**Et Tū tu, De his uide Laur. li. 2. c. 22. Et August. Dat.

Præ-

coxxv.

coxxvi.

— 111 —

P R A E P O S I T I O N V M C O N -
S T R U C T I O .

Præpositio uersa in aduerbium.

P Ræpositiones quæ citra casum ullū usurpantur,
in aduerbiorū naturā transcunt, Ut extra meite.

¶ Apud Perhim Satyra prima.

PRIMAEVS

An mare quod supra memorē quodq; alluit infra.

¶ Vergilius in secundo Georgicōn.

PRIMAEVS

Prope adest cū alieno more uiuendū est mihi.

¶ Terentius in Andria.

PRIMAEVS

¶ An mare.) De hoc Titus Liuius lib. 5. primæ decad.
Mari supero inferoq; Italiae insulæ modo cingitur alte-
rum Thascum cōmuni uocabulo gentis, Alterū Adria-
ticum ab Adria Thuscorum colonia, uocauere.

Quemadmoduni rursus & aduerbia quædam ac-
cedente casu in præpositionem transcunt, Ut, pro-
cul, Coram, Clam, palam.

¶ Vides hic autoris opinione, Procul, Coram, Clā, Pa-
lam, non tam natura præpositiones q; aduerbia esse, nec
ipsum temere prius inter aduerbia uoces istas posuisse.

COXV.

Casus præpositionum.

Quædam accusatiuum exigunt, Ut intra parietes,
extra uallū. Quædam ablatiuū, ut, Ab urbe. Quæ-
dam utrung; sed non in eodem sensu.

Varii casus præpositionum earundem.

In quum significatur actus in loco desiderat abla-
tiuum, ut, In animo est, In foro uersatur.

¶ Dicimus tamen in medium relinquo, pro alijs iudi-
candum dimitto. Gellius. li. 6. c. 14. in fine.

PRIMAEVS

¶ In medium relinquere inuenies apud Gel, c, 2. lib. 17. coxv.
haud

DE CONSTRUCTIONE

haud procul à medio, sed principio quam fini propinquius. Ibidem habes. In Gallos pugnatum est, mundius subtiliusq; esse, q; cū Gallis, aut contra Gallos. Non negligendum quod, In, quoq; cum ablatiuo construatur, quādo significat idem quod inter. Sall. in Iugur. Igitur imperator omnes ferē res asperas per Iugurthā agere, in amicis habere. Quinti. lib. i. Neq; Tiburcinabundum iam in nobis quisquam dixerit. Id est inter nos. In hac tamen significatione, ait Linacrus, In etiam cum accusatiuo legitur. Cicer. de natu, deorum. Homines morte deletos reponere in deos.

In pro erga accusandi casum habet, ut, optimo in te animo, id est erga te. Item pro contra. Ut, in omnes maledicus, id est contra omnes. Et in pro ad, ut In hoc incumbite, In hoc natus sum, id est ad hoc. In mercatum abiit. i. ad mercatum.

Linacer in. 5. in ab ad in hoc significato ita differre ait, quod, in, termini ingressum significat, ad tantū ad ipsum termini accessum. Habet & in accusatiuū quū quasi loco uel vice significat. Quod tamen frequens non est. Plin. de urticis. Ora ei in radices esse traduntur. Quint. Curtius. Igitur rex Babylonię Agaticę in præsidē esse iussit. Et quum ad similitudinem uel in formā significat. Ver.

Portus ab Eoo fluctu curuatus in antrum.

Idem in Sileno.

Tum uero in numerum faunosq; ferasq; uideres
Ludere.

Pro, in similitudinem uel formā antri, & similitudinē numeri, id est rithmi, ut Seruio placet. Et quum pro super accipitur. Vide Erasmū chil. i. cent. 8. in adagns. In utramuis dormire aurem. Et in dextrā aurem. Illa uero Ciceronis pro lege Manilia. Quū nostros portus, atq; eos portus quibus uitam ac spiritū ducitis in prædonū fuisse

PRAEPOSITIONVM.

fuisse potestatem sciatis. Et Plaut.in Amphit. Nunc vero mihi in mentem fuit, pro in potestate, in mente. Et contra, ut apud Ver.in.i. ænei. rapuitq; in somite flam-mam pro in somitem, per Antiptosin græcam excusantur, à nobis tamen non imitandam.

S V B,

Sub nocte, id est in nocte. Sub noctem, id est instantे nocte, Sub ea id est post ea. Item Sub additū uerbo motus ad locum accusatiuum exigit. Ut Sub umbram properemus.

¶ Sub significat uel paulo ante, uel protinus post, Erasmus in copijs.

Sub cum uerbo quietis ablatiuum requirit, Ut,
Sub lodice, Sub umbra.

Quuuenalis. Relictis uteris in turba sub umbra.

¶ Sub pro In, ablatiuum habet. Ouid. Met. i.

Vt facibus sepes ardent quas forte uiator

Vel nimis admouit, uel iam sub luce reliquit.

Pro Paulo ante accusatiuo gaudet. Suet.in August. Sub horam pugnæ tam arcto somno deuinctus, ut ad dandū signum ab amicis excitaretur. Et pro post. Ci.ad Plan-cum. Cum is frigidas sane & inconstantes recitasset li-teras Lepidi, sub eas statim recitat̄ sunt tuę. Item & cū uerbo motus ad aliquid ponitur. Vergilius in æneid. 2.

Postesq; sub ipsos

Nituntur gradibus.

Sine tali motu ablatiuum uult. Idem in Daphnide.

Sub pedibusq; uidet nubes & sydera Daphnis.

Lege plura apud Linacrum in quinto.

S V P E R

Super numerum ingenuorum, id est ultra nume-rum, Super hæc omnia. i. præter hæc omnia. Super

Z

Priamo

DE CONSTRUCTIONE

Priamo.i.de Priamo.Super arbore sidūt.i.j arbore

PRIMAEVS
coxvs.
¶ Posteriora duo exempla ex Vergilio sumpta sunt.

¶ Super pro ultra acculatiuum regit, Verg.æn.6.de Au
gusto.

Super & Garamantas & Indos

Proferet imperium.

¶ Et pro præter. Liuius li.1.dec.4. Aetas & forma &
super omnia Romanum nomē te ferociorem facit. Pro
de ablatiuum habet. Verg.in fine.1.ænci.

Multa super Priamo rogitas super Hectore multa.

¶ A.Gellius.c.4.li.2.Quū de constituendo accusatore
quæritur iudiciumq; super ea re redditur, cuinā potissi-
mum ex duobus pluribusue accusatio subscriptiōe in
reum permittatur, ea res atque iudicium cognitio, di-
uinatio appellatur. Quando situm in loco significat,
utrumq; casum admittit. Accusatiuum, ut apud Fabium
Quintilianum li.2.c.4. Ut si quæratur an sit credibile,
sup caput Valerij pugnatī sedisse coruū, q os oculosq;
hostis galli, rostro alisq; euerberaret. Ablatiū, ut æn.6.

Sedibus optatis gemina super arbore sidunt.

¶ Atq; hæc puero satis, etiam præceptorи non nisi me-
diocriter eruditio.

Tenus.

Tenus gaudet ablatiо singulari, aut genitiо
plurali.

PRIMAEVS
coxvs.
¶ De Tenus lege Lauren.li.2.c.9.

Pube tenus, Crurum tenus.

¶ Exemplum utrūq; ex Vergilio sumptum est, alterum
ex Aeneidos tertio,

At Scyllam cæcis cohibet spelunca latebris
Ora exertantem, & naueis in saxa trahentem
Prima hominis facies & pulchro pectore virgo
Pube tenus postrema immani corpore pistris.
Delphinum caudas utero commissa luporum.

Alterū

PRAEPOSITIONVM.

Alterum uero ex tertio Georgicōn. Optima toruſe
Forma bouis cui turpe caput cui plurima ceruix
Et crurum tenus a mento palearia pendent.

¶ De clam & procul cum accusatiuo exempla extant.
Sed ea rariora q̄ ut pueris imitari suadeam.

Sed hæc uidentur ueluti com posita, quemadmo-
dum & illa hac tenuis, catenans, quatenus.

Versus.

Postponitur & uersus suo casui, ut, Romam uer-
sus iter est.

¶ Contra naturam præpositionis, uersus suo casui post PRIMAEVS
ponitur. Et quoties adest alia præpositio aduerbiū est.
Lauren.li.z.c.g.

V S Q V E,

Vsq; raro sine altera præpositione reperitur, & si-
gnificat temporis aut loci magnitudinē, ut, Ad mul-
tam usque noctem. Ab extrema usq; India, usurpa-
tur & aduerbialiter, pro fēmper, siue continenter.

¶ Vergilius in sexto.

PRIMAEVS

coxvs.

Nec uidisse semel satis est, iuuat usq; morari.

¶ Linacer usq; inter aduerbia tū loci tum temporis col-
locat, atq; his coniungi præpositionibus scribit. Ab, ut
Siculo prospexit ab usq; Pachino. Ad, ut Hinc usq; ad
sydera notus. Ex, ut ex Aethiopia est usq; hæc. In, ut Vs-
q; in flumen. Sub, ut Vsq; sub obscurū noctis. Hadrianus
Cardinalis præpositionem esse ait, & cum præpositio-
nibus hisce cōnecti A, ab, ad, ante, e, ex. Cic. Att. Ibi esse
uolo usq; ad pridie Cal. Maias. Liuius. Vsq; ante diem.
Plaut. in Ruden. Longe usq; a campis ultimis. Idem in
Aul. Vsque ab radicibus. Idem in Persa. Vsque e Persia.
Idem in Stico. Vsq; ex unguiculis. Celsus cum accusati-
uo sine altera præpositione iūgere ausus est, Vsq; somni

Z n tempus

DE CONSTRUCTIONE
tempus & usq; sudorem scribens.

A, Ab, Abs.

A præponitur dictionibus incipientibus a consonante, ut, a foro à castris. Ab incipientibus à uocali, ut, ab omnibus. Nisi sint liquidæ, aut I consonans, ut Ab Ioue, Ab rege.

¶ Atq; hoc quidem frequentius est, cæterum ut in Epitome in Vallæ elegantias Erasmus docet, non est istud perpetuum, sed ab usu veterum & iudicio aurium pendet. Linacrus in primo de emendata struct. probat. Ab haud inconcinne poni posse ante S. Vt Plaut. in Asin. Da puere ab sumino. Cæsar li.3. de bello Gall. Quæ postulassent ab se fore parata. At idem paulo post pacem à se petissent dixit. Ante N. Plaut. Numiā hinc ab nobis domo est. Ante D. Vt Cæsar in cōment. Hoc consilio probato ab ducibus. Cicер. quoq; ab tuo & ab Cordilio ait. Memento tamē in crebriore usu esse ut A consonantibus anteponatur. Ab autem uocalibus, & parcitus I cōsonāti liquidisq; duabus, cetera uero rariora esse

Abs incipientibus à T & Q. Vt abs te abs quouis.

¶ Vt, abs quouis homine beneficium accipere gratum est, Sic Teren. in Adelph. act. 2. sce. 3.

PRIMASVS
coxvs.
Abs quiuis homine, quum est opus beneficium accipere gaudeas. Idem in And. act. 5. sce. 1.

Imo enim q̄ maxime abs te postulo atq; oro Chremē.

PRIMASVS ¶ De ab & abs habet Lauren. li. 2. c. 29.

PRAEPOSITIONES SEMPER
COMPOSITAE.

Sunt quæ nō inueniantur extra compositionem.
Di, Dis, Re, Se, Con, An, Diduco, Dissipo, Refero, Sciungo, Ambigo, Conuenio.

Con,

PRÆPOSITIONVM.

Con præpositio.

Con ex quibusdam neutris facit transitiva, ut,
Comminxit lectum.

Horatius Satyra tertia.

PRIMASVS

Conspuit hominem. Concacauit, Compluit.
Conuocuit maritum.

Iuuenalis Satyra. 6.

Verba absoluta ratione compositionis fiunt sæpenu-
mero transitiva. Ut Meio absolutum est, nullum uideli-
cet casum regens. Commeio transitiuū, exigens post se
accusatiuum. Horatius Sa. 3. Comminxit lectum potus.
Spuo absolutum est. Conspuo transitiuū. Apud Quini.
li. g.c. de tropis.

Iuppiter hybernas cana niue conspuit Alpes.
Caco absolutum est. Concaco transitiuū. Seneca in Lu-
do de morte Claudij. Quid autem fecerit nescio, om-
nia certe concacauit.

D E

Deiicio, id est, ex alto iacio, Deamo. i. ualde amo.
Desipit, id est, sapere desiit. Deferbit atas.

De, ut in. 14. Priscianus inquit, pro κατα locali in cō-
positione accipitur, Ut, deduco, descēdo, detraho, de-
nicio, despicio, derimo. Est etiā intētiuū, ut, deprehēdo,
dedo, deprauo, deminuo, dehisco, deterreo, derideo, de-
ligo. Est etiam priuatiuū, ut desperatus, demēs, defum.
Hæc ille. Vnde in deñcio, de, pro κατα locali. i. pro de-
orsum accipitur. In deamo intentiuum est. In desipit, de-
ferbit est priuatiuum.

R E

Reclamat, id est contra clamet quepetit, id est de-
nuo petit, Retegit, id est, quod taret. Rm est aperit.

Re in compositione interdum contra significat, ut in

Z ij reclamo

coxvs.

DE CONSTRUCTIONE

reclamo, aliquando rursus uel denuo, ut in reperio. Nō nunq; in contrariam significantiam mutat, ut in retego. Sic etiam reserare pro aperire accipitur, atq; item recludere. Aliquando intentiuā est particula, ut apud Cic. in 1. Tusc. Trahit Hectorem ad currum religatū Achilles, nisi mauis exponere religatū. i. retraligatū. At hic nihil tale obijcias.

Nox crat & querno religant in stipite funem.

DE CONSTRUCTIONE IN- TERIECTIONVM.

O Exclamantis admittit uocatiuum, nominatiū & accusatiuum, ut, O dii immortales, O uir foris, O insignem impudentiam.

Q O exclamantis uocatiuum habet. Teren. in An. act. 3. sce. 2. O Daue, itāne contemnor abs te? Non enim uocare opus est quem præsens præsentem alloquitur. Sic in Adelph. act. 2. sce. 3. O frater frater, quid ego nunc te laudem? Habet quoq; nominatiuum, ut in illo Teren. in Phor. act. 2. sce. 2. O uir fortis atq; amicus. Iuue. Sat. 10

O qualis facies & quali digna tabella.

Exigit etiam accusatiuum. Persius Sat. 1.

O curas hominum o quantum est in rebus inane,

Q Seneca in Medea act. 3.

O dura fata semper & sortem asperam

Quini sœvit & quum parcit ex æquo malum.

Q Hic illud animaduertendū est, O exclamantis ad uarios affectus accommodari. Est enim admirantis. Terē. in Eun. act. 2. sce. 3. O faciem pulchram. Dolentis aut lugentis. Idem in And. act. 1. sce. 5. O Mysis Mysis, etiā nunc mihi scripta illa dicta sunt in animo Chrysidis de Glycerio. Irridentis, Cic. in 3. offic. O stultum hominē, dixerit

INTERIECTIONUM

dixerit quispiam, & repugnantem utilitati suæ. Exultantis. Teren.in And.act.1.sce.1. O factum bene beasti. Et quasi iactantis, quale illud Ciceronis, O fortunatā natam me Consule Romam.

O exclamantis, De hoc apud Lauren. li.2.c.3.

PRIMAEVIS

Heu proh.&c.

Heu pietas, Heu stirpem inuisam, Heu mihi.

¶ Heu, teste autore thesauri latinę linguę, interiectio do coxvs, lentis est, & nominatio datiuo accusatiuo & uocatiuo iungitur. nominatio, ut Verg.in fine.6. æneidos.

Heu pietas, Heu prisca fides, inuictaqz bello
Dextera.

Datiuo. Plaut. in Mercat. Heu misero mihi. Accusatiuo Terent.in Andr.act.4.sce.1. Heu me miserum. Vocabu-
tuo. Vergil.æneid.5.

Heu miseræ ciues, non hostem inimicagz castra
Argiuūm, uestras spes uritis.

Proh Iupiter, Et Proh deū atq; hominum fidem.
¶ Vtrunqz exemplū in Andria Terentij habetur, alterū coxvs,
act.4.sce.5. Moue ocyus te, ut quid agam, porro intel-
ligas. Proh Iupiter, alterū act.1.sce.5. Proh deum atqz
hominū fidem, quid est si hæc non contumelia est?
Hei mihi, Væ tibi, Ah tibi.

¶ Teren.in An.act.3.sce.5. Hei mihi cur nō habeo spa- coxvs,
cium ut de te sumam suppliciū, ut uolo? Martialis.

Carpere causidicus ferrur mea carminz, quis sit
Nescio. Si sciero, uæ tibi causidice.

¶ Verg.in Gallo seu ecloga ultima.

Ah tibi ne teneras glacies fecet aspera plantas.
¶ Quamuis hoc ita exponatur. Ah ne glacies aspera se-
cet tibi teneras plantas. Sed Ah cum accusatiuo con-
strui haud dubium est. Teren.in Adelph.act.3. sce.2. Ah
me misram, Et cū uocatiuo, Idem in eadem comœdia
act.

DE CONSTRUCTIONE

act. 4. sce. 7. Ah stulte tu de psaltria me somnias agere.

Cedo flagitantis exhiberi accusatiuum habet.

Cedo manum. Cedo senem.

PRIMAEVS

¶ Terentius in Phormione. Cedo senem, iam instructa
sunt mihi corde consilia omnia.

COXVS

Addatur huic numero, Hem, quæ uox accusatiū habet
cū datiuo. Plau. in Asin. Hem tibi hominem. Ter. in An.
act. 5. sce. 2. Hem Dauom tibi. Et aliquando accusatiū
solum. Idem act. 3. sce. 4. Hem astytias.

Amabo. &c.

Amabo & obsecro blandientis. Sodes & sultis
hortantis uerba sunt, & in interiectionis naturam
uersa, quemadmodum & Age.

PRIMAEVS

¶ Amabo.) Poetæ interdum cum pronomine, interdū
absolute, & quandoq; ad unum, quandoq; ad plures re-
fertur. Hadrian⁹ Cardinalis de latino sermone, pagina
57. Sodes secūdum Donatum uox est exhortantis, se-
cundum Diomedem aduerbium precationis.

COXVS.

¶ Age, Agite, Agedum, Agitedum, Sodes, Sultis, Ama-
bo, Amabo te. Linacrus in. i. de emenda struct. inter
aduerbia hortandi numerat. Sed idem in secundo eius-
dem operis libro putat hęc proprie uerba esse, & per
enallagen pro aduerbiis usurpari. In quinto uero quasi
satetur posse esse interiectiones. Amabo (inquit) & A-
mabo te, siue aduerbia sunt hortantis, siue interiectiones
blandientis. &c. Quęres ergo fortasse lector, quæ
in hac uarietate, mea opinio sit, quam e quidem non te
celabo. Ego uerba hęc esse arbitror, sed per enallagen
interdum aduerbiorum hortandi uicem supplere. Nam
tametsi blanditiem quandam præ se ferunt, nunq; ita ta-
men blandiuntur quin ad aliquid hortentur. Id quod
exempla ab eodem Linacro in ipso operis toties a me
citati libro palam edocent. Cic. ad Quintum fratrum,
Amabo

INTERIECTIONVM

Amabo te aduola, consolabor te. Plaut. in Truculentō.
Properate adferre mensam amabo. Idem. Ite nunc do-
mum amabo. In illo enim. Quo amabo ibimus; inest la-
tens hortandi uis, nempe ut dicatur, quo sit eun-
dū. Atq; ut amabo & amabo te sic & obsecro,
& obsecro te dicimus. Teren. in An. act.

4. sce. 5. Obsecro quem video, Est
ne hic Crito sobrinus Chrys-
idis? Idem in Eunicho. act.

5. sce. 9. Obsecro te qd
agimus? Gell. Quæ
obsecro te, ista
acerbitas
est?

FINIS ▶

S. IOANNES COLETVS DE-
CANVS SANCTI PAVLI, GVILIEL-
mo Lilio ad diuum Paulum ludi modera-
tori primario. S.D.

AUD ALITER MIHI VIDEOR
affectus in nouam hāc scholam nostrā,
Lili charissime, quām in unicum filium
pater, in quem non solum gaudet uni-
uersam suam substantiam transfundere,
uerum etiam sua uiscera, si liceat, cupit
impartiri. Nam ut huic est parum genuisse, nisi eundem
diligentis

DE CONSTRUCTIONE

diligenti educatione ad bonam frugem prouerbiis: in
meo animo non satis est, quod ludum hunc institui, hoc
est, genui, quodcūq; insumpcio patrimonio universo, viuus
etiam ac superites solidam hereditatem cessi, nisi mo-
dis omnibus dem operam, ut p̄ his moribus & bonis li-
teris diligenter educatus, ad maturā frugem adolescar.
Proinde libellū hunc de constructione octo partiū ora-
tionis ad te mitto, pusillū quidem, sed non pusillum u-
tilitatis allaturum nostræ pubi, si diligenter abs te fue-
rit traditus. Scis in præceptis breuitatē placere Flac-
co, cuius sententiā & ipse uehementer approbo. Por-
to si qua præterea erunt digna cognitu, tuarū partium
erit, ut incident in prælegendis autoribus adnotare.

Bene uale. Domi nostræ. Anno. M. D. XIII.

ERASMVS ROTERODA-

MVS CANDIDIS LECTO-

RIBVS. S. D.

PSA RE COMPERIO VERVM
esse, quod olim Græcorum prouerbio
dictū est, Εννοι ἀκείροσ ανΔίνεχθρα
Διοφερτι. Video passim exoriri mei
nominis & quam ipse uelim studiosio-
res, qui libros mihi asserunt, quos aut
non scripsi, aut certe non in hoc scripsi, ut æderentur.
Vetus hic mos studiosorum hominū, ut omnes animi
affectus chartis ceu fidis (ut ait Flaccus) sodalibus cō-
mittant. Neq; protinus euulgari uelutimus, quicquid cū
amiculo congerione uel stomachamus, uel nugamur.
Aediderunt epigrammata me quidā scripta nō inſcrip-
ta. Sed non in hoc scripta. Ea (sicuti cōncio) famulus suf-
furatus typographis uendidit. Aliud quisplam ex pau-
cibus

INTRODUCTION

culis paginis, hisq; depravatissimè scriptis, uelut ex opere ardito, dictu mirū, q̄ multa cicer & inculcat de ratione conscribendarum epistolarū. Et, ut de cæteris minutioribus sileam, nuper hunc *P̄t̄pi ovvtaλ̄iaσ libellū* mihi ueluti postliminio vindicarunt, primitus nullius ædитum titulo. Quærebat Ioannes Coletus, Theologus inter Anglos eximius, nouæ scholæ suæ nouum de constructione libellum, qui simul & compendio pueris cōmendaretur, & perspicuitate. Eum huius iussu scriperat Gulielmus Lilius, uir utriusq; literaturæ haud uulgariter peritus, & mirus recte instituendæ pubis artifex. Absolutū ab illo mihi tradidit, imò obtrusit emendandum. Quid enim facerem, quum uir ille rogandi finem non faceret, tā amicus, ut nefas esse ducerem quicquam negare precanti: tātæ uero autoritatis, sic de me meritus, ut suo iure quiduis etiam imperare posset Erasmo? Quoniam autem sic emendāram, ut plæraq; mutarim (nam id mihi uidebam esse facilius) nec Lilius, ut est nimia quadam modestia præditus, passus est librum suo uulgari nomine: nec ego iudicaui mei candoris esse, usurpare mihi, in quo quicquam esset alienum: Proinde magnopere sum interminatus, cuiusvis titulum ad scriberent, modo ne meum. Itaq; recusāte utroq; libellus ἀνώνυμος prodīt, Coleti dumtaxat præfatiuncula cōmendatus. Quem quidem libellum in præsentia, nec laudaturus sum, ne cui uidear arrogantior: nec uitupraturus, ne parum condidus habear. Verum hæc præfatiuncula est, ne possit haec quisquam in meum amplectatur, quod ipse præfatiuncula mihi non asserto. Plus satis erat orationum & in iis qua publicantur à nobis, ut nemo assuecat quæ vel non scripsimus, vel non emendarimus.

Bene vale lector amice. Basilea, III. Calendas Augufti,

M. D. XV.

1542. 14. die Augusti. R. pauly. Butcher, Bristol
printshop; a ready honest paper, & fairest of all
the dreyfys.

¶ LONDINI ¶

EX OFFICINA Thomz Berthelci

regii Impressoris. 6 den.

Cum privilegio ad imprimen-
dendum solum.

ANNO. M. D. XL.

Sufferance, yet think not
long time, but sleep not
than so obtaine, doubt not
suffis prodest
sic fortis
curiosus exspecta,
obitum tuum parta, noto pri
mam suam.

